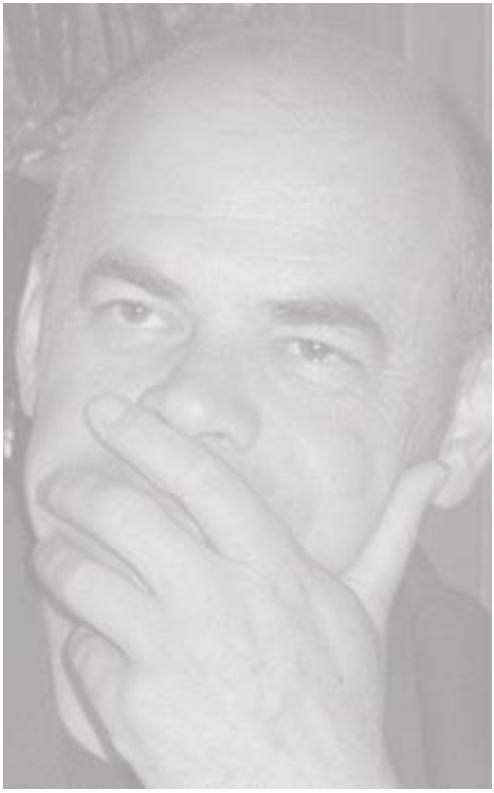

Borzák Balarám Béla

Egy lél emlékiratai

ISBN . . . - . . . - . . - . . . - .

ELŐSZÓ

Mielőtt belevágnék a mondandómba, engedje meg a nyájas olvasó, hogy bemutatkozzak. Nevem ugyan nincs, mint egy lél paránynak sincs, miközben végtelen sok nevem lehetne ha felsorolnánk mindazt a lehetséges nevet amit lél testvéreim és jómagam is viselt már az évezredek során s viselnek ma is. (ez az ellentmondás is utal arra, hogy igenis létezik az un. 'azisnemis' törvény -az egyidejű azonosság és különbözőség törvénye- miszerint minden ugyanakkor az is meg nem is az, itt értsd: nincs nevem s mégis van és egyik sem valótlan !) Azért hogy maradjunk a szokásos formánál hívjunk úgy hogy Lél. Ez ugyanaz mint a MINDEN bármelyik más paránya, de a nagy kezdőbetű mint ha személynevet sejtetne.

A MINDEN részletes bemutatását mellőzve elégedjünk meg most annyival hogy Ő a Legfelsőbb EGY. Nem bármely vallási-, vagy filozófiai rendszer Istene, hanem az Akitől semmi és senki nem független. Ő mindenben benne van, miközben minden Őbenne nyugszik, örök nyughatatlanságban, értsd örökös változásban, míg Ő változatlan (egy újabb azisnemis).

Most hogy már sejtjük hogy ki a MINDEN és ki vagyok én, meg kell említeni azt a főszereplőt akiről az emlékirat szól. Ő az az emberi létforma, aki egyfajta gazdája-, átmeneti burka örök személyemnek. (Ő átmeneti, míg én örök vagyok !) Én vagyok az Ő befedett lényegalkotója, Aki léteztem az Ő fogantatása előtt is és létezni fogok halálát követően is, miközben Ő megfogan, megszületik, él egy ideig s meg is fog halni, mint minden élő. Hívjuk Gazdának, hisz mint gazda, lényegalkotójának -azaz Nekem- azon befedő „kerete" Ő aki meghatározza örök lényem lehetséges jelenlegi mozgásterét ebbéli életében. Hozzá kell tenni, hogy jelen Gazdám előtt is volt sok-sok gazdám és -minden bizonnyal- még lesz is, de most az olvasók által megszokott írói gyakorlatot követve ne filozofáljuk el az egészet, hanem tekintsünk Engem mesélőnek, Gazdát pedig a főhősnek, akinek élettörténete a tárgy.

Bizonyára furcsa lesz hogy emberi magamról, azaz Gazdáról egyes szám harmadik személyben fogok beszélni, szinte mint kívülálló, miközben mindig benne voltam/vagyok, lényegi lényeként, de ezt a legtöbb olvasó nem tudná értelmezni, hogy Gazdának -mint mindenkinek- van egy igazi lény(eg)e, testi valója pedig „csak" egy folyamatosan változó, ugyanakkor sok szempontból- és sok vonatkozásban predesztinált, Akinek sorsa előre meghatározott/ elrendezett. Elrendezett olyan módon hogy Gazda mindig beavatkozhat(na), de külső- és belső korlátai behatárolják szabadsága fokmértékét. Hiába szeretne mondjuk nő lenni, miközben férfi testre kárhoztatott (ami hosszú téma lenne megvitatni, hogy előny, vagy hátrány ?) és férfi ésszel tud gondolkodni és nem tud női szívvel érezni, de hát egy-egy emberi élet már csak ilyen.

Még az előszóhoz tartozik, hogy egyáltalán miért ír Gazda emlékiratot, amikor még nem készül a halálra, hisz több kötelezettsége van még amit követnie kéne és szeretne is teljesíteni. Az meg hogy miért ezt a különc stílust választotta Gazda, az személyiségéből adódik, én pedig -mint lél- támogatom abban hogy jelezze: az emberi gondolkodás- és kifejezésmód színes. Így is lehet.

Kicsit -nagyon- előre szaladva, de hogy ne maradjon túl sokára annak megemlítése, hogy milyen kötelezettségeket gondol még Gazda teljesítendőnek, amiknek még meg kéne felelnie, az nagyjából: egy még serdülő leánygyermek segítése, jász elkötelezettségének a megíráson túli megosztása azokkal akik erre kíváncsiak és szakmai munkájában is van már annyi muníciója, amire esetenként igényt tartanak és szívesen tesz eleget ezirányú kihívásoknak. Mindehhez hozzá lehet fűzni, hogy Gazda bizonyára valamilyen szinten grafomán is, mert hogy ugyan alig állítható le ha szóhoz jut, de a hallgatást is jól viselve ilyenkor az írásba menekül, ne hogy elsikkadjanak gondolatai. Az igazsághoz tartozik (ami majd bizonyára még szóba fog kerülni) tud(om)ása szerint a 'gondolkodó' meghatározottságú emberek -szűk- családjába tartozva, legfőbb motiválója az ismertség-, hírnév iránti vágy s e-képpen ennek mindennapi megnyilvánulása a hiúság, kellő exhibicionizmussal.

ELŐZŐ ÉLET(ek)

Mint lél tudom, hogy eredendően mindnyájan -mármint minden lél- örök + teljes tudású + boldog, miként a MINDEN, hisz az Ő parányi szerves részei vagyunk. Az hogy minőségileg megegyezők vagyunk a Legfelsőbbel, mennyiségi értelemben még akkor is összemérhetetlen különbség ha az EGY MINDEN-hez a végtelen sok lél parány összességét hasonlítjuk/viszonyítjuk. Az emberi észnek ugyan felfoghatatlan és kezelhetetlen a végtelen -akár csak fogalma is- mégis meg kell említeni, hogy ha a MINDEN végtelen, akkor nincs mit Belőle kivonni, vagy Tőle függetlenül kezelni, képzelni. Ilyen többek között az emlékezés is. Míg a MINDEN mindenre emlékszik, addig lél parányai csak korlátozottan, míg emberi létformáik alig-alig. Én magam sem emlékezhetek minden megtörténtre, Gazda pedig inkább semmire előző Gazdaságok-ból.

Mivel én és a Gazda két külön identitás (én-azonosság) vagyunk, így mind arról amit én tudok Gazdának nem kell akár még képe se legyen. Azonban ahogy Gazda „csak" ronthatja helyzetemet, anyagi testbezártságomat és befedettségemet, addig én folyamatosan segíthetem Őt, akár tudta-, akarata nélkül is. Tehát súghatnék én Neki hogy mit tudok előző testet-öltéseim életeiről, korábbi Gazdáim ki- s hogylétéiről, ezt csak akkor teszem/tenném meg ha én látom szükségét nem pedig Gazda szeretné kierőszakolni. Mert hisz kegyes a MINDEN amikor nem csak az emlékezés képességével ruházta fel az emberi létformát, de a felejtés áldását sem mellőzte. Gondoljuk csak el micsoda keveredés/kavarodás volna az emberi agyban ha mindenre, vagy kelleténél több mindenre emlékezne.

Az emlékezésnek azonban vannak olyan sajátosságai, melyek a tudatos emberi gondolkodástól, viselkedéstől, döntésektől függetlenül is működnek. Ilyenek pl. a különböző intuíciók, megérzések, ráérzések, melyek miértjéről-, miléntjéről-, okáról nincsenek ismeretek.

Sokszor elmélkedik a tudomány azon, hogy Földi viszonylatban

egymástól távoli, óceánokkal elválasztott vidékeken, más kulturális körökben miért alakultak dolgok, körülmények hasonlóan. Mindig keresik a személyes emberi kapcsolódásokat, mozgásokat, hajó- és karavánutakat, hogy miként adta át egyik kultúra tagja másiknak addig szerzett ismereteit, vagy annak egy-egy vívmányát. Keresik a titkos iratokat melyek segítségül szolgálhatnak megértéshez. Ilyenre nincs szükség, hisz a lél mikor elhagyja a halott gazdája testét, ugyan majdnem mindent elfelejt -különösen anyagi-, tárgyi ismereteket, információkat- de mégsem mindent. Majd amikor a lél új embertestet építtet (az Isteni elrendezések-, vagy természeti törvények-, -szabályok által) magára, tanulatlanul is felszínre jut(hat)nak előző életek anyagi/tárgyi tudásfoszlányai és/vagy segít intuitíve létrehozni, megalkotni ott, akkor korábban nem ismert dolgot, művet, szerkezetet, alkotást. A bölcs egyfajta definíciójaként szokták emlegetni, hogy a bölcs az aki többet tud, mint amit tanult.

Ide hozható még a Földön-kívüliek ismeretátadása is, ami szintúgy szükségtelen, hisz a lél testet-öltése nem csak Földi ! Lél bárhol ölthet testet (Földitől eltérőt akár !), végezhet ott tanulmányokat, szerezhet ismereteket, majd újabb életében más bolygón megtestesülve építkezhet az emlékmaradványokból.

Mostani Gazdámmal kapcsolatban annyi bizonyos, hogy Ő is kapott Általam, korábbi emberi létformáimból maradt ismeret- és benyomás-emlékeket.

Mikor azon „tépelődtem" hogy hova szülessek, nem tudom mire jutottam s mit érdemeltek ki előző életek „vívmányai" ? Egy bizonyos, hogy hoztam olyan érdemeket, aminek következtében Magyarországra kellett jutnom, fogantatásom pillanatában olyan családba amelyben biztosítva volt korábbi tanulmányaim folytatása.

Azt minden lél tudja, hogy ő 100%-ban lelki lény, azaz mint ilyen semmi köze az anyagi léthez, ám minden itteni emberi létforma különböző okok folytán ide került. A Föld egy jó iskola a lél számára, hisz megtapasztalhatja és megtanulhatja, hogy lelki lénynek a lelki

világban volna a helye (ami nem egyenlő mennyel, vagy pokollal !)

Arra még fontos felhívni a figyelmet, hogy a folyton változó világban minden mindig változik, semmi nem örök, így az anyagi tudások-, tapasztalatok-, de emberi vívmányok is mulandók. Ezzel szemben a lelki értékek maradandók. Lehet egy emberi élet egy merő gyalázat, de sosem telik el úgy, hogy legalább egy korábbi élet-béli vétek jóvátétele révén lelki értéket ne szerezzen, ezek pedig életről életre összeadódnak, miközben az anyagi/testi érdemek veszendők.

Újra ide idézhető az azisnemis törvény, minek analógiájára még egy anyagi-központú életben eltöltött tiszta lelkitől távol álló-, vagy azzal épp ellentétes életút is üdvös lehet a lél számára, ha azzal a MINDEN elrendezésének megvalósulását szolgálta. Persze hogy mi az Ő szándéka, az különösen emberek előtt kifürkészhetetlen. (miközben saját kinyilatkoztatása szerint „szándékai nincsenek" ! - azisnemis) Minden lél tudja, hogy a MINDEN önmagában teljes, tehát semmire nincs szüksége. Mikor valaki Őt igyekszik szolgálni, azzal „csak" a maga lelki útját egyengeti. Ami persze nem kevés !

Mint már mondtam, nem emlékszem azokra az életekre melyekben létformák lényét alkottam, csak következtetni tudok abból ami megtörtént. Gazdám Édesapja épp távol volt otthonától. Már volt két kis gyermekük és a körülményekhez képest -anyagi értelemben- rendezett viszonyok között élt a család. Egyszerűen, de megelégedéssel. Megelégedéssel, mert hogy addig nehéz cseléd sorsot éltek s mikor jött az 1945-ös földosztás, saját földhöz jutva és paraszti gyökereken felnőve, szorgalommal fáradoztak a gazdálkodásban. Nem voltak tanult emberek, sem vallásosak, de lél számára nem is a tárgyi környezet az elsődleges. Sőt ! A „túl" anyagi környezet eltereli a figyelmet a lényegről. Lényeg alatt pedig most értsd a lél-t. (a 'túl' ≈ a kelleténél több, netán kevesebb) Személyes szándékán kívül az határozza meg hova-születését egy lél-nek, hogy mi szolgálná leginkább előbbre jutását a lelki evolúciós fejlettségben. Mert hogy a fejlődés, a fokozatos változás a lelki életben is működik. Mikor látszólagos nagy ugrást látunk egy ember pl. „megvilágosodásában"

annak számtalan láthatatlan korábbi kiváltója van, de a fokozatosság elkerülhetetlen. Lelki előbbre jutáshoz elkerülhetetlenek a lépcsők, melyek rend-szerint csak sok-sok élet során járhatók meg.

Nekem volt már bizonyos lelki előrehaladottságom, amit azután Gazdám élete igazolt is.

SZÜLETÉS

A családtól távol élő Édesapja Gazdámnak, mikor hazautazott az addig gyakorolt megszakított közösülés nem hozta a megszokott eredményt. Az általam „birtokolt" hímivarsejt bejutott Gazda Édesanyja petesejtjéhez, ami kellő érettséggel és megtermékenyülési akarattal beengedte azt, persze a leendő szülők tudta nélkül. Gazda útjára indult.

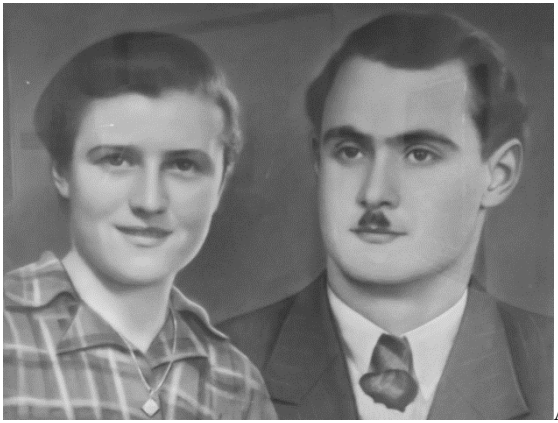
A szülők

Mikor kitudódott az áldott állapot, volt nagy zavarodottság. Senki nem akart harmadik gyermeket, sem a szülők, sem a két testvér. Gazda élete mint nemkívánt gyermek indult. Abban az időben, ott szigorúan tiltva volt az abortusz, tehát Gazda művi úton történő legyilkolászása nem volt lehetséges.

Ennyi idő távlatából nem tudom megmondani, hogy én nem akartam azt/ezt az életet, vagy Gazda erőlködött valami miatt eldobni a lehetőséget, de a születés pillanatára Gazda olyan fordulatokat tett az anyaméhben, hogy a köldökzsinór a nyakára tekeredett. Ám az önakasztás még akkor sem sikerült, ha a kivezető úton a KisGazda válla megszorult a szülőcsatornában és se ki, se be ! A tapasztalt Bába berendelte az otthonszüléshez a szobába Gazda Édesapját és közös erővel kipaszírozták a kis békát, mert hogy a viselteségtől oly csúfra sikeredett az újszülött, hogy éleslátó-, kritikus nővére csak annyit mondott a BábaAsszonynak, hogy vigye vissza ezt a gyereket, mert ilyen ronda kistestvér neki nem kell. (Mert hogy az volt a mese, hogy a Bába Néni a nagy táskájában hozta a kisbékát és abban kicsit összenyomorodott.) De majd szép lesz, vígasztalták. Megjegyzem úgy is lett. Formás kis legény sikeredett a vakarékból (ahogy a kései-, vagy nemkívánt gyermekeket nevezték).

1955

12 ÉVES KORIG

A 12 éves kor(határ) nem önkényes. Bölcs megfigyelés hogy egy ember életében három nagy kor(szak)határ van. 12 év körül, 33 éves kor-, majd úgy 50 körül. (serdülő – „krisztusi" – változó) Persze ebben plussz-mínusz évek egyénenként előfordulnak, de a három választóvonal tény. Nagyjából 12 éves korig a gyermeki létformának nincs igazán saját vissz(a)hatás (karma) rendszere, addigi tévelygéseinek következményei rendszerint a szülőket sújtják. Hozzá téve

azt a népi megfigyelést, hogy a gyermekek mindig az angyalok kötényébe esnek. Ami még akkor is igaz, ha sok gyermeki tragédia fordul elő.

KisGazda nem-kívántsága ellenére nem panaszkodhatott. Nem volt rosszabb sora kortársainál és a kocsi sem szaladt el vele sosem. Nyolc évvel nagyobb nővére anyáskodva dédelgette, míg hat évvel idősebb bátyja védelmezte. Ezek a „beavatkozások" nem szó szerint értendők, de a KisGazda talpraesett kisgyermek volt. Én emlékszem a sok belső rettegésére, ami kisgyermekek esetén a sok ismeretlen(ség) miatt természetes, de ez nem nyomasztotta, testi-, szellemi iperedését nem zavarta. Figyelmes volt, szemlélődő. Tíz éves koráig kitűnő tanuló. Ügyesen rajzolt, madarakat, motorbicikliket, versenyautókat (?) jól festett, szépen énekelt, különösk kórusban. Gyorsan futott, ügyesen tornázott. Nem zavarta a szereplés, de nem is vonzotta. Inkább irigykedtek rá sem mint hogy ő másokra, de mindez igazán nem érdekelte, nem terjedt ki rá a figyelme.

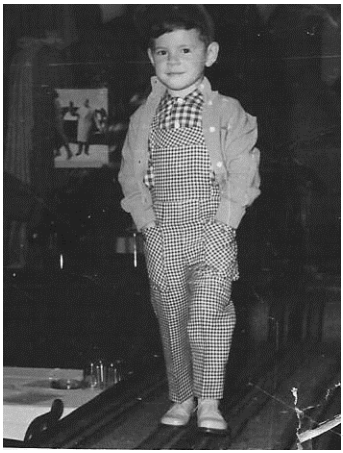
1959

Sosem unatkozott. Ha egyedül bolyongott is, mindig elvolt a környezeti benyomásokkal magában. A kor divatja szerint az énekben ügyeskedő, jó tanuló KisGazdát beiratták tangóharmonika

tanulmányokra, de mivel a zeneiskola mellett játszótér volt KisGazda inkább oda szökött ki és hetekbe telt mire kiderült hogy minden lesz csak tangóharmonikás nem. Később még fölmerült valamelyik születésnap alkalmából, hogy gitárt szeretne vagy inkább légpuskát. Hogy, hogy nem KisGazda a gitárt választotta, ami azután a kezdeti autodidakta próbálkozások után a szekrénybe támasztva törte ki nyakát a felajzott húroknak köszönhetően.

Ösztönösen kerülte a veszélyt. Ki nem állhatta a focit, meg a fiús verekedéseket. Nem volt vakmerő, bár 8-9 éves korától imádott fára mászni, fel a legtetejére és legjobb volt az erős szélben, vagy ha szélcsend volt akkor jól be lehetett lengetni a fakoronát, akárcsak egy vitorlás árbocát. Titokban még az első emeleti franciaerkély korlátján is szokott kötéltáncoskodni. Ki tudja honnan ez a hóbort.

Szeretett egyedül bolyongani a faluban. Ki a temetőbe, külön kaland volt a bekerített zsidó temető, a katolikus és reformátushoz képest monumentális gránit síremlékeivel, kriptáival, meg a lepusztult zsidó templom (ahogy a zsinagógát hívták). Titokzatos volt, némiképp félelmetes is, de messzemenő gondolatokra nem inspirálta KisGazdát. Mit sem tudott kereszténységről, zsidóságról, egyáltalán vallásosságról. Jézus is csak Jézuska volt képzetében, aki karácsonykor hozza az ajándékot (amit persze nem hitt el, mint a nyuszit, vagy a TélApót sem, ostoba sosem volt). A húsvét az egyenesen gyűlöletes volt számára a locsolkodási kényszerrel. Egyszer elcsábították kortársai, de egy merő szégyen volt számára a koldulás, mert hogy úgy élte meg a locsolkodásért kapott akármit.

Egy biztos, szülei-, sem pedig testvérei semminemű meg-különböztetést, kirekesztést nem tanítottak neki, sem ilyen példát nem mutattak. Nem kellet sosem gyűlölni zsidót, cigányt, négert vagy arabot. Igazából szóba se kerültek. Azok is emberek, kész.

Az én szerepem ebben az időben kimondottan csak szemlélődő volt, akinek várni kellet türelemmel KisGazda ébredését, ami azért eltartott úgy a krisztusi korig. Nem volt vele gond, neki magával sem. Besimult

a kisdobos és úttörő életbe, azt sem tudva az mit képvisel. Társaság volt, a Párduc őrsben ő volt a krónikás, mert szépen rajzolt, meg már korai grafomániája sem hagyta cserben.

Két nagyobb testvérével jó viszonyban volt, csak az nem derült ki mit jelent az, hogy testvér ? Nem vonta ki magát a társasági életből, de valójában mindig kicsit kívülállóként tekintett osztálytársakra, de még szülőkre és testvérekre is, más rokonokról nem is beszélve. Ritkák voltak a rokoni találkozások. Születése településén csak egy-, már felnőtt unkatestvére élt, aki feleségével és első kislányukkal többször megfordult családjuknál. A többi rokon inkább vakációra, vagy valami eseményhez kapcsolt látogatásra korlátozódott. Legtöbbet un. 'KeresztAnyjánál' töltött (mert hogy Gazda megkeresztelve ugyan nem volt, de testvérei keresztanyai jogán számára is azt jelentette) aki Édesanyja édestestvére volt. Anyja, Gazda anyai Nagyapjának első házasságából született két édes testvérével, de a harmadik szülés után a Nagymama meghalt. Akkori szokás szerint rokonokhoz osztották volna szét a három árvát, de e helyett a nagypapa feleségül vette előző neje unokatestvérét, aki un. megesett lány volt. Bizonyára nem véletlen, hogy az idegen fészekaljból született kislány lett az új anyuka kedveltje, míg az első három örök mostoha maradt, hiába született még további négy féltestvér a második házasságból. KisGazda a már említett 'keresztanyánál' nyaralgatott, de minden évben valami sérülés érte. Hol a kertvégi tókába dobált szemét vágta el a lábát, hol meg a kert sarkába kikötött tinó lovagolási kísérlete sikerült olyan balul hogy KisGazda a kerítés szögesdrótjába kapaszkodva úszta meg a nagyobb bajt. Persze maradandó sebbel a tenyerén. Így aztán elmaradtak a nyaralások. Nem így apai nagynénjénél eltöltött egy-két hét nyaranta a Balatonnál. KisGazdát ugyan nem vonzotta sem a sokadalom, sem a ricsaj s mulatság, de megadóan tűrte, így minden ősszel büszkén mondhatta -mint mezőföldi gyermek- hogy Ő bizony a Balatonnál nyaralt. A dicsekvési lehetőségen kívül persze ilyen alkalmakkor is sok benyomást szerzett szemlélődő viselkedésének köszönhetően. Nem volt köztük sok pozitív. Ha pozitív nem is, de tapasztalat volt, amikor Apja elkísértette magát Öreg-hegyi ivócimborájához, tán hogy legyen ki visszavezesse, meg hogy az egész kiruccanás csak ártatlan

barátkozásnak tűnjön, ne ivászatnak. Így aztán KisGazda is -7-8 évesen- megismerkedhetett a borral. Nem ízlett neki. A Balatoni nagynénin kívül Apjának volt még két másik nővére, akikhez KisGazda nem szívesen ment, de azt is tűrte. Az egyik városi „tésasszony" volt akitől szó szerint félt. Erős akaratú, nagy hangú, mindig mogorva asszony volt, nagy szegénységben, szigorusággal. Egyértelműen nyúl vitte a vadászpuskát családjukban. A másik igazi falusi asszonyság szintúgy erős akarattal, pláne hogy igen csak papucs férjet választott magának. A balatoni nagynéni korán megözvegyült két gyermekkel, de kitartó szívóssággal, folyamatos kemény fizikai munkával boldogult egyedül. Nem talált magához/magának való új férfit. A városi asszonyságnál semmit nem lehetett csinálni egy kisgyermeknek, a falusinál meg mindent kellett volna, mármint kerti- és házi munkából. KisGazdának sosem éget keze alatt a munka, ha lusta nem is volt. Csak a számára értelmes dolgokat szerette. Tudni tudott róla hogy apai ágon jász elszármazott, de mivel családja nem fordított erre figyelmet, így ezirányú ismeretei sem voltak. Majd egészen felnőtt korában kezdett komolyan foglalkozni jász ősiséggel, de erről majd annak a helyén. Egy szóval; az említett Nagynénik azon jász hagyatékot őrizték, hogy asszonyok egyenragúak a férfiakkal és nem csak hatalomban, de munkabírásban is. Szigorú, kemény asszonyok, kötelezettségüket mindig szem előtt tartva. Ez egy kisgyermeknek inkább riasztó, mint sem rokon.

Megér egy gondolatnyi másik kitérőt, hogy miért is voltak ilyenek ezek a nagynénik. Gazda apai Nagyapja jászsági tanyás paraszt-polgár volt 1668-ig visszavezethető ágon. A függetlenséghez szokott jász az első világháborúban fogságba esett a Keleti fronton és csak három év múlva került vissza Magyarországra. A szovjet fogságból hazakerültek mind gyanúsak voltak az akkori államvezetésnek, így szoros rendőri/csendőri megfigyelés alatt tartották őket. Ez Nagyapát igen bántotta, sértette. Jászsági birtokát eladta, és ugyan nagyobb földterületet vett Pest megyében, de homokot. A hitelből vett vetőmag nem hogy nem kelt ki rendesen az aszályos nyár miatt, de a szél a homokkal együtt elvitte. Nem lett termés, nem volt miből visszafizetni a hitelt. A tanyát eldobolták az akkor már öt gyermekes

család feje fölül. Három lány és két fiú, akik közül a nagyobbik a Donkanyarban védte a hont s esett teljes aknatalálat áldozatául (ahogy a hadtörténeti feljegyzések megörökítették) Mikor Gazda, gyermek Édesapja bátyját kikísérte a vasútállomásra a II. világháborús frontra vonuláskor, az úgy búcsúzott el hogy a testvér vigyázzon az öreg szülékre, mert ő nem fog visszajönni. Érezte, tudta. Apai Nagymama haláláig visszavárta nagyfiát, mondva hogy az nem halt meg, megnősült oroszországban és két gyereke van – ahogy a gyászoló anya áltatta magát.

Az egykori szabadságot több évtizedes cseléd sors követte, de már a Dunántúlon.

KisGazdát nem dúlták sosem nagy érzelmek semmilyen irányba. Mivel nem azonosult senkivel, így hát megkülönböztetni sem kellett senkit. Sosem voltak példaképei, vagy akikre felnézhetett volna s nem azért mert maga magát bármire is tartotta volna, hiába mondják mai mivoltára is néhányan, hogy túl nagy az egoja. Én tudom mekkora.

Már óvodás korában volt TV a családban és leginkább a „Mindent tudni akarok" című ifjúsági ismeretterjesztő sorozatot kedvelte, persze a kor kalandos filmjeivel egyetemben, amit azután a gyereksereg hetekig alakított a maga módján a szabadban. Kard és nyílfaragás, nyilazás, csúzlizás. Szeretett bújócskázni, amibe nyári estéken néha még a felnőttek is bekapcsolódtak.

A gyermeki örök „- Miért ?" - kérdés mindig kísérte s kíséri ma is.

Jól feltalálta magát felnőttek társaságában is. Hamar megtanulta a kanasztát, annyira hogy felnőttek is bevették a társas játékba. Sakkban sem volt ügyetlen, de egyik játék sem lett szenvedélye, ahogy a takarékosság sem. Az úgynevezett iskolai takarékban egyik évben - úgy negyedikes kora körül- összegyűlt 60 valahány forintja (akkoriban 1 forint volt egy sportszelet és 50 fillér egy gombóc fagyi, vagy 10 fillér egy stoli -stollwerk- karamell, vagy 20 egy Fruti) év végén kiváltotta, hazamenet mind édességekre költötte. Olyanokra ami általában

számára drága volt s mire hazaért, mind megette. Szidást csak azért kapott, hogy egy darabot sem vitt haza szüleinek, vagy testvéreinek.

Öt és tíz éves kora között egy két lépcsőházas, 16 lakásos társasház első emeleti szolgálati lakásában éltek, ahol nem volt sem kert, se gazdaság, viszont mindig volt gyerek és nagy udvar. Az udvaron egy nagy tégla szeméttároló, ferde vasbeton lapostetővel, amire jól lehetett rajzolni törött tégladarabokkal. Meg ugrálni róla a szemétben talált rossz esernyővel ejtőernyősként. Még a társasház építési időszakából maradt a nagy udvaron egy felvonulási épület csupasz falaival, annak a tetején lehetett jót futkározni, na meg leesni, de mindezt nem veszélyként kezelte. Mint ahogy azt sem hogy a szomszédos építőipari lerakathoz beszökve lehetett üvegszálat csenni és azt mások nyakába szórni, aminek leginkább elszenvedője volt sem mint gyakorlója. Ott volt még a vizenyős határ a maga vízfolyásaival, amik télen befagyva jó csúszkapályát alkottak, ha meg beszakadt a vékonyabb jég keményre fagyott nadrággal lehetett haza szaladni szárítkozni a cserépkályha mellett.

Békés élet volt a téli csúszkálásokkal, főleg a lovas szán után kötött szánkóval, persze azzal a veszéllyel ha a hajtó meglátja, akkor bizony csattog az ostor a nagykabát hátán. Hógolyózások hó erődítmények védelmébe bújva. Különösen ügyes volt építkezésekben. Télen hóvár, nyáron mindenféle kunyhó. De készített szabadtéri terráriumot is homokból, a szemétben talált üveglapokkal lefedve, benne az összefogdosott békák voltak a vendégek.

A család inkább jobb módúnak volt mondható, de sem saját lakás, föld, nyaraló, netán autó, de még csak egy kerékpárjuk sem volt. A szülők hivatalnok-szerű munkát végeztek az akkoriban szocialistának nevezett társadalmi berendezkedésben, aminek elkötelezett tagjai voltak. Nem követtek semmilyen vallást. Az apa inkább ateista, de senki nem járt templomba. Biblia-, vagy más vallásos irat sem volt a háztartásban, könyvek sem nagyon. KisGazda is materialista pogányként cseperedett, ami egyáltalán nem terhelte. Nem volt dolga Istennel. Legfeljebb mikor az iskolában megkérdezték ki milyen

vallású, -mert hogy legtöbben azt mondták, így Maga is- katolikusnak vallotta magát, holott megkeresztelve sem volt. Majdnem két templom közé született, félig szemben a katolikus-, egy sarokkal arrébb a református templom, de csak a katolikusba szoktak beszökni zsiványabb társakkal a templomkertbe diót csenni, vagy a harangtoronyba, ha a harangozó megengedte, a köteleken hintázni. Nem érintették meg a katolikus szent képek sem és a református puritánság sem.

Az, diktátum szerűen egy döntően ateista, materialista időszak volt Magyarországon.

Utólag is úgy látom hogy a legmegfelelőbb helyre, környezetbe és családba született meg Gazda. Családja és a maga habitusa is jól elfért a kor társadalmában. Mondhatni konfliktus-mentesen élt nagykamasz koráig, amikor nyiladozni kezdett „csipája" értelme. Dudvaként nőhetett, mégis valami tartással.

11 éves volt, amikor egy kisebb faluba költöztek, amit egykedvűen fogadott, természetes szorongását színlelt magabiztossággal álcázva. Itt épületfelújítás fogadta, aminek figyelmes szemlélője volt és talán ez volt az igazi lökés afelé, hogy házcsinálással foglalkozzon majd. Azt a szót sem ismerte, hogy építész így megfogalmazni sem tudta, hogy a házépítés melyik fázisa érdekli, kőműves, ács, asztalos … a vasas dolgok valahogy nem, de mivel szeretett rajzolni hát áttervezte szülőfaluja főterét. Lábakon álló szállodát képzelt a szovjet hősök temetője helyére, ami a központban volt. Nem volt ebben semmiféle lázadás, vagy megfontolás, csak érezte hogy egy temető nem a központba való.

Az azt követő egy év szinte teljes magányban zajlott. Testvérek felnőttek, elkerültek otthonról, iskola és környékbeli társak mind idegenek. Apja, Anyja folyton dolgozik. Két rokonhoz ment el néha, anyai Nagynénjeihez. Mindkettő tősgyökeres falusi parasztasszony, egyik magányos öreglány, a másik rendes házas, de már mindketten elég idősek ahhoz hogy igazi társaság legyenek. Portájuk is a már

megszokott funkcionalista, semmi különös, semmi érdekes. Azért a házasnál megtapasztalhatta a tömésfalú ház éves tatarozását, pelyvás lócitromos tapaszolását, külső-belső friss meszelését, szoba padlójának sarazását, mert hogy ugyan a konyha kües volt, de a két szoba földes a szokásos háromosztatú, alacsony épületben.

Akár ez az időszak is inspirálhatta a későbbi „Csak úgy" című verset.

átsétálni az életen csak úgy
át a világon mosolynyi derűvel érintetlenül

tenni mit tenni kell vágy nélkül érdektelenül

a mindennel nemfordulni szembe csak lenni
kitérni könnyű libbenéssel

Ám az egyedüllét megannyi új kalandra, felfedezésre inspirálta. Barkácsolt, kertet bújta, ahol nyersen dézsmálta a friss terméseket, gyümölcsöket, zöldségeket. Degeszre ette magát eperrel, egressel, málnával, ribizlivel, vagy uborkával, sárgarépával, zöldborsóval, mikor mi érett. Kedvére mászhatta a fákat gyümölcsökért, meg himbálózni. Homokkőből emberfejet faragott. Nyúlházat épített, olyat hogy az ajándékba kapott nyulak közé maga is befért. Vízhajtású játékcsónakot készített, aminek vízsugarát az összenyomható ablaktisztítós flakonra szerelt szelepgumi lövelte az esővízgyűjtő hordóban. Fémlemez kormány-lapátja állítható volt, szóval csak a víztükör volt kicsi és a tömlő rövid. Békát boncolt szögből, maga kovácsolta szikével. Tyúkokat monyászta, ahogy a családdal élő apai Nagyanyja tanította, megnézendő hogy lesz-e tojás, de hogy minek, azt nem értette. Kíváncsi volt mindenre. Mindig nagy érdeklődéssel figyelte a főzést. Be is segített, amire alkalmas volt. Az ételek és készítésükkel való barátság végig kíséri életét. Mindig nagy élmény volt számára Nagymama rétesnyújtása és nem értette mit kell azon siránkozni, hogy „ezek a mai lisztek" nemjók. A jász elszármazott nagymama nagy mestere volt a semmiből valami készítésének. Ismerte a szegénységet. A sokféle egyszerű leveshez mindig akadt a

kertben valami, na meg pogácsa, a kőttek (kelttészták) gazdag tárháza pedig mindig bearanyozta a napokat, hol édesen, hol meg sósan. Nagymama inkább hallgatag volt, mint sem hogy mesélt volna, így a régi dolgok nem kerültek be KisGazda szellemi műtermébe. Pedig a házcsináláson kívül már fel-fel derengett valami vágy festészetre, úgy művészi szinten, még ha nem is gyakorolta, szobrászkodásra, régészetre, műemlékekre és restaurálásra. Ezek vagy hozottak, vagy nem múltak el nyomtalanul a „Mindent tudni akarok!" filmecskék benyomásai.

Hogy mind eközben én mit csináltam ? Semmit. Figyeltem KisGazda sorsa alakulását és vártam mikor jön el az idő arra hogy sok érdeklődése elvezet a lényeg felöli tudakozódáshoz is. Erre azért bő húsz évet kellett várnom, ami nem csoda hisz abban az ismeretkörben amihez az időben hozzá juthatott még csak a lél fogalmát sem ismerték, nem hogy Azok lényegalkotóságát. Ez a tétlen „megfigyelői" státusz nem idegen a lél természetétől, hisz a MINDEN sem tesz mást, mint mindenben és mindenkiben benne levő Mindátható -ahogy mondani szokás- figyelő madárként viselkedik, míg a létforma „madara" csipeget.

KÖZÉPGAZDA

Az első „vízválasztó" újabb költözéssel érkezett KisGazda számára. Mezőföldről a Balatonhoz, mert hogy apja ott talált magának megfelelő munkát és mert azon a vidéken gyerekeskedett egykor, azt ismerte. Vége lett a szülők hivatalnok-szerű életének, apja segédmunkás lett a lőporgyárban, anyja zöldségboltos, egy zöldségkereskedő szövetkezet alkalmazottjaként (azaz nem a sokak által akkoriban irigyelt maszek !) KisGazda meg új helyre, új társaságba került amihez újra lehetett/kellett alkalmazkodni. Immár a harmadik iskolában folytatta tanulmányait, némiképp alábbhagyva az érdemjegyek kitűnőségéből, 3-4 négyes is becsúszott, de már ki tudja miből. Iskolai tanulásra sosem fordított különösebb gondot, órákon

odafigyelt és általában egyszerre megértette, vagy ha nem akkor csak kínkeservesen, vagy sehogy.

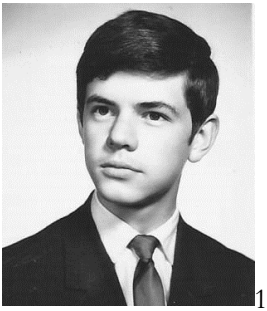
1969

Mire nyolcadikos lett, már a hetedik helyen laktak, 13 év alatt. Jól viselte a változásokat, mint aki mindent elfogad úgy, ahogy adódik. A szülői döntéseket sosem kérdőjelezte meg, pedig nem vonták be -akár őt is érintő- döntésekbe. Közöltek vele változásokkal kapcsolatos dolgokat, ő pedig tudomásul vette. Én tudom, hogy a ragaszkodásnélküliség nagy erény a lelki úton, amit nem igazán lehet tanulni, csak életeken át zajló tanulás folyamodványa.

A település több különálló részből állt; Alsó-fűzfő, vagy Fűzfő-fürdő (gusztus szerint) Gyártelep, Szalmássy-telep (jóval később tudta meg, hogy a név a földterület korábbi tulajdonosának nevéből ered) bár néha hívták Szénási-telepnek is, Tobruk, Csebere, Tripolisz. Épp ilyen széttagolt volt a lakosság is a maga „kaszt"-szerűségével és ehhez jött még a több ezernyi un. bejáró dolgozó, akik majd 50-60 km-es körzetből ingáztak. KisGazdáék rövid-, ám annál zordabb Alsófűzfői albérlet után Szalmássy-telepen kötöttek ki, kezdetben szintén albérletben, majd építkezésbe fogtak (ami eltartott úgy 9-10 évig). A zordságot az jelentette, hogy egy családiház, hátsó-, külső bejáratú, 3x3,5 m-es helyiségében laktak hárman, így is aludtak az összetolt két ágyon. A helyiségnek kéménye sem volt, így télen a gáztűzhely sütőjével fűtöttek, majd mikor már majdnem meleg volt szellőztetni kellett, ne hogy elfogyjon az oxigén. Téli reggeleken meg az ajtón lecsorgó és megfagyott pára jegét kellett kivésni, hogy kijuthassanak.

A Gyártelepre járt iskolába, mivel a szülők ott dolgoztak, de olyan távolságra hogy jobb volt buszozni, mint sem a 4-5 km-t oda- és vissza megtenni naponta. Persze ilyen is előfordult mikor lekéste a buszt, vagy épp túl sokat kellett volna várni. Akkoriban nem volt olyan sürgős még az élet, ha úgy adódott belefért pár óra gyaloglás, addig is lehet bámészkodni. Az egyedüllét nem változott, mint ahogy a szülők munkával való leterheltsége sem. Egyedül kelt s ment az iskolába, gondoskodva maga reggeliztetéséről. Új idők jöttek. Elmúlt 12 éves és a korábban viszonylag jól ismert környezet és szocializációs viszonyok sokban újak lettek. A gyártelepi lakosság orrát magasan hordva élvezte kiváltságos körülményeit, lenézve minden „parasztot". A falusi lét után a Gyártelep egy magasan felszerelt infrastruktúrával rendelkező -elvben- kifejlett intellektualitással bíró közeg (ami később igazolódott hogy csak egy rátarti máz és éppoly szellemi restségben tengődnek, mint a nem odavalósiak, amellett meglehetős erkölcsi romlásban). KisGazda eléggé megszenvedte kisebbrendűségi érzését, de természetadta rugalmassága következtében ezt látszólagos magabiztossággal álcázta, ügyesen. A sok vezetőbeosztású, képzett, iskolázott szülő gyermekei hamis felsőbbrendűségtudatát le tudta szerelni talpraesettségével, változatlanul ügyes atlétika- és torna-béli képességével, jóképű fiús bájával a lányok körében szerzett figyelemmel.

Apja segédmunkássága nem zavarta, de anyja boltosságát egyenesen szégyellte. Épp úgy mint a gyerekkori locsolkodási kényszerbe bújtatott koldulást. Gyakran be kellett állnia pénztároskodni ha sok volt a vevő, amit ügyesen látott el a vásárlók megelégedésére, de ez sem változtatta meg hozzáállását a kereskedelmi tevékenységhez.

Szalmássy-telepen előbb egy kis házat húztak fel Apjával, főleg bontási anyagokból a részletre vásárolt telken. Egy helyiségből állt, az volt szoba-konyha-fürdőszoba, persze a WC kívül külön, pottyantós. Következő évben megtoldották egy kisebb helyiséggel ami a konyha lett és egy kis fedett terasszal, amit később beépítettek, mikor egy hátsó toldalékba került át a konyha, a régi pedig szülői hálóvá vált. A komfort még mindig elmaradt, de már egész otthonos volt és saját.

KisGazdát sem akkor sem már felnőtt korában azonban a birtoktudat sosem érte el. Személyes adottsága, hogy beéri azzal ami a pillanatnyi szükségleteket kielégíti és ha valami miatt mozdulni kell, hát szabadon mehet. (Jelen sorok megírásáig, immár a 25. helyen lakik 66 év alatt)

Mint nagyobb testvéreinél, úgy 14 éves korára nem csak a házépítésben, kertművelésben lett része, de a nyáriszünetekben egy-egy havi diákmunkában is. Első évben a Papírgyárban mindenféle takarítás, gyomtalanítás. Második évben az Építésfenntartási részlegen lett vasbetonszerelő segéd, majd rá egy évre már figuráns a földmérőknél, de ez már a középiskolás időkre esett. Mindenesetre a sok házzal-, építéssel kapcsolatos mozzanat láthatatlanul is az építészet felé húzta, ha még nem is tudott róla.

Az általános iskola két utolsó éve nem annyira a tanulásról szólt, hanem a szülői instrukciókra végzett munkákról, az iskolai sportolásról, na meg a lányok körüli sündörgésről. Akadt persze barátkozás is, de nem a fiúk legpéldamutatóbbjaival. KisGazda Édesanyja mindig azt mondta, hogy a rossz társaság viszi a csintalanságokra, pedig ha adódott inkább vezéregyénisége lett a csínytevéseknek. Beköszöntött a nagyoskodás. Cigaretta, alkohol kipróbálása. Nagy élmény nem volt, de mégis kilógás a rendes gyerekek közül, persze titokban. Míg a többi Balatoni gyerek nyaranta strandolt, úszott, csónakázott, vitorlázott, horgászott, télen hokizott, korcsolyázott, addig KisGazda otthon szorgoskodott, na nem önként, de szülői akarásra. Sokszor -színleg- elpanaszolta hogy neki milyen sanyarú sorsa van, holott nem is kívánta a többiek időmúlató szokásait. Nem lett Balatoni gyerek. Ha úgy adódott szívesebben barangolt a házuk szomszédságában induló erdőben, hol egyedül, hol Apjával és általában kutyájukkal.

Azután eljött a továbbtanulás kérdése. Valamifajta építés az szinte biztos volt, de hogy milyen azt az a körülmény hozta meg hogy közelebb volt az útépítő-, mint az építészeti-, azaz magasépítő középiskola. Megmosolyogni való, hogy mivel jelentkezéskor két helyet kellett beírni, egyik lett az útépítő (mert hogy az is olyan építős

– biztatta Apja), a másik szintén Apja döntésére a helyi szakmunkásképzőben lakatos. Lakatos ? Sosem érdekelte az olajos matatás, de nem is vette komolyan. A felvételin a legizgalmasabb volt számára a „becsüld meg a méretét" feladat, amikor távolságot, kisebb nagyobb közelben, vagy távolabb lévő tárgyak méretét kellett megbecsülni. Érdekesnek élte meg. Azután sok várakozás után megérkezett az értesítés. Felvételije sikeres, de helyhiány miatt át irányították egy másik -mit ad isten magasépítési- középiskolába. Mégis sírás lett belőle, hisz már beleélte magát hogy Ő is abba a városba fog járni, ott lesz kollégista ahol a Bátyja. Az építészeti profil teljesen kikerült a látómezejéből. Mikor Apja hazaért és látta KisGazda fene nagy bánatát, csak annyit mondott; - Ne bőgj, majd holnap bemegyek az iskolába és elintézem az egészet! Mi az hogy helyhiány ? – és így lett. Bement. Felvették. Csak sok idő múlva tudta meg, hogy Apjának volt egy olyan kitüntetése, aminek birtokosa gyermekeit helyhiány miatt nem lehetett elutasítani, ha sikeres a felvételije és kollégiumi ellátásuk is kötelező volt.

Már teljesen felnőtt korában, mától nem is túl rég mondta el Bátyja hogy ez a kitüntetés a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérem volt. KisGazda sokszor találkozott vele otthoni matatásai közepette, de mivel senki nem népszerűsítette azt a családban, teljesen közömbös volt számára épp úgy, mint a MintaGazda kitüntetés. Míg előbbit az 1956-os -akkoriban- ellenforradalom leverésében résztvevők kapták, addig utóbbit azok a gazdálkodók, akik kiemelkedően jeleskedtek az un. mezőgazdasági beszolgáltatásokban. Mára mindkét „fegyvertény" a megvetendők közé lett sorolva, de hát így jár a történelem. Gazdát (mármint KisGazdánál idősebb köntösömet) egyik sem érintette meg. Mi lett volna ha ? Erre szokták azt mondani, hogy fölösleges spekuláció. Ha KisGazdát nem veszik fel az útépítő iskolába, lehet hogy sosem lett volna belőle építész. Ami persze a középiskola megkezdésétől még nagyon sokáig gondolati síkon sem merült fel.

Egy pillanatra azért ne ugorjuk át ezt a MintaGazda dolgot. Volt már róla szó, hogy jász elszármazott apai Nagyszülők cselédsorra jutottak, sok-sok évre. Azután a földosztást követően apai Nagypapa volt a

legboldogabb ember, hogy újra saját földjük lett. A szó szoros értelmében is mintagazdák lettek, mert cselédmúltú mezőföldi új gazdák nem voltak olyan jó gazdálkodók, mint a független jász tanyás paraszt-polgár, akinek vérében volt minden. Elletéstől a szántásig, csépléstől, a palántázásig, ültetéstől az oltásig és mindig tudta mikor minek van ott a sora. Jászságból vittek dohány és dinnye magot és a többi földműveshez képest egy-két év alatt szépen gyarapodtak. Míg a dinnye kockázatos, a dohány egész évre ad munkát. Palánta nevelés - palántázás - öntözés - kapálás - gyámolítás - fokozatos beszedés - felfűzés - szárítás - simítás - válogatás, ami azután jól fizetett. Rájuk is fogták, hogy kulák hajlamúak, holott csak jó és okos gazdák voltak. Azután hogy jött a téeszesítés, KisGazda szolgaság ellenes, közösségi szellemű, harcos fiatal Apja nem csak a fő szervező lett, de mindent bevitt a közösbe. Ez is hozzájárult a MintaGazda kitüntetéshez, amit az országban 300-an kaptak meg a rengeteg földműves közül. Siker itt, tragédia ott. Nagypapa nem tudta feldolgozni bolond fia magatartását és hamarosan elengedte az életet. Délután agyvérzést kapott. Lefektették, reggel nem ébredt fel. Ha minden oda lett, minek éljen.

Furcsa volt a kollégiumban a sok szabály, meg a 16 ágyas szoba is, de pl.: a dohányzás nem volt tiltva azoknak, akik erről szülői tudomásulvételi igazolást vittek. Az elsős KisGazdát ugyan még nem érintette ez a „szabadság" de csak egy évet kellett várni. Akkoriban a TV szereplők, filmhősök szinte mind dohányoztak, a kamerák előtt. Nők is. Csupa füst volt a vonat, még az autóbuszokon is kialakított hamutartók voltak gyárilag felszerelve. Éttermek, bisztrók, kocsmákról már nem is beszélve, ahol bokáig ért a füst, a plafontól lefelé számítva. Az alkohol már akkor is jól fogyott és ebbe hamar bekapcsolódtak a fiatalok is.

KisGazda örök barátokra is szert tett középiskolás ideje alatt, talán később se. Az általános iskola alsó tagozatából egy maradt, de már csak emlék, hisz elsodorta egymástól az idő a két óvodai cimborát, utolsó általános iskolás éveiből maradt másfél, szintén szellemi síkon, mert évekig nem találkoztak. (35 év után volt az első általános iskolai

találkozójuk, majdnem teljes létszámmal) Pedig a barátság talán az erények legszebbike. Legfontosabb eleme, hogy a barát semminemű elvárást nem támaszt igaz barátjával szemben. Úgy szereti-, úgy fogadja el amilyen, még hibáival-, emberi gyengeségeivel együtt is és nem akarja megváltoztatni. Ilyen viszony még a házasságokban is ritka, mikor a két fél egyfolytában faragni igyekszik a másikat önnön elképzelései szerint. Ilyet barát nem tesz. Az sem ritka hogy jóbarát nem óvja meg barátját az önpusztítástól sem. Bizony sok cimbora korai halálát okozta az ital. A kábítószertől óvták, védték a fiatalokat, miközben felük-harmaduk alkoholista lett. Leginkább a fiúknak. KisGazda sem kerülte el a nagyfiúskodást. Már utaltam rá korábban hogy azért csak-csak nyiladozni kezdett a csipája.

1970

Fiú osztályba járt, de lányok is előfordultak az útépítőben (hogy kerültek oda ?) köztük szemrevalók is. Óra alatt a fiúk, szünetben a lányok. Volt tanár akinek már ez vérlázító volt. Barátságról és csajozásról egy rövid életkép. KisGazda -azóta is- legjobb barátjával gyakran a lánykollégium felé vette az irányt. Nem kellett sok bíztatás, két nőbarátjuk hamar kapható volt egy kis sétálásra a városban. A baj az volt hogy a szemrevalót mindig Barátja kapta karon, míg KisGazdának a kevésbé mutatós jutott. Mindig. Viselte, de csak azért hogy a béke megmaradjon, a többi bamba fiúnak meg mindegy hogy ember fia milyen lánnyal vonul, csak felvágni lehessen előttük. Szerencsére talán ha fél évig tartott az áldatlan állapot, de a barátság

megmaradt. Kis- és KözépGazda későbbi életében is ha egy kislány „foglalt" volt, főleg ha egy cimbora által, akkor az számára tabu volt. Lehetett a lány bármíly' megnyerő, az ártatlan haverkodáson kívül tiszteletben tartotta annak máshoz tartozását. Nem volt mindenki ilyen, amiből voltak is komoly konfliktusok, de hát ez egy ősi játszma hímek között, a nőnemű egyedek vonatkozásában, KözépGazdát pedig nem érintette.

Ahogy azután megoszlott KisGazda figyelme, úgy romlott egyre csak tanulmányi eredménye. Akkoriban úgy tartották, hogy az általános iskolai végosztályzathoz képest 1 egész rontás még belefér, hát ezt KisGazda is kicentizte, mert a felvételis 4,6-ról ügyesen tornázta le magát jól négyes alá. Ennél azért kisebb gondja is nagyobb volt, hisz sosem volt célja a mintadiák szerep. Nővére érettségiig kitűnő tanuló volt, de nem hiába mondták még szüleik is, hogy a nővér többet tanult, mint a két fiú testvér együtt. Amit azután a hasonszőrű Báty elintézett annyival, hogy „- Mert olyan buta volt, hogy sokat kellett neki tanulni ! Mi okosak voltunk !" – ami azért több mint csúsztatás. De legalább derűs, amit ember sosem hagyhat el. Ez a derű mozgatta KisGazdát is úgy a fiúk, mint főleg a lányok körében, mert köztük több barát volt, hisz a fiús foci- és kézirajongást messze kerülte. Az öncélú lökdösődés, meg brutálkodás, mint ha a labda csak úgy mellesleg volna. Különben is az összes ilyen erő(szak)fitogtató játszmában az az elszomorító, hogy a győztes mellett mindig van vesztes is, aki hamar megkapja a lúzer jelzőt. A nevetés mellé jár a sírás ?

A lányokat jól lehetet szórakoztatni. Az általános iskolás utolsó időszak csak bemelegítés volt a szülői szemektől távolra kerülő kollégistának, aki amikor csak szabad idő volt hol itt, hol ott sétálgatott korai „szerelmével", mert hogy ezt így szokták mondani, hiába nem volt köze -legalább is KisGazda részéről- szerelemhez. Mi az ? Persze a többi bamba fiú előtt lehetett feszíteni. Elsős és már komoly barátnője van. Szegény kislány biztos azt gondolta.

Ha a tanulás nem is keltette fel érdeklődését, azért órákra rendesen bejárt, figyelt és ragadt rá minden mint legyek a légypapírra. Sok év távlatából is kijelenthető, hogy nem lett pályatévesztett. Hiába útépítő leendő építésznek, de olyan szintű földméréstan, talajmechanika, műszaki rajz, ábrázoló geometria, maga a műszaki tervezés metodikája, de akár még az ugyancsak veszélyes mechanika, vagy szilárdságtan, statika is olyan alapot adott -egy rossztanulónak- amiből szinte később megélt az építészeti főiskolán. Ott voltak még a heti egy egész napos műhelygyakorlatok. Egyik héten kőműves, másikon asztalos, harmadikon ács, bádogos. Kitűzések, cölöpverés, szemszerkezet- és bitumenvizsgálat, beton- és habarcstechnológia, zsaluzás, kockakőburkolás élesben az iskolaudvaron véglegesre, öntöttaszfaltkeverés és kenés szintén élesben az iskola melletti járdán. Szóval KisGazda jó helyre került. A szakmai dolgok mellett még ott volt az irodalmi színpad. Szavalt, énekelt és tetszett neki.

1970

Az első nyári szünetben építőtábor. Mezőföldről Hevesbe. Az oda vonatozás is egy napig tartott, két átszállással. Csatorna-meder rendezés kézi erővel. Két hétig. Nyári 30-35 fokban, kint a pusztában. Pirkadati kelés a népes katonai sátorban, már második naptól visszataszító zenei ébresztő, mikor még a Nap is csak alig pislantott. Mindenki csipás volt, de már nyomni kellett gyorsan a reggelit, mert

indulni kell a jó távoli munkaterületre, persze gyalog. Pirkadatkor szúnyoginvázió, napkelte után légy és bögöly. Na az közel volt a kényszermunka táborhoz, mert hogy még noszogatták is a diákokat. De meg lehetett állni, ha az ember épp cigarettázott, ami a vérszívó férgek ellen is némi védelmet adott. Így rá kellett szoknia a dohányzásra, már hogy a cigarettaszünetek miatt. Nehéz volt, de KisGazda kemény fickó, első nap egy-két szál, második nap 4-5, azután már egy doboz egy nap, ami később napi két doboz mezítlábassá fajult, értsd füstszűrő nélküli. Tisztálkodás a lajtoskocsiból csorgó vízzel, a pottyantós a II. világháborús Keleti fronti latrinákat idézte. Annyi haszna volt, hogy KisGazdának egy életre elment a kedve az építő-táboros játéktól.

Emlékeim szerint szét kacagtam magam KisGazda vergődésein, de Ő meg úgy megemberült, hogy innentől már a KözépGazda titulus illeti. A kacagás oka a sajnálat volt, hogy mit is okoz a tudatlanság, főleg a valódi lényeg ismeretének hiányától.

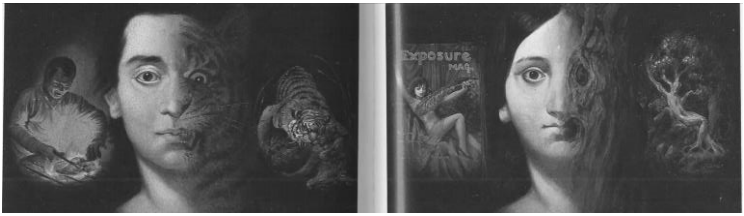

KözépGazda egyik széles érdeklődési körű osztálytársa egyszer egy könyvet vitt az iskolába.

Mint vizuális típusnak ez a négy kép máig megragadt emlékezetében,

de akkoriban ezzel a művel még nem volt dolga. Csak a „véletlen" próbálkozott az ismertetéssel. Megkóstolták az elrendezések. Korai volt, csak 36 évesen találkoztak újra Gazda és a könyv, amikor már helyén tudta kezelni az üzenetet.

A derű nem csak a világi élet tejszínhabja, de a lelki élet is akkor az igazi, ha egy merő dal és tánc az egész, vidám kacagással. Talán az elején már utaltam rá (ha nem hát álljon itt) hogy a MINDEN amikor szemléli e teremtettségét, benne főleg az emberformájúak lázas igyekezetét, legtöbbször komédiaként tekint rá, néha esetleg tragikomédiaként. Élvezi a mozit. Nem véletlenül mondják egy helyt; „Csak könnyedén" - hisz a Nap sem erőlködik az égen, a fák sem erőlködve nőnek és a virágok sem erőlködnek szirmaik bontogatásakor.

Azért ne feledjük, hogy a MINDEN nem "csak" egy kívülálló Felsőbbség -mármint a Legfelsőbb- de mint Mindátható mindenben és mindenkiben egyidőben jelen is van, tehát sem Istentelenség, sem Isten háta mögött nincs ! Kívülről nézi, belülről érzi a világot, amiben a végtelen sok lél parány egy láthatatlan/anyagtalan szöveten ring s amely szövet szálai mindet összekötik minddel s mindez a MINDEN-ben. Kapcsolatuk örök, úgy a megnyilvánulásban, mint megnemnyilvánuláskor, a Nagy Bumm-tól a Nagy Reccs-ig, miként előtte és utána egyaránt.

Talán még nem megkésve, azért szólni illene arról hogy miért nem használok személyneveket, település-megnevezéseket (a fűzfőit kivéve, de ott a sokfelé tagoltság miatt kénytelen voltam). Mivel jelenlegi Gazdám (egyes szám harmadik személyben) a történet főhőse és „emlékiratai" a cím, így az Ő emlékiratait rögzítem és ha abba a kapcsolódó személyek, települések, intézmények pontos nevei kerülnének, bizonyára könnyebb volna a tájékozódás az olvasó számára, ugyanakkor minden konkrét név el is vihetné a figyelmet a főhősről és sorsa alakulásáról azzal hogy a nevek újabb és újabb üzeneteket, asszociációkat hoznának a képbe, függetlenül Gazdától.

A másik magyarázkodásra okot adó a „Gazda" megnevezés további cicomázása; KisGazda, KözépGazda, majd lesz ÖregGazda. Az ok nem öncélú: minden ember esetében négy életszakaszt lehet megkülönböztetni s ez nem gusztus dolga. Aki rendesen leéli egy életét, az előbb 'tanuló' úgy 0-25 éves kor között, 'családos' 25-50 között, 'visszavonult' 50-75 között és 'lemondott' 75 fölött. Persze ez a lelki vonatkozású „idealitás" de mint négy életszakasz mindenki esetében tagadhatatlan. Kicsit ezt mintázza a gyermek KisGazda, a serdült KözépGazda, a fiatalfelnőtt Gazda, majd úgy az 50 fölötti ÖregGazda, ami egyben egyfajta státusz is, miként a konkrét nevek helyett használt megjelölések (Apa, Nagymama, Nagynéni, stb.) A nevekkel különben is csínján kell bánni, mert hogy „nomen est omen" (~ nevében a sorsa, vagy ~ nevében a végzete) azaz a név többek között intő jel, érdemes figyelni rá, mert hogy hatást gyakorol.

A települések is nagyon félre vihetnek, hisz kinek-kinek mást jelent egy-egy település, miközben még az is egy zavaró körülmény, hogy ha netán ugyanaz a személy egy azon településről különböző élet-szakaszaiban más és más benyomást szerez. A kisgyermeki hatalmas árok, felnőttként térdig sem ér, vagy a hatalmas házak később összemennek, ahogy az utcák és a terek is. Más emléket generál a kép, amibe Gazda története vagy beleillik, vagy kilóg abból. Nem veszélytelenebbek az intézmények. Mindenkiben van prekoncepció és ugyanahhoz az intézményhez (legyen az iskola, hivatal, munkahely…) másnak más a kapcsolódása, vonzalma, vagy viszolygása. Mindez pedig megint csak elvisz a Gazda körüli eseményekről és személyisége alakulásáról – pedig „csak" ennyi az értelme egy hosszabb visszatekintésnek. Tanulni, abból is.

Nem az építőtáborokat helyettesítették, de egyfajta szükséges történések voltak a középiskolai nyári gyakorlatok, amik mindig egy-egy olyan munkahelyen zajlottak egy hónapos időtartamig -két tanév között- amely hajlandó volt diákokat foglalkoztatni. Első után lakóhelyén geodéták mellett volt figuráns, ahol jól lehetett feszíteni kitűzőrudat-, vagy szintezőlécet tartva, mérőszalag kezdőpontját fogva, mint aki valami nagyon fontos dolgot csinál. Egy ipari

nagyvállalatnál segédkezett, ahol sokféle épület, műtárgy, miegymás bemérése történt, majd a szakember által feldolgozott adatok alapján azok fölvitele a térképekre, amiben hamar kimutatta készségét a műszakirajz iránt. Második után a megyei közútnál burkolatfestő, rossz időben táblafestő a műhelyben. Bár büdös volt (mármint az oldószer) de közel állva rajzhoz és festéshez, ez is érdekes volt. Harmadik után ugyan már Somogyban, de újra figuráns, leginkább vonalas létesítmények kitűzésében, felmérésben.

A banda

Hiába volt az otthoni házépítés a fő feladat évekig, nyaranta és hétvégéken intenzívebben, azért a nyári ifjúsági táborok sem lehettek KözépGazda nélkül, hol a Velencei tó mellett, hol a Balaton Északi-, máskor Déli parti sokadalmaiban kortársak között, leginkább kempingekben. Hol legálisan, hol besurranóként. Nem ritkán pénz nélkül szökött el otthonról, stoppal, vonaton lógva. Külön izgalom volt a kalauzok előli menekülés, vagy a két kocsi között, a harmonika kapcsolaton kívüli meghúzódás, úgy a robogó szerelvényen. A táborok környékén meg mindig voltak segítőkész-, adakozó -főleglányok, akiknél lehetett potyázni, rajtuk élősködni, viszonzás képpen azután az esti mulatságokban jól meg lettek táncoltatva. Hogy honnan volt KözépGazda leginkább önfeledten magabiztos, amúgy képzetlen, mégis fantasztikus tánckészsége azt nem tudni, de képes

volt akár még a közönség és/vagy a disc-jockey figyelmét is annyira felkelteni, hogy szabad teret biztosítottak fergeteges produkcióihoz. Abban az időben még nem voltak szabad szombatok, így szombaton is volt iskola. Kicsit rövidebben, kevesebb óraszámmal így a délután és az este a városi bulizás ideje volt, legalább is az arra kapható fogékonyaknak. KözépGazda ezekből sem maradhatott ki még kollégista korában sem illegálisan, majd bejárós korában olyan áron hogy csak hajnalban ért haza. Ilyenkor meglehetős buli-utóhatásokkal besurrant aludni és mikor 1-2 óra múlva Apja ébresztette, mint ha mi sem történt volna, menni kellett betonozni, falazni, vakolni, miegymás a házépítésen (pedig a szülők jól tudták, hogy mikor ért haza és milyen állapotban). „Aki éjjel legény, az legyen nappal is legény !" – szólt az apai regula és KözépGazda erősen megfáradva, de zokszó nélkül sanyargatta, amúgy egyre jobb fizikumú testét.

A második év már egyre feszültebb lett, mármint KözépGazda és a tanárikar között. Cigarettázás (a kollégiumban megengedett volt), italozás (mindenhol tiltva volt), hosszabbra engedett haj (a kor nagy lázadása és üldözött „közellensége") csajozás (nemkívánatos), romló tanulmányi eredmények (sajnálatos), miközben határozott fellépése, nyomdakész élő beszéde, jó kifejező készsége és persze exhibicionizmusa hamar osztálytitkárrá tette, amikor is a közösség érdekeit képviselendő folyamatos volt a konfliktus, főleg a konzervatívabb tanárokkal. Néhány rugalmas, haladó(bb) szellemű még kedvelte is szókimondásáért, választékos kedvességéért. Úgy tudott viselkedni, mint ha valami 'jó' családból származott volna. 16 éves volt. (ÖregGazda, szívében -na nem orvosilag- máig is annyinak érzi magát)

1972

Harmadikra már botrányossá vált hozzáállása a tanuláshoz, rendszabályokhoz. Félévkor bukás, ami azzal járt hogy nem lehetett kollégista. Szülei egykedvűen fogadták; „- Magadnak köszönheted, viseld a bejárás nehézségeit." – el volt intézve. Föl sem merült albérlet, ahogy tehetősebb szülők gyermekei megtehették. Minden nap kelés fél ötkor, fél óra gyaloglás a vasútállomásig -szó szerint hóban fagyban, esőben viharban- egy és egy negyedóra utazás, majd iskola után vissza fordítva. Otthon sok minden már nem történhetett, mert hamarosan másnap fél öt lett. Maradt volna a vasárnap egy kis szusszanásra, de akkor meg a nyújtott műszak a házépítésen. Az akkor még nem szabad szombatról már esett szó, azok voltak a lázadás pillanatai, meg a nyári el-el szökdösés. A bejárásba annyi kis luxus azért szorult, hogy I. osztályú diák bérletet vehetett -szülei gesztusaként- így a II. osztály utasai által csak bolhásnak nevezettben jókat tudott aludni. Jó alvókája máig megmaradt, amikor adódik bárhol, bármikor képes egyet szundítani. Iskolába menet nem is volt gond esetleges elalvással, mert a vonat hosszabb ideig várakozott és az idő alatt a hangosbemondó mindig fölébresztette. Nem így a vasárnap hajnali hazautazás, ami nem egyszer egy-két állomással későbbi ébredést hozott, volt hogy végállomásit. Közelebbről jött a hazagyaloglás 10-20 kilóméterről. A végállomásról persze vissza-vonatozva, de mivel bérlete nem odáig szólt hát ügyesnek kellett lenni, hogy a kalauzok ne zaklassák a potyautast. Akkoriban mindig két kalauz volt hosszabb járatokon akik fokozták a lógás nehézségeit.

Hiába volt azonban a napi szülői kapcsolat, tanulásra csak illemből bíztatták, sem nem erőltetve, sem nem ellenőrizve azt, magától meg megpróbált annyiból megélni ami órák alatt ragadt rá, mert hogy órákra rendesen bejárt és általában el sem aludt. Még akkor sem, amikor a reggelire kapott pénzt a vasúti restiben fél deci vegyesbüdösre és egy fröccsre váltotta, mert hogy úgy indult az iskolába. A reggelit-, tízórait megoldotta kedves nőbarátaitól való kunyerálással. Az ebéd is kalandos volt, mert egyre kifinomultabb technikával hol potyázott, hol kapott olyantól ebédjegyet aki valami miatt nem ebédelt -hisz egyre többen tudták „jogállását" ami annyit tett, hogy az ebédpénz is a kocsmákban kötött ki- és egyre

ügyesebben hamisított ebédjegyet. Minden konyhásnéni jól ismerte, szerette, természetes volt számukra hogy ott van s még repetát is bőven kapott. Ha már sehogy nem jött össze az ételhez jutás, akkor leült olyan asztalhoz ahol lányok ebédeltek és addig mesélt gusztustalan dolgokat, míg valamelyik abba nem hagyta az evést és máris kész volt a terülj-asztalkám. Megátalkodott egy gyermek volt, de szerethető. Senki nem haragudott rá, ősellenség tanárait leszámítva, miközben a nem semleges tanárok kedvelték.

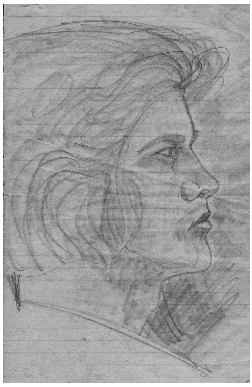
1972

Mikor túl érdektelen volt az órai tananyag, akkor csak bámult ki egész idő alatt az ablakon, mert hogy e célból tudatosan oda ült. Hol az utolsó sorba, hol meg az elsőbe, mert rájött hogy az első pad előtt álló tanár sosem lefele néz, hanem a hátsóbb sorokat figyeli, mivel ott vannak a renitensek, meg ott szoktak csalni, puskázni, rendetlenkedni. Év végén három tantárgyból bukás. Két ősellensége mechanikából és oroszból (megérdemelten) s mint később kiderült, amúgy nagy pártoló matematika tanára a két buktatáshoz már lelki furdalás nélkül tette oda a harmadikat (szintúgy megérdemelten). Mindennek eredménye automatikus évismétlés, de hát „ismétlés a tudás édesanyja" - tréfálkozott, később meg sokakkal elhitette, hogy azért járt öt évig középiskolába, mert emeltszintűre járt. Mikor hazavitte a hírt, Apja reakciója: „- Vágasd le a hajad !" - mert hogy az volt a legnagyobb baj. Fogta kis batyuját és fodrász helyett „világgá" ment,

na azért a realitás mezején maradva csak a Balaton köré, megvizsgálva mi újság az ifjúsági táborokban. Persze megint csak egy fillér nélkül. Kemény fickó volt egy hónapig hírét sem hallották a szülők. Később megtudta, hogy Édesanyja a rendőrökkel akarta kerestetni, mire Apja csak annyit mondott; „- Majd ha akar hazajön. Ha nem akar itthon lenni, nem kell hogy rendőr hozza haza." - és ez nem nemtörődömség volt, megbízott KözépGazdában. És igaza volt. Mikor kitelt az elég, hazament. A fogadtatás kb. annyi volt: „- Megjöttél ? Akkor mehetünk betonozni." - s ment. Tanévkezdésig még hagyta tovább loboncoskodni dús haját, úgy ment -tüntetőleg- az évnyitóra, majd másnap levágatta olyan iskolásformára s egy évig újra nőhetett. Az évismétléssel kapcsolatban Apja még annyit mondott; „- Amit az ember elkezd, azt fejezze is be." Így azután jött az évismétlés és annyi biztosan kijelenthető hogy sem többet nem tanult, sem többet nem tudott mint a bukás évében, csupán tartotta a száját. Elég volt ennyi. Gond nélkül átment félévkor is és év végén is. Már nem aktivizálta magát az iskolában. Csak besimulni a középszerbe. Év vége előtt osztályfőnökük ismertette mindenkivel hogy állnak osztályzataik. Mikor KözépGazda nevéhez ért, őszinte meglepetéssel csak annyit mondott; „- Észre sem vettem hogy itt voltál." – „Ennyi volt a célom." – szólt vissza mosolyogva és mindketten nevettek egyet. Tanára is tudta, hogy nem hülye-gyerekkel áll szemben. Életre szóló lecke volt; „Ha nem akarsz bajt, tartsd a szád !"

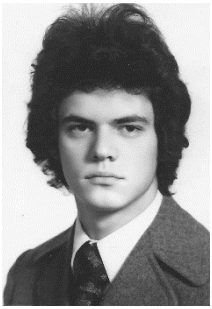
1974

A negyedik már majdnem felhőtlen volt. Az évismétlőként kapott osztályba is megtalálta helyét és a régiekkel is tartott a jó viszony.

Egyfajta kétlaki lett, ami inkább már sokkal később az osztálytalálkozók során okozott némi galibát, hogy melyik évfolyam találkozójára menjen. Volt, hogy egyikre is ment, meg a másikra is. Ama bizonyos évfolyamtalálkozók azért is hasznosak voltak, mert barátságok nem csak osztályon belül szövődtek. KözépGazda főleg nem az újak közé húzott, hanem a régiekhez, akikkel együtt kezdett, de egy-két évfolyam le-fel az sem számított számára. Még a kasztok sem zavarták, amennyiben külön kaszt volt a városi-, a kollégista- és a bejárós, na meg persze a más iskolába járók. Ebben sem volt „rasszista". Népes haveri csapat volt. Nem voltak ezek barátságok, de mindig akadt társaság magasröptű filozófiai beszélgetésekre, undergroung-, heavy metal és más kemény rock hallgatására, kocsmázásra, bulizásra, csavargásra.

Abban az időben még begyűrűzött a Nyugati hippi mozgalom utószele, amire KözépGazda és cimborái is úgy tettek mint akik felszálltak rá. Szerette a társaságot és a haverok annyira fontosak lettek, hogy számtalan lánykapcsolat látta kárát annak, hogy előbbre való volt a banda. Sok lányt siratott meg mocsokságával, hogy elbolondította őket s mikor azoknak nem tetszett a széltoló banda, akkor lelki furdalás nélkül hagyta el őket. Egy lány volt aki szakított vele, mondván hogy ez így nem mehet, Őt őrizte meg leginkább emlékezetében két röpke hétvégi kapcsolat ellenére.

Nem dicsőségesek ezek a történések, de egy (ön)magát kereső ifjú hol ilyen, hol olyan.

Egy pillanatra megint egy nagyot ugorva, mikor már szinte ÖregGazdától kollégái megkérdezték, „- Hogy hogy te nem iszol, nem dohányzol, nem kávézol, nem jársz focimeccsre, nem totózol vagy lottózol, még csak nem is csajozol, miközben ráadásul vegetáriánus vagy ?" – „- Köszönöm, azok már megvoltak, kinövi az ember." – a firtatók meg iszákosak, dohányoznak, kávéznak, megveszekedett húsevők, focirajongók, szerencsejátékmegszállottak, félre-félre lépnek 45-50 éves korukban is.

GAZDA

Vége lett a megpróbáltatásoktól ugyan nem mentes, de gyakorta vidám gyermekéveknek. Gazda felnőtt. Nem csak életkora szerint, de helyzete is arra predesztinálta. Eltökélte, hogy soha többet nem fog tanulni.

Azért Ő is rájött, hogy a „soha" fogadalmakkal csak óvatosan. Megint csak előre ugorva, két főiskolát végzett, egyetemre is járt két évig, sőt még építészeti alma máterében is két évig tanított óraadóként.

Ugyanilyen elhamarkodott „fogadalma" volt, hogy sosem fog elválni. Két házasságából is sikerült.

A harmadik nem is igazán fogadalom, inkább történés kategorikus kizárási szándéka; „Soha nem leszek vallásos !" Ez sem sikerült. Bár klasszikus értelemben vett hívő valóban nem lett, mert hogy a hittel kapcsolatos véleménye, hogy az olyan valamiben való bizakodás, ami -már csak a szó értelmes jelentéstartalmából is következtethetően- vagy úgy van, vagy nem. Ezzel szemben a MINDEN-tudat, tudatosságon-, tudáson alapuló útját választotta a krisztusi kor után.

Most azonban még csak az érettségit követő nyárnál tartunk. Magára az érettségire „alaposan" felkészült. A vizsga előtt két nappal elővette a beszámolandó tantárgyak könyveit, -füzeteit. Akkurátusan külön kupacokba rakta őket a padlón. Eléjük ült és mindet -nagyjából- átlapozgatta. Ennyi, volt hisz az úgynevezett érettségi szünetet arra használta el, hogy egyik cimborájához utazott Baranyába -mondván hogy közösen készülnek fel- amiből azután csavargás, kocsmázás és bulizás lett. Az érettségi rendben lezajlott. A sors kegye/fintora, hogy az volt az egyetlen év a középiskolai oktatásban, amikor nem osztályzatokkal értékeltek, hanem volt „megfelelt" ami 2-től az 5-ig jelentette a jegyeket „nem felelt meg" ami az egyes, azaz bukás és a „dícséretesen megfelelt" ami a 6-os volt, vagyis az ötöshöz képest többlet ismeretről is tanúbizonyságot tett. Mikor felnőtt korában néha-néha szóba került az érettségi bizonyítvány értékelő bejegyzése,

elmagyarázta a szisztémát és a kérdezőre bízta, hogy szerint 2-est, vagy 5-öst érhetett szereplése, netán 3-ast, 4-est ? Végül is mindegy, hisz nem ritka hogy az ötös tanulóval nem lehet mit kezdeni a való világban, máskor meg az elégséges (ami nem az előbbi „megfelelt" !) kettes, egészen jól megoldja a kihívásokat.

Már jó húsz éve dolgozott Gazda az építő szakmában, amikor volt középiskolája (az útépítő) elhatározta; diáklelkesítő portréfilmet készítenének vele, hogy szakmai eredményei ambicionálják a jelentkező-, vagy már ott tanuló fiatalokat. Nem a poén lelövése céljából, de azért ide tehető miket is ért el, milyen munkákat is végzett addigi pályája során. Kezdte útépítő művezetőként, majd magasépítésben termelési előadó, azt követően mély- és magasépítési tervező az ipari építésben, nyomozó, szabadúszó építész, gyorsan elért (É 1-es) vezető tervezői jogosultsággal, ami a legmagasabb fokú építészeti kategória, közben két településen építéshatósági munka és főépítészi feladatok, építési területen építészeti-, míg igazságügyi területen épületszerkezet és épületfizika szakértő, majd a portréfilm készítése idején egy hőszigetelőanyaggyártó cégnél alkalmazástechnológusként, kutatás, fejlesztés, szakírás, szakelőadás és a már említett egyetemi óraadói tevékenység. (az egykori renitens rossztanuló) A forgatást vezető tanárnőnek két kérése volt, ne essen szó az évismétlésről és arról, hogy anyagilag nem sikerült különösebb megbecsülést elérnie. Gazda jártas volt a marketingben is, hisz munkáltatója termékeit kellett jó színben feltüntetni, mégsem értette hogy a fiatalokat miért nem szabad szembesíteni a valósággal. Mire jó annak elhallgatása ?

Érettségin elsőként ment be a szóbeli vizsgára és mire mindenkinek kiosztották a húzott feladatokat (öten-hatan voltak a nagy teremben egyszerre) már jelentkezett is és mondta ami eszébe jutott. Háromnégy tárgyból kellett beszámolni egymás után, mindegyik tananyag tanáraiból álló vizsgabizottság előtt. Megfelelt -megfelelt -megfelel …

Derűsen vonult át a folyosón feszülő várakozók között s irány a szomszédos presszó, ahol szintén jól ismerték, hisz még

nagyszünetekben is át-át ugrottak egy-egy betétes kávéért (rummal) hasonszőrű diáktársaikkal. Mindig irigyelték -színlelt- magabiztosságát, amit csak ő tudott, hogy egy merő gyomorgörcs volt az legtöbbször.

Had tegyünk egy újabb időugrást az akkori „mára" vonatkoztatva. 1974 nyarán érettségizett. Mikor első -használt autóját vette- ami egy békebeli 13 éves, 75 ezer km-t futott 1200-as Zsiguli, azaz még nem Lada volt- azt 1974 júniusában helyezték forgalomba és mikor meglátták a forgalmi okmányát Apja csak annyit mondott: „-Érettségi ajándéknak is kaphattad volna, ha lett volna rá pénzünk" – mosoly. A másik „aktualitás" II. Felesége 1974 júliusában született, amivel kapcsolatban úgy tréfálkozott az asszony, hogy lett volna nagy meglepetés ha érettségikor a kezébe nyomják az újszülött kislányt; „-Nesze, itt van a feleséged" – dupla mosoly.

Haza érve ováció nélkül konstatálták szülei a sikeres érettségit és lehetett menni a házépítést folytatni.

Azért még csak nyári szünet(féle) volt, így a korábbi nyarak hangulata nem maradhatott el. Ne részletezzük, ilyen messziről már unalmas is ami akkor az élete volt. Nekem mint lényegalkotójának semmi dolgom nem volt, csak hátra dőltem és vártam mikor kezd már Gazdának derengeni, hogy valami nincs rendben. Igazából azt hogy a dolgok nincsenek rendben azt jól érezte, sőt tudta is Ő, csak a kivezető utat/utakat nem találta, meg hát az okokról nem volt semmi fogalma.

Eljött augusztus vége. Akkoriban a közveszélyes munkakerülés büntetendő magatartás volt, ennek megelőzése okán úgy az utolsó munkanapon beutazott egyik nyárigyakorlatos közútépítőhöz állást keresni. Egy nem túl távoli faluban volt a cégnek aszfaltkeverő telepe, ahol épp bevonult az egyik művezető katonának, hát pótolni kellett. Tudomásul vette. Otthon volt öröm, hogy végre a gyerek dolgozni fog, nem csak ingyenélősködik. (Amúgy véleményem szerint egy ember mindaddig gyermek, míg szülei élnek, legyen akár hány éves.)

ÚTÉPÍTÉS

Hétfőn Gazda végigcsinálta a felvételi procedúrákat és elutazott munkahelyére. Szeptember elsején hivatalosan is munkába állt. A falutól délre -hogy ne a falura vigye a szél a port és a füstöt, meg a jellegzetes forró bitumenszagot- a vasúti sínek szomszédságában (amelyen oda szállították a rengeteg adalékanyagot, bazaltzuzalék, murva, homok, homokoskavics) terült el a keverőtelep olyan puritán szocreál barakk-szerűen. Iroda, amiben egyben a telepvezető lakott is, külön szociális épület, a labor egy lakókocsiban, maga az üzem meg a hatalmas zuzalék- és murva depók szomszédságában dohogott szinte folyamatosan. Innen fuvarozták a billenős teherautók 50-60 km-es körzetben a friss aszfaltot az útépítésekhez és felújításokhoz. A művezetői munka a kinti munkaterületekre szólt -hétpróbás munkások irányítása- hogy azért minél jobb legyen az az út, ha már foglalkoznak vele.

munkahely (?)

Már az első nap komoly atrocitással indult. A keverőtelepről reggel hatkor indult a személyszállító Zuk, azaz egy olyan ponyvás kisteherautó, amin a platón padok lettek szerelve, olyan szocreál stílusban. A szomszéd falu kocsmájánál felvették a munkásokat, majd Gazda elaludt. Mikor a munkaterületre érve a sofőr fölébresztette, csak annyit mondott hogy baj lesz, mert nagyon dörömböltek hátulról. Kiderült, hogy nem álltak meg útközben a megszokott kocsmánál. Mivel új ember volt, ugyan meg nem bocsátottak neki, de

lelkére kötötték, hogy ilyen többször elő ne forduljon. Engesztelés képpen hazafelé mindenkit meghívott egy italra, a reggel kihagyott kocsmában. Akkoriban is azt mondták, hogy az építőipari segédmunkások nem az ész bajnokai, de annak is az alja az útépítő. Az hogy börtönviselt, vagy visszavonult hullamosó is akadt a csapatban, az nem is volt feltűnő, ahogy iskolázottságuk hiánya sem. Egyben volt egységes a brigád, mindenki ivott. Mikor mi volt és mikor mennyi. Innentől a munkaterületre menet és onnan hazafelé mindig meg kellett állni valamelyik becsületsüllyesztőnél s hogy megfelelően asszimilálódjon, Gazda sem vonhatta ki magát. Volt olyan munkatárs aki minden alkalommal két felest kért, nem egy decit a rövid italból. Miért ? Azt mondta: „- Mer' egy a gyomromat báncsa, kettő meg egymást báncsa nem a gyomromat !"

Abban az időben (1974-75) a munkásosztály és a vele szövetséges parasztság volt hatalmon, ahogy hirdették a hivatalos csatornák. Az értelmiség pedig az azokat kiszolgáló osztály volt. Ez az útépítésben úgy nyilvánult meg, hogy míg a művezető havi fizetése 1.300 Ft volt, addig a lapátos embereké 3.000-3.500 míg a gépkezelőké 4.000-4.500. A művezető éjszakai pótléka havi 300 Ft volt, a többieké -beleértve a hatosztályt végzett forgalomirányítókat is- 600 Ft. Akkor még nem volt ötnapos munkahét, azaz csak a vasárnap volt a heti pihenőnap. Egyik héten reggel hattól este hatig, másik héten este hattól reggel hatig. Nem mondható fiatal kezdő szellemi munkásnak ideális állapotnak. Se pénz, sem pedig szabadidő.

A munkaterület gépesítése; egy finiser (aszfaltterítő gép, bár primitív, de megbízható szovjet szerkezet, minden kézi vezérléssel) egy un. gumihenger (sok sima gumikerekes szerkezet) és egy un. vashenger (sima acél hengerekkel). A többi az emberek lapátja. Persze némi robbanómotoros vésőgép akadt, meg egy vizes lajtos kocsi, a sima henger vízellátásához, hogy ne ragadjon a hengerekre a friss bitumen. Ezt a gépláncot kellett olyan mozgásban tartatnia a művezetőnek, hogy az útfelújítások aszfaltszőnyegezése gyorsan, minőségben elkészüljön. Mindkét követelménnyel kapcsolatban merültek fel hiátusok, számtalan ok miatt.

A folyamatos alkoholizálás és a kollektivitás időnként egész derűsen tartotta egyben a csapatot. A hengergépészek és az egyik finiserkezelő lakókocsikban lakott mindig a munkaterületen. A másik finiserkezelő Gazda szobatársa volt a faluban -munkásszállásként- bérelt kis különbejáratú szobácskában, az egyik családi háznál.

A bitumen tulajdonsága, hogy csak melegen kezelhető, büdös és igen ragaszkodó. A meleg jó volt arra, hogy abba ágyazva meg lehetett melegíteni bizonyos ételeket -persze jól becsomagoltan- na meg hidegben ráheveredve a megfáradt tagokat is. De lehetett kukoricát-, krumplit-, vagy tojást is főzni, ugyancsak befóliázva a friss aszfaltban, ha a munkaterület mellett épp az termett, vagy hagyott el egy-egy tyúk. Nem ugrott el az aszfalt(ban)főzéstől a debreceni páros sem, vagy egy darab fradikolbász (értsd: „mindent bele !"). Az hogy minden elérhető dézsmálás áldozata lett az utak mentén az természetes volt és az is, hogy ne legyenek kiszolgáltatva a bolti-, kocsmai áraknak, meg azok távolságának, minden munkaterület környékén első dolog volt felderíteni egy bögrecsárdát és onnan jutni hozzá a napközbeni alkoholszükséglethez, leginkább borhoz és pálinkához. Az aszfalt szagát -mert hogy akik azzal dolgoztak nem nevezték büdösnek- meg lehetett szokni. Persze munka közben, vagy után a boltban, kocsmában adtak helyet az embernek. Otthon pedig az első dolog volt; minden a mosásba. Lévén hogy gép és eszköz egyaránt bitumenes volt, így az ott dolgozók ruhája, lábbelije, keze is. A kéz akkor volt „tiszta" -mondjuk étkezéshez- ha gázolajban megmosták.

A legtöbb izgalmat az éjszakai műszakok hozták. Csak szemezgetésként; úthenger árokba borul, aszfalt a paltóra hűl, teherautós vadászatok, kamion a friss betonban, találkozás egy szerelőaknával. Az éjszakák mindig hosszúak voltak és hajnalra már mindenki fáradt. A géplánc megszokott dohogása közepette Gazda figyelte a közeledő, majd távolodó úthengert ami a friss aszfaltot simította a gumihengeres tömörítés után. Egyszer csak a két lámpája szép lassan jobbra dőlt. A gép az árokba borult. Gépész állította hogy nem aludt el, de mindegy is volt, meg kellett várni két megrakott teherautót, hogy azok a kellő ellensúllyal, együttes erővel visszahúzzák

az útra a nehéz szerkezetet, utána meg helyreállítani a megrongálódott friss aszfaltozást.
Az munkaterület és a keverőtelep között folyamatosan ingázó teherautók esetében volt, hogy leállás miatt nem lehetett már bedolgozásra fogadni az aszfaltot. Hajnalban amúgy sem lehetett elpasszolni a jó cserealapot képező értékes keveréket -amiért szívesen adtak a környékbeliek bort, pálinkát ha jutott a kocsibehajtójukra, vagy disznóól padlójaként- így az aszfaltot vissza vitték. Mivel a sofőrök többsége sem volt antialkoholista, így több páros a keverőtelep falujának kocsmája, presszója előtt váltott. Egyik alkalommal a távoli munkaterületről a sofőr kénytelen volt visszavinni a platón marad aszfaltot (ami általában ment az un. aszfalttemetőbe a keverőtelep egyik eldugott részén) ám elfelejtett szólni váltótársának, aki látva hogy a kocsi meg van rakva, újra kivitte azt. Az oda-vissza úton viszont annyira lehűlt a rakomány, hogy már nem lehetett bedolgozni. Újra vissza a telepre, ahol azonban már nem lehetett leborítani, teljesen belehűlt a rakodótérbe. Következett az aszfalttemető, platóstul !
A sofőrök nagy mesterei voltak az éjszakai hajtóvadászatoknak, teherautóval. Volt aki külön vadászati célra jó markos dobófát tartott a fülkében és mikor végigrontott a sötét réten, vagy vetésen, a reflektorfényben lebénult nyulat ügyesen csapta el a bottal. Nyúl, fácán gyakorta esett áldozatul, amik azután nemegyszer a munkaterületen táborozó lakókocsik fazékjában végezték. Majdnem mindig pörköltként, krumplival és/vagy lebbenccsel besűrítve. Bőséges lakomák voltak a tudatos étkezésben, miszerint; evés előtt bor, hogy legyen elég gyomorsav, utána pálinka, hogy ne legyen túl sok sav.
Volt olyan útszakasz, ahol nem felújítás történt, hanem új építés. A megfelelő alapozás fontos eleme a beton, aminek viszont hosszabb kötési idő kell, nem úgy mint az aszfaltnak, ami mire lehengerezik kihűl annyira, hogy már elég szilárd és járható. Egyik reggeli műszakra kivonuló csapat egy-, a friss betonba szaladt olasz, baromfiszállító kamiont talált, igencsak gondterhelt sofőrjével. Szinte tengelyig süllyedt a még meg nem kötött betonba. Szerencsére hamarosan érkeztek a megrakott 6-8 tonnás aszfaltszállító teherautók, amikkel -

kettesével- előbb a pótszerelvényt, majd a gépes szerkezetet sikeresen húzták ki a „kátyúból".
Pórul azonban nem csak mások jártak, Gazda sem úszta meg. Már hajnalodott, amikor szokott rendjében zajlott a munka, így az unatkozó művezető bolyongott egyet az épülő szomszédos garázscsarnok felé. Átsétált volna a tágas helyiségen, ám egyszer csak hatalmas ütés az állán és se kép, se hang. Magához térve a bódulatból, rájött hogy bele lépett a még fedetlen szerelőaknába és teljes súlyát álla fogta föl, a túlpart szélén. Kimászva érzett valami sós ízt a szájában, meg zsibbadást, hát odament a finiser fényszórójához, megkérve a brigádvezetőt, hogy nézze meg a száját. - Hát Te meg leharaptad a nyelved ! - így a válasz. Szerencsére már a műszak vége felé közeledett, így a személyszállító kisteherautó megjött és gyorsan Gazda közeli lakóhelyén működő szakorvosi rendelőbe vitte az áldozatot, ahol az ügyeskezü sebész összevarta nyelvét és az állát, megvigasztalva; szerencséje volt hogy a fogai között volt a nyelve így egy foga sem tört ki, a nyelv meg hamar meggyógyul. Úgy is lett, csak volt pár nap amikor mindenki azon derült hogy milyen pösze, gazda meg ráébredt a nyelv fontosságára. Hiába tett ételt a szájába, a mozgékony nyelv hiányában csak le-föl járt az álkapcsa és nem történt semmi. Így hát apró darabokat kapott be és fogpiszkálóval terelgette fogai közé azokat. Míg álla hetekig gyógyult, nyelve valóban pár nap alatt (mint belső seb) összehegedt, megszüntetve átmeneti pösze ségét. Pedig az vidám környezetének igen tetszett.

Gazda viselte munkaköri megpróbáltatásait és a magánélet hiányát. Nem panaszkodott. Egy héten egyszer hazament szüleihez, akkor mindent lemostak róla, meg jutott jó házi koszt is, egy kis következő heti „útravalóval". Az első havi fizetés csúful megbánta. Középiskolája városának kedvelt vendéglátó/szórakoztatóhelyét meglátogatva, délelőtt a presszó, délben az étterem, délután vissza a presszóba, éjszaka a bár. Persze régi cimborákkal, de reggelre a havi fizetés oda lett. Nehéz volt bevallani a szülőknek, de megbocsátóan kikötötték, hogy ezt követően a fizetést haza kell adni és majd Édesanyja beosztja, mint egy gyerekfelnőttnek. Így is épp hogy

kitartott egy-egy hónapig a magas fizetés amiből azután nem hogy megtakarítani nem lehetett, de szinte semmire nem jutott.

A nappalos hét még csak-csak elment, de az éjszakai műszakos az egész napot fölemésztette, semmi magánéletre nem jutott idő. Nagyjából munka + alvás. Nem egy perspektíva egy fiatalembernek.

Ebben az időben íródott versei, mint „szilánkok" maradtak fenn. Éles, könnyen sérülést okozható apróságok. Nem a „csak a derű óráit számlálom" korszak szösszenetei.

éj átfutó bősz paripái
taposnak agyam rostjain
nem találom mi felrázzon
csak vágják kínzó álmaim
*

felmegyek egyszer az ég pereméig szétkiabálom a szív sebeit
s ha enyhül a lélek sóhaja végül eltemetem tetemem oda le
hol ördögök fűtik a katlanok testét emberek főnek és sírnak a sírnak
*

kiszáradt tenger vagyok
a sok lé érzelem elapadt
csak a valóság sója maradt
de ezt kevesen viselik el
*

földön járnék nem az égben
de képzeletem csak szárnyalni tud
megkötni kéne ez vár rád
ha megteszed biztosan járok

Mely utóbbi sóhaj hamarosan meghallgattatásra lelt, mert megismerte I. Feleségét, bár Ő nem erre gondolt, mármint hogy feleség szükséges a megsegítéshez. A házasság és a családalapítás egyáltalán nem

szerepelt tervei között, mint igazából semmi. Az elrendezésekben való hite azonban beláttata vele, hogy miért kellett neki erre a dicstelen munkahelyre kerülnie. Az albérleti szobácska házának szomszédságában volt a falu egyik szélső háza, utána csak a nagy-nagy vizenyős rét, némi kis facsoporttal egészen a szomszéd településig. Arra ment minden alkalommal a keverőtelep felé, át a réten. Az a bizonyos szélső ház a szokásos három osztatú (konyha, jobbra-balra egy-egy szoba) oszlopok nélküli keskeny tornácos. Bejárat a tornácról, a konyhába. Egyik alkalommal amint elment a ház előtt valami kezdett kitolatni a konyhaajtón. A világ legformásabb női feneke. Épp felmosás zajlott és amikor kiért a fenék tulajdonosa is -aki illő párja volt a „világraszóló"-nak- Gazda erősen meg lett fogva. Puhatolózott a falusi korosztálybeliektől a lány felől, de megtudta hogy foglalt. Ez pedig Gazdánál, még KözépGazda korából tudjuk, hogy tabu.

Lakóhelyén minden évben tradicionális Mikulás-bál volt. Társaság híján, meg unaloműzésnek az is megteszi. Nem kellett sok idő megismerkedett egy kedvére való lánnyal. Tánc, hazakísérés, miközben kiderült hogy hol dolgozik -mármint Gazda- hol lakik amikor munkában van. Kicsi a világ ! Megtudta, hogy ama „világraszóló" tulajdonosa középiskolás országos barátnője az új ismerősnek, akivel évekig kollégiumi szobatársak voltak. Még hogy nincs elrendezés ? Persze újabb személyes találkozó megbeszélése és úgy hogy ama szomszéd lány lesz a látogatás alanya, meg persze Gazda. A találka megtörtént, így személyessé vált az ismeretség a szemre való és szívet dobogtató hölggyel, akinek valóban párkapcsolata volt, de egy olyan falubeli fiúval, aki a kor gyakorlatát követve NDK-ban dolgozott (Német Demokratikus Köztársaság). Gazda csak annyit gondolt, hogy egy ilyen gyönyörű lányt itt hagyni ? Normális ?! De azért tiszteletben tartotta a foglaltságot. A Mikulás-báli barátnő messze volt, a gyönyörű meg a szomszédban és immár volt alap az időnkénti beszélgetésre. Gazda egyedül, gyönyörű egyedül, barát-, barátnő távol. Meg van még egy megátalkodott hajlam a hölgyekben, afféle „tiltott gyümölcs" effektus. Már feleségként beismerte, hogy szándékosan akarta Gazdát lecsapni a szívbéli barátnő kezéről, félre téve foglaltsági tudatát. Hamar virágba

borult a kölcsönös szerelem. Az érintett barátnő, meg a másik barát kikosarazva. A szerelem, meg annak rendje szerint testiséggel is jár.

Bár a munkaviszony és a munkakörülmények nem változtak, de a viruló párkapcsolat kicsit átszínezte a helyzetet. Volt miért ott lakni, ott dolgozni. Az italozó magatartás ugyan nagyon bántotta az ifjú hölgyet, de elhatározta, hogy leszoktatja Gazdát. Mivel nagyon elmélyült még nem volt a kapcsolat, Gazda egyedül is elbitangolt a régi cimborákhoz. Volt eset, hogy mikor fizetést kapott, a hölgy kicsente zsebéből és eldugta, hogy ne tudja elinni. Gazda ezt észlelve, elment a Telepvezetőhöz, attól kért kölcsön pénzt és irány a haverok. A jószándékú ifjú hölgy meg belátta, hogy felesleges egy bika jegyűvel próbálkozni.

Eljött a téli un. fagyszabadság. Gazda kérte a Telepvezetőt, hogy iskolázzák be nehézgépkezelő tanfolyamra, mert szeretne felülni valamelyik munkagépre, hisz azzal akár háromszor annyit is kereshet. Magában megjegyezve, hogy addigra már mindegyik gép kezelését megtanulta olyannyira, hogy pl. mikor a szobatárs finisergépész annyira berúgott műszak alatt hogy nem volt munkára fogható, az nap ő húzta az aszfaltot. A Telepvezető csak annyit reagált, hogy túlképzett, meg különben is szükség van művezetőre. Ettől már megérett a helyzet hogy valami más lehetőséget kell keresnie.

Mikor kitavaszodott a szerelmi tettlegesség meghozta gyümölcsét, az áldott állapotot. A mindketten alig 19 évesek számára elérkezett a nagy döntés ideje. Este lesétáltak a csillagfényes Balaton-partra és meg hányták-vetették, mi legyen. A két komoly felnőtt. Abban megegyeztek hogy a gyermeknek meg kell születnie. Gazdában pedig valóságosan megérett a gondolat, hogy véget kell vetni a bitang életnek, családalapítás fog következni, ahhoz pedig fel kell nőnie. Úgy lett.

KIVITELEZÉS

Munkahelyváltoztatás. Útépítésből a lakóhelye szerinti építőipari céghez termelési előadónak aki, egyfajta műszaki előkészítő, felmérő, stb. Szülőknek a házasulási szándék bejelentése. Áááá ! Dehogy jön a gyerek, csak hát a szerelem. Hitték, nemhitték (biztos ez utóbbi) de belementek a játékba és tisztes segítséget nyújtottak az esküvőhöz. Lakodalom szerény, szűk családi körben otthon, az úgy félig kész, de már tető alatti, hellyel-közzel belülről bevakolt, lebetonozott épület kiváló lakodalmasház lett. Akárhogy is, a menyasszonynak bizony kerekedett a pocakja, bármíly csinos és karcsú is volt. Hátulról legalább is, na meg hát ott a hangsúly a „világraszólón" volt.

A nagy ház még ugyancsak épült (immár vagy hatodik-hetedik éve), így az ifjú pár a Gazda szüleivel a megszokott kisházban rendezkedett be. Fiataloké a nagy szoba, TV-zés során közös, szülőké a kis hálófülke és a konyha majdhogynem lakó-konyha, bár annak elég szerény. Fiatalasszony bejárós lett volt falujába, ahol dolgozott, napi buszozással, Gazda pedig a 2-3 km-re lévő gyártelepei irodába járt gyalogosan, minden reggel együtt Kedvesével a buszig.

Az új munkahely izgalmas volt. Belecseppenni a magasépítés ipariépítészeti „szakágába" sok-sok új információt- és impulzust adott. Csak néhány a kor „vívmányaiból" ; bauxitbetonos papíripari csarnok bontása un. plazmavágással. Toronydaru biztosította a vasbeton vázelemeket, amíg a hegesztőpisztollyal meggyújtott és oxigénnel táplált összetett vascső elégetésével vágták a bauxitbeton elemeket, azok acélbetétjeivel együtt, majd azok leemelése. Foghíjbeépítésként új transzformátorház építése un. LIFT-SLABE technológiával, amikor is egymástól műanyag szövettel elválasztott, egymásra betonozott vasbeton -teljes- födémeket hidraulikusan emeltek, majd kellő magasságban előregyártott vasbeton pillérekkel alátámasztva, haladt a többi födémelem emelése egészen a zárófödém szintjéig. Vagy az un. 'G' poliészter csarnok a szennyvíztisztító telep kompresszor- és szivattyúháza fölé, amikor a vasbeton teknőszerű fogadószintre, tükörszimmetrikusan előregyártott üvegszálerősítésű poliészter tetőelemek képeznek méretes csarnokot. Ugyanitt a speciális zsaluzású, földbe süllyesztett, hatalmas csonkakúp alakú

szennyvízkezelő medencék építése monolit vasbetonból. DVK 18-as, azaz 18 m fesztávú, 8 hajós acél csarnokszerkezet hidegraktárnak. Ezen és sok más munkálat nyomonkövetése, építésnaplós dokumentálása (már megint a grafomán késztetés) felmérések elszámolásokhoz műszaki ellenőrök fölé, majd a tételes számlák elkészítése. Új feladatok tervdokumentációinak -kvázi- ellenőrzése, hogy a megvalósításhoz rendelkezésre áll-e minden szükséges adat, információ. Műszaki előkészítés. Építésvezetője hamar felfigyelt Gazda jó műszaki érzékére és figyelmes, szorgalmas munkájára, megkezdve felkészítését a szakmai előre lépéshez. Valami azonban nem stimmelt. Zsivány egy világ a kivitelező építőipar, ami Gazda ön- és igazságérzetét-, nem számítva műszaki felfogását sértette. Pl. vezetője úgy tanította, hogy ha van egy 1 m x 1 m x 1m-es munkagödör, akkor az 1+1+1 azaz 3 m^3-Gazdának -akkor még dús haja az égnek állt- ezt a műszaki ellenőr felére lehúzza -folytatta az építésvezető- és még mindig mi jártunk jól ! - mondta mosolyogva, hisz ő sem volt tudatlan, de ezt a hozzáállást várta -volna- el. Ezt a habitust Gazda nem tudta elfogadni és egyfelől megörült, amikor hamarosan megkapta a sorkatonai behívóját, miközben másik szeme meg a szó, szoros értelmében sírt, hisz fiatal felesége hamarosan szülni fog. Volt nagy keserűség az ifjú pár-, meg persze a szülők körében is. De hát a haza szolgálati kötelezettségével szemben nincs apelláta. I. Feleség az utolsó előtti napig ingázott, reggel 2 km, délután 2 km gyaloglással + a buszozás oda-vissza, szó szerint hóban, fagyban hisz januárban szülte meg kislányukat, egészségben. Teljes volt a boldogság az egész családban, na meg a sok sírás, hisz hat hét múlva Gazda bevonult két éves sorkatonai szolgálatra. A kicsi lány „tápos-csirke" lett, mert hogy a sok bánattól Édesanyjának elapadt a teje. Azért felnőve mégis kiváló versenyszerűen sportoló atlétává serdült, szép eredményekkel, ügyes, örök-vidám lányként.

SORKATONASÁG

A sors azért a körülményekhez képest mégis igyekezett kedvezni a fiatal párnak, hisz szinte a szomszéd falu repterének laktanyájába

kellett bevonuljon. Azért hogy ne legyen minden fenékig tejföl 4 hónap Hajdusági, majd további 1 hónap Szolnok megyei kiképzés, de legalább utána visszakerült a közeli helyére. Géptávírásznak osztották be, ami ugyan nem volt érthető hogy miért (de ilyesmit a katonaságnál nem is érdemes keresni) viszont megnyílt a grafomán Gazda előtt a géppel írás napi feladata. Kis csavarral, mert az akkori un. távgépíró (ahogy hivatalosan nevezték) olyan szűkített ABC-vel dolgozott, hogy az ékezeteket a 'E' betű hozzáírásával kellett pótolni. (EE volt az É, OE az Ö, UEE a hosszú Ű és így tovább) Hamar megszokta ezt a nyelvezetet, csak örök bánata, hogy nem tanult meg vakon gépelni. Szerencsére (bár én jól tudom, hogy sem 'szerencse' sem 'véletlen' nem létezik ! hisz mindennek oka van, csak legtöbbször nem tudjuk mi) jó társaságba került. Legalább is több olyan értelmes fiatalember közé, akikkel a nem túl megterhelő szolgálatok során magasröptű beszélgetéseket lehetett folytatni. Zajlottak a nagy sakkpartik, elmeélesítésre. Elhagyta italozó magatartását. Ez nem magától értetődő, hisz a seregben is bőven akadtak iszákosok, sőt alkoholisták is. Nem egy sorstársa lett örök áldozata italozó életvezetésének, folyamatos fogda-, vagy legalább laktanyafogság büntetéssel, amikor nem mehetett sem haza, sem városi kimaradásra, mégsem változtattak. Gazda belátta, hogy ha rendesen szolgál, akkor nem hogy havi-, vagy heti gyakorisággal, de akár hetente kétszer, háromszor is láthatja családját. A második évre majdhogynem bejárós lett, olyan gyakran mehetett haza, a tisztikarhoz hasonlóan, munkaidő végétől, munkaidő kezdetéig. Rövidebb mint egy óra alatt hazaért, így a körülményekhez képest sokat lehetett „árváival".

A békés és nyugalmas szolgálati helyen sokszor volt egyedül, így alkalma volt olvasni, főleg a képzeletét egyre inkább foglalkoztató, építészet, művészettörténet, képző- és iparművészet, azon belül az ipari formatervezés témakörében. Néha pedig szomorkodott, hogy ez a lehetőség számára már nem elérhető. Ám egyik egyetemet végzett katonatársa felvilágosította (amiről ugyan tudott, csak magától nem volt annyi esze) hogy létezik levelező tagozatos képzés is az

egyetemeken és főiskolákon, a közeli város egyetemén pedig mindig indul un. felvételi előkészítő.

1976

Mivel katonai magatartásával nem voltak gondok -sőt utolsó időszakában (3. 8 hónap)- kiképzővé nevezték ki őrvezetői rendfokozattal (ami a honvéd után az első lépcső -nem vitte túlzásba- egy „krumplivirággal" értsd: egy kis fehér, műanyag csillaggal) így a felvételi előkészítőre történő rendszeres kijárásnak, majd a szolgálati helyen az elégséges tanulásnak sem volt akadálya. A realitás mezején maradva azért nem egyetemre, hanem főiskolára jelentkezett és már a katonai szolgálat letelte utáni sikeres felvételi alapján felvételt is nyert Budapestre, magasépítési szakra. Ezen törekvését nem csak hogy jó néven vette építőipari munkáltatója, de ambicionálta is, leendő építésvezetői státusz kilátásba helyezésével kecsegtetve. Azonban jól visszaemlékezett a kivitelező építőipar „etikájára" tisztában volt vele, hogy az nem neki való. Így hamarosan ismét munkahelyet váltott és a kivitelezést a tervezésre cserélte. Lakóhelye vegyipari nagyvállalatánál már nyári munkán dolgozott korábban, így sem a környezet, sem az új munkatársak nem voltak ismeretlenek. Bár csak középfokú útépítő végzettsége volt, de látták hogy jó műszaki érzéke és rajzkészsége van. Jó a térlátása, automatikusan képes értelmezni úgy az építészeti-, mint a vegyigépészeti-, vagy mélyépítési terveket (út, vasút, víz, csatorna…), nem különben a geodéziai térképeket. Párhuzamosan folyhatott tervezés és az építészeti főiskola levelező tagozata.

TERVEZŐIRODA

Gazda szüleinél laktak, előbb a már korábban bemutatott kisház nagyobbik szobájában, immár hárman, majd a fokozatosan készülő családiház egyik földszinti, majd az egyetlen tetőtéri szobájában, nagy terasszal, balatoni panorámával, kis lépcsőházi előtérrel. Ez utóbbinak azért van jelentősége, mert mikor otthon tanult, rajzolt iskolai feladatokat, akkor az lett a „dolgozószobája". Hét évre nyúlt a szülőkkel való egy-fedél-alatt élés.

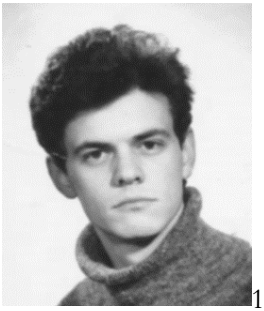
1978

Munkahelyének az volt az „érdekessége" hogy reggel hattól dolgozott délután kettőig. Az általános hivatali-, vagy akár „polgári" tervező-irodai munkaidőbeosztáshoz képest ez kicsit korai kezdés. Azt mondják; van aki megszokja (?) E furcsaságot még az tetézte, hogy abban az időben (1978) év közben nem lehetett óvodai-, vagy bölcsődei felvételt nyerni, így hát kislányukat kénytelenek voltak már két és féléves korában a bölcsődébe beiratni, hogy anyukája is képes legyen visszamenni szülés előtti -bejárós- munkahelyére, hisz első a munka. Még ha nem is lehet belőle jól megélni, dolgozni azért mindenkinek kell(ett). Szóval a furcsaság az volt, hogy Gazda hajnalban kelt, kislányukat felkészítette a bölcsődére és kettesben besétáltak a vagy másfél kilométerre lévő gyermekintézménybe. Gyermek leadása, tovább hatra a munkahelyre. Gazda Apja három műszakra járt kerékpárral, Anyja hét körül indult a zöldségboltba szintén kerékpárral, I. Feleség gyalog a buszhoz és utazás. Így az öttagú család ötfelé, szanaszét időpontokban mentek s jöttek.

Szerencsére kislányuk strammul viselte a napi időbeosztást és a bölcsődei közösséget is. Ki-ki végezte dolgát, a házon még volt mit tenni hogy tényleg kész legyen, meg ott a tanulás. Egy szóval senki nem unatkozott.

A főiskola első két éve sok nehézségbe telt. Még emlékszünk, hogy KözépGazda nem volt jó tanuló. Nem volt buta, vagy ostoba, de azért erősen megterhelték a nem szakmabéli tantárgyak. Az első négy félévben majdnem elérte az ismétlővizsgahatárt, de újabb szerencsére (ami ugye már tudjuk hogy nincs !) következtek a szorosan vett szakmai tárgyak és már a tervezőirodában is egész jól bedolgozta magát. Egyre jobbak lettek eredményei és irodai munkái. Annyira, hogy -mint megtudta jóakaró kollégáitól- főnöke kezdett rá ferde szemmel tekinteni, mert Gazdában ugyan nem a jövő irodavezetőjét látta, hanem a konkurenciát. Főnöke építőmérnök volt (szintén levelezőn végzett nem sokkal korábban) úgymond szerkezetépítő, vagy közkeletűen statikus, azaz nem építész, miközben lévén vegyi nagyvállalatról szó, ott-, akkor pozíciónálisan a gépész, vegyész, vegyigépész, netán villamos szakemberé és természetesen a pártmunkásoké volt a karrieresély. Így persze munkásőr is volt. Szóval az osztályvezetőségből nem volt különösebb esélye előbbre lépni, de azért Gazdában riválist látott, holott annak sem korábban, sem azt követően nem voltak sosem vezetői ambíciói, sőt. Az értelmes, színvonalas munka érdekelte. Hogy az mint fizet azt mindig elfelejtette, így eddigi élete során számtalanszor kapta meg a szemrehányást hogy semmire sem vitte, mármint anyagiakban. Persze nem csak anyagi vonatkozású mássága mutatkozott meg, de egy párbeszéd is érzékelteti, hogy akkori főnökével sem pendültek egy húron. Valami beszélgetés volt, aminek végkifejleteként a főnök csak annyit mondott Gazdának; „- Ne haragudj, de ha te így gondolod, akkor nem vagy normális ! – mire Gazda – Igen ! Én nem vagyok normális és nem is szeretnék az lenni." – erre nyilván már nem volt mit mondani. Ekkor mondta ki először, hogy -büszkén- vállalja abnormalitását, ami elsődlegesen a szinte „mindenek tagadása" alapokon nyugodott. Semmivel nem volt megelégedve.

Az idő telt, kislány óvodás lett, I. Feleségnek sikerült egy kedvérevaló munkahelyet szerezni lakóhelyükön, életre szóló barátságot kötve a könyvekkel. Könyvesbolti eladó lett, egy egyszemélyes kis üzletben, körös-körül könyvekkel övezve. Az időbeosztások nagyjából maradtak a családban s habár kislányuk Anyával is mehetett volna oviba, nem Apával hajnalban, de mégis azt szerette, mert akkor hattól reggeliig szabadfoglalkozás volt, nem különösebben egrecírozták a kicsiket. Mivel Gazda és a kicsi lány is kettőig „dolgozott" (a nagy munkáltatóhoz igazították az óvodai munkarendet is) így kettő után bekacsintottak Anyához, kis bolondozás és indulás kettesben haza a megszokott erdei kis úton, ahol legfeljebb ha bicikliforgalom volt, néha egy segédmotorral fűszerezve, de jellemzően gyalogút. Így kicsit sikerült pótolni (ha lehet azt egyáltalán ?) a kétéves katonai távollétet a gyermektől s jókat szórakozni haza felé, meg otthon, míg el nem kezdett szállingózni a többi családtag. Munka, gyermek, ifjú feleség, tanulás meg a házon még hátra lévő sok tennivaló, idősödő szülők segítése. Unatkozásra nem volt idő.

FŐISKOLA

Életre szóló -önbizalomnövelő- dicséretet a főiskola negyedik évében kapta Gazda tervezés tanárától (aki nem mellesleg egy rendkívül háklis, amúgy kiváló-, ám elviselhetetlen tanárember volt) az államvizsga-feladat kiosztásakor. Minden hallgató kapott egy önálló tervezési feladatot, aminek természetesen volt a tervezésen túlmenően épületszerkezeti, tartószerkezeti, épületfizikai része is. Gazda a következő „kommenttel" kapta meg a munkát: „- Látom maga egy gondolkodó ember, ezért ezt a feladatot magának adom, mert én sem tudom hogy oldanám meg." - ami nem csak elismerés volt, de méltó kihívás is a kezdő „építésznek". Ez azért került idézőjelek közé, mert az előbb hivatkozott tanár egy alkalommal nagy hanggal förmedt a levelezős társaságra; „- Ne hogy valakitől meghallja, hogy maga-magát építésznek meri titulálni ! Vegyék tudomásul, hogy az a műegyetem nappali-tagozatos építészmérnök hallgatói közül lesz évente egy-kettő !" - szóval hátrébb az agarakkal

és több szerénységet ! Mindezt Gazdának nem kellett hangsúlyozni, hisz semmi-, de semmi önbizalma nem volt szakmáját tekintve, miközben sosem hátrált meg semmilyen feladattól, szakami kihívástól és mindig mindet jól megoldotta. (Ennek érzékeltetésül csak egy kis időugrás előre; amikor hatéves „pályaelhagyást" követően szabadúszó építészeti magántervező lett -mint szellemi szabadfoglalkozású- három éves aktív tervezést követően, addigi munkái alapján megpályázta és kiérdemelte az É-1-es, azaz építészeti vezetőtervezői jogosultságot - ez volt élete második leginkább meghatározó szakmai-, meg persze emberi elismerési élménye - első volt a „gondolkodó ember" titulus)

A vizsgamunka egy olyan létesítmény komplex építészeti megtervezése volt, ami a vidéken kisgazdaságokban, kiskertekben megtermelt, egységenként kismennyiségű zöldség és gyümölcs un. felvásárólhelye volna, bizonyos fokú feldolgozással, hűtőházzal, fagyasztásos tartósításelőkészítéssel, persze irodával, személyzetre méretezett kiszolgáló blokkal. Röviden: ötös lett. Sőt az államvizsga is szinte. A sors fintora hogy tervezés elméleti vizsgán csúszott be egy kegyelem kettes az össze többi ötös mellé, mert hogy teljességgel félreértelmezte a kérdésfeldolgozást és csak azért nem lett egyes, mert a tervezés gyakorlati jegye dicséretes ötös lett. (Valami szocialista nagyipartelepítés, vagy ilyesmi volt a téma, ki tudja már. A sors kegyes, nem csak az emlékezés lehetőségét nyújtja, de a feledését is.)

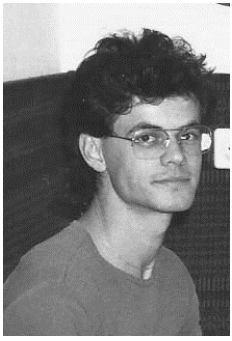
1980

Gazda belül örült a diplomának, persze némi keserű szájízzel, hisz abba az volt írva, hogy képesítése: magasépítési üzemmérnök. Hisz ezt az „ütemmérnök" kifejezést senki nem értette. Mi az ? Valami üzemi mérnök, vagy majdnem mérnök, vagy mi ? Ez majdnem olyan volt, mint középiskolai végzettsége, ami meg úgy szól, hogy útépítési és fenntartási szakközépiskolai képesítés. Ki tud bármit is kezdeni ilyen megnevezésekkel. Valaki mérnök vagy nem, vagy épp technikus, vagy nem, de ezek az üzemmérnök, meg szakközépiskolai képesítés, lehetetlen megjelölések.

Végül is a gyakorlatban mindegy volt, diploma, felsőfokú végzettség, ami nem csak „rongyrázásra" jó, de automatikus fizetésemeléssel jár(t) az akkori (1982) 2.600 Ft-os havi fizetést -kötelezően- automatikusan 300 Ft-al meg kellett emelni. Így már majdnem 3.000 Ft volt egy frissdiplomás, egy gyermekes családapának a javadalmazása, aki a családjával a szüleinél élt egy szobában. Csak emlékeztetőül, majd' tíz évvel korábban az útépítő lapátos emberek fizetése magasabb volt (?) Valami megfelelőbb munkakört kell keresni - gondolta Gazda és megpróbált a nagyvállalaton belül helyezkedni (ami volt hogy egy időben ~ 7.000 főt foglalkoztatott !) , immár végzettségének megfelelő státuszra törekedve, persze egy feltétellel; kapjanak szolgálati lakást. Volt megfelelő beosztás, még elfogadható fizetéssel való kecsegtetés is, de lakásról szó nem lehet.

A helyzet az volt, hogy a köztudatban Gazda Édesanyja maszek zöldségboltos volt. Abban az időben a maszek zöldséges volt a lángossütők és a benzinkutasok után a legjobban kereső (vélelmek szerint) csakhogy az a zöldségbolt nem egy maszek üzlet volt, hanem egy mezőgazdasági értékesítő szövetkezeté, melynek rendes fizetett alkalmazottja volt az irigyelt „gyümértes". Mikor Gazda kihallgatást kért a nagyvállalat műszaki vezérigazgatójától (szervezetszerű legfőbb felettesétől) lakás ügyben, az csak annyit mondott „fellázadna a mizera pleps (kb. a nyomorult nép), ha a gyümértes fia szolgálati lakást kapna !" Nem volt más választás, olyan új munkahely keresése, ami szolgálati lakással jár, mert hogy a lehetetlenül alacsony fizetésből lakás sosem lesz, a család nem maradhat egy életen át a szülők nyakán.

Meg különben is milyen jogon, mikor a másik két testvér képes volt saját lábra állni.

Gazda nem volt életre való. Vagy talán mégis ? A tervezőirodán persze rásütötték a pályaelhagyó bélyeget, viszont az új munkahelyen inkább kitüntetett figyelem övezte a polgári diplomával rendelkező munkatársakat.

RENDŐRSÉG

Az biztos, hogy kreativitásnak sosem volt híján. Elméletileg lehetett volna gondolkodni bányász munkában, hivatásos katonaságban ahol természetes a lakásjuttatás, de Gazda a rendőrség felé kacsingatott. Tudta, hogy ott is van szükség polgári diplomás emberekre. Nekifutott. Fölvették hivatásos állományú, civil ruhás nyomozói státuszba a gazdasági rendőrség elősszervezetéhez. (Népgazdaság és Társadalmi Tulajdonvédelmi Osztály a megyei Főkapitányságon) Nem csak jól hangzó, de relatíve kvalifikált is volt a munkakör.

Ugyan nem volt automatikus a lakáshoz jutás, de helyből magasabb fizetés + albérleti hozzájárulásként az albérleti díj ¾-ét térítették. Mindezt a megyeszékhelyen. A háromtagú család kényelmes két és félszobás lakást bérelt, I. Feleség az új városban is folytathatta a könyves szakmát, a nagyobbacska kislány a városi sport-tagozatos általános iskolába járt, versenyszerűen atletizált, zongorázni tanult, egészségesen fejlődött. Mint ha egyenesbe jött volna a család és tényleges függetlenségben. Konszolidáló egzisztencia, anyagi biztonság, Gazda természetéből adódóan konfliktusmentes beilleszkedés az új -nem hétköznapi- környezetbe.

Gazda szorosan vett munkaterületén a kollégák között nem csak rendőr-rendőrök voltak. Jogász, közgazdász, közlekedésmérnök, agrármérnök, bányamérnök, vegyészmérnök, kereskedelmi és vendéglátóipari felsőfokú végzettségű, stb. Az első pár hónap az alapvető rendőri betanulásé volt: városi kapitányságon az első

vonalban, kvázi „segéd"-nyomozó (hisz még sem szakirányú ismeretek, sem gyakorlat), de csak egy példa a tanulási képességre.

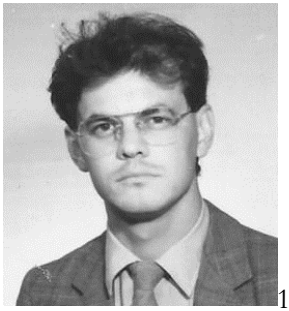
1982

Szinte minden dokumentációs feladathoz voltak nyomtatványok, amiket úgymond „csak" értelemszerűen ki kellett tölteni. Alig telt el pár hét, közvetlen (bár diplomája miatt magasabb rendfokozattal rendelkezett betanító „főnökénél") -átmeneti- felettese egy munka során egy üres lapot tett elé annyi megjegyzéssel; „- Töltsd ki értelemszerűen" (ami nem vicc volt) - hisz tudta, hogy tanítványa megoldja a beugratós feladatot. Volt még egy hónap a bűnügyi technikán (kicsit el is gondolkodott, hogy az ilyen jellegű munka mindig felkeltette az érdeklődését, de azért nem ragadt ott) Megvolt első halottszemléje, első boncolási szemléje (semmi különös, kisgyerekként sok disznóvágásnak volt szemlélője és teljesen képes volt elvonatkoztatni attól, hogy most nem egy sertés van a hastokon, hanem egy halott ember, aki belülről ugyanolyan), nyomrögzítések, ujjlenyomatolások, több bűnügy helyszíni szemléjében való részvétel, többek között a korában elhíresült „Kinizsi egyfúrós" egyik helyszínén (amiről majd később még esik szó) a lényege, hogy volt egy sorozatbetörő, aki a Kinizsi típusú páncélszekrényeket egyetlen fúrással, majd a furaton keresztüli ügyeskedéssel volt képes -sorozatban- kinyitni, kirámolni, persze mindig csak a készpénzt. Majd újabb hónap a megyei vizsgálati osztályon, ahol a kiemelt ügyekben folytak az eljárások (itt meg a pszichológia iránti nyitottsága kezdett felderengeni) és jó hasznát vette -ha nem is tízujjas- de ügyes gépelési tudásának. Hamar képessé vált önállóan végezni úgy a különböző

kihallgatásokat (sértett, tanú, gyanúsított, szakértői-, ügyvédi meghallgatásokat) mint a helyszíni szemle- és/vagy más jegyzőkönyv-vezetéseket, hogy nem tartott igényt gépíróra, ami még egyfajta külön megbecsülést is eredményezett. Hamarosan autóvezetőtanfolyam, sikeres vizsga, másnap (rendőrségről lévén szó) kiadott jogosítvány és még meg sem száradt a pecsét, főnöke kezébe nyomta a szolgálati, civilrendszámú Lada kulcsát; „- Most már te vezetsz, induljunk !" (az 50 km-re lévő társkapitányságra) - haladni kellett, gyorsan bele kellett mindenbe tanulni. Gördülékenyen ment minden. A KözépGazdai lázadó mű-"hippi"-ből konszolidált nyakkendős, öltönyös hivatalnok lett, időközben megszemüvegesedve, ami némiképp markánsitott nem túl marcona ábrázatán. Mindennek ellenére, határozott fellépése sosem okozott tekintélyvesztést, vagy bárminemű intézkedés-képtelenséget. Afféle „jórendőr" volt, a kemény-, tettlegességtől sem idegenkedő zsaruk között.

építészmérnök – agrármérnök – vegyészmérnök
hadnagy – alezredes – százados

agytorna sakktorna

A már említett tanulóhely városi kapitányságon két szobatársa olyan szinten sakkozott, hogy tábla nélkül, fejben is képesek voltak lejátszani egy-egy partit. Később, már végleges helyén az osztály három fős sakkcsapatának tagjaként szembe került az egyik korábbi „nagymesterrel" aki túlzott elbizakodottsága következtében úgy kikapott Gazdától, hogy idegességében még a következő játszmát is elveszítette soron következő ellenfelével szemben s így a nagy tornagyőzelemre esélyesek csúfosan leszerepeltek. A verseny után

persze a „nagymester" egyre csak visszavágót kért, amit Gazda kedves mosollyal hárított el; „- Ne haragudj, egyszer már legyőztelek" - és sosem állt ki vele újra. Hogy ez nem tisztességes ? Passz.
Az természetes volt, hogy beosztásához -hosszú távon- nem csak un. polgári felsőfokú végzettség kell, de rendőrszakmai is. Beiskolázták a rendőrtiszti főiskola bűnügyi szakára, amit másoddiplomásként un. átképzősként féléves-, bentlakásos tanulmányok keretében abszolvált. Újra távol a családtól nem volt örömteli, de nagyjából egy év albérletezés után megkapták a várt szolgálati lakást a megyeszékhely majdnem központjában, ha nem is túl tágas, de lakályos társasházi lakásként. Jöhetett és jött is hamarosan a második gyermek egy kisfiú I. Feleség mérhetetlen örömére. A kis jövevény teljesen elvette figyelmét a nagyobbacska lányról, viszont arra pedig Gazda fordított nagyobb gondot, így a két szülő szépen „megoszlott" a két gyermek közt.

Gazda Édesapja régi motoros volt az akkori pártban. 18 évesen lett tagja az MKP-nak, majd megalakulásától az MSZMP-nek (Magyar Szocialista Munkás Párt). Mára rendkívül felületesen minden volt párttagot lekommunistáznak, holott abból tán egy sem volt Magyarországon. Gazda apja azonban hitt a kizsákmányolás nélküli, cselédvilágot felszámoló, közösségi társadalomban. Asztali beszélgetéseknél, meg akár kertimunka, vagy házépítés közben sokszor civódtak, amikor minden visszásságért a pártot és annak vezetőit hibáztatta a kritikus Gazda. Mikor már megelégelte apja, csak annyit mondott; „- Nem illik a partvonalon kívülről bekiabálni a meccsre ! Ha valami változást akarsz, lépj be a pártba és változtasd meg ! – inkább lehiggadva, mint sem indulatból. Gazda megfogadta az apai intelmet és kérte felvételét a rendőrségi MSZMP-be. Nem vették fel könnyen, mert akkoriban az a szó járta, hogy túlságosan felhígult a párt, munkás- és a vele szövetséges parasztsági része értelmiségiekkel. Ez érthető volt, mármint az értelmiségiek túlszaporodása a pártban, hisz a legtöbb vezető-, vagy magasabb beosztásba szinte csak a párt tagjai kerülhettek, hiába volt valaki magasan képzett, amúgy jó szakember. Így a karriercélokkal kacérkodók -minden féle meggyőződés nélkül- vonultak a párt

soraiba. Azért csak fölvették Gazdát is. Ám hamarosan következett az un. éves, évértékelő közgyűlés, ahol többek között felszólították a tagokat, hogy tárják fel, adják elő azokat a tapasztalataikat, melyek méltatlanok a párt deklarált erkölcsi, etikai, fegyelmi elvárásaihoz. Gazda gyanútlan gyakornokként előadta visszás tapasztalatait, ugyan nevek nélkül, de a bennfentesek jól tudták mely galádság mögött melyik „hős" áll. Volt is nagy felzúdulás. A gyűlés után sokan gratuláltak az ifjú titán nyílt őszinteségéhez; Így kell ! Csak így tovább ! Végre valaki megmondta, kimondta ! – persze a valaki megmondta nem gondolta, hogy egy magát a tisztesség példaképeként beállító párt -mint sok más szerveződés- ugyancsak nem bírja a kritikát. Mint az egyszeri ember: „Szeretem én a humort, csak nem bírom !" – még parancsnoki raportok is követték a felszólalást, de azért különösebb következménye nem lett. Páran elkezdtek más szemmel nézni Gazdára, de azok inkább pozitívnak mondhatók, mint sem kirekesztőnek. Apjának elújságolta a történteket, de az csak hallgatott. Hiába; a még oly jogos kritika se kívülről, se belülről nem népszerű.

Munkája nem csak színes volt, de meglehetősen sok autózással is járt, így jól megtanult vezetni és megismerte-, elsősorban a megyét annak székhelyével, de alaposan.

Korábbi építésszakmai kollégái által pályaelhagyónak kikiáltott Gazda nyomozói munkája során azért eljárt és közreműködött olyan nagyobb horderejű ügyekben is, mint vasúti alagút beszakadása lőttbetontechnológiás űrszelvénybővítő felújítása során, újonnan épülő vasbeton vázszerkezetű iskola szerkezetépítés közbeni összeomlása, óriási új műtrágyatároló üvegszálas poliészter lefedésének összeroskadása, vasöntödei kupoló fenékrobbanása következtében elhunyt három ember ügyének vizsgálata, kórházi rekonstrukció keretében épülő új szárny alapozási pontatlansága következtében szükségessé vált teljes bontás és újraépítés (1985-ben) több tízmilliós káresemény, több milliós szabadalmi csalás … A vizsgálatok során megerősödött benne a gyanú, hogy a civil szférában is rengeteg túlértékelt szakember végez felelőtlen, felkészületlenségre utaló munkát. Újra mocorogni kezdett benne a változtatási igény.

Előbb „házon belül" más területeken, ill. megcélzott egy pszichológiai másoddiploma megszerzésére esélyt adó egyetemi továbbtanulást. Vezetői nem támogatták ebbéli elképzelését, így tovább gombolyította a lehetőségeket.

Mind eközben azért gyűltek a negatív tapasztalatok is. Jó volt a sokféle ember, más-más -gyakorta kiélezett- élethelyzetben való megismerése, de nem felhőtlen felismerést szerzett arról is hogy a bűn felkent üldözői, gyakorta maguk is bűnbe esnek. Gyűltek az erkölcsi-, etikai sérelmek sokáig. Amikor azután elégnek vélte, négyszemközti kihallgatást két főnökétől és rázúdította tapasztalatait. Az minden megrökönyödés nélkül fogadta sirámait és csak annyit mondott; „- Nincs mit tenni egyszerre ennyi panasszal, ha jogos, ha nem. Mikor valami szabálytalanságot vélsz, akkor szólj és akkor megpróbáljuk orvosolni, de ilyen panaszáradattal nem lehet mit kezdeni." – majd még megnyugtatta Gazdát – „- Mióta világ a világ, a rendőr hátul megy be a kocsmába." – utalva arra, hogy a kocsmai, éttermi potyázás természetes, nincs mit tenni ellene. – „- Különben is, mi csak papírzizegtetők vagyunk itt. Annyi a dolgunk hogy zizegjen a papír." – és nem volt benne semmi gunyorosság. Realista volt.

Tudta, hogy akkori munkakörében építészeti tervezési jogosultságot sosem tud majd szerezni, holott igazi vágya mégis csak a tervezés volt. Kigondolta, hogy átavanzsál a honvédséghez, szintén hivatásos (akkor már tiszti) állományba, ahol építő műszaki alakulatnál megszerezheti a szükséges szakmai gyakorlatot s annak letelte után leszerelve, végre majd épületeket tervezhet. Elindította a folyamatot, ami meglepő módon egészen gördülékenyen ment, még egyetlen kikötése is támogatott volt, hogy csak olyan beosztást és szolgálati helyet hajlandó vállalni, ahol akkorra már négytagúra szaporodott családjuk megfelelő szolgálati lakást kaphat. Tisztek esetében az áthelyezéshez mindkét területről miniszteri parancs volt szükséges, ami szintúgy hamar megszületett. Belügyminiszter áthelyezte, Honvédelmi miniszter átvette (papiron).

Mind eközben két komoly dolog történt. 1. egyik nyomozó kollégája megbízható ivócimborája volt az akkori városi építészeti iroda vezetőjének, aki a tervezési jogosultságok kiadásáért is felelt. A kolléga elmesélte Gazda tervezői vágyait, mire a praktikus gondolkodású irodavezető csak annyit mondott; ha van felsőfokú építészeti végzettsége, diplomaszerzést követő legalább öt éves szakmai gyakorlata, akkor semmi akadálya a tervezői névjegyzékbe vételnek. 2. leendő új katonai vezetője felvilágosította, hogy áthelyezésével minden rendben, lakás majd (!) lesz.

Azért Gazda „majd"-ra nem rúgja fel egyrészt a biztos addigit, vagy a tervezési lehetőség reális esélyét. Újabb fejtörés, miként csússzon ki a hatalmak karmaiból ? Bátyja hivatásos katonatiszt volt már jóideje, meglehetősen magas beosztásban, így hozzá fordult, hogy milyen lehetőségei lennének, ha kilépne a rendőri szolgálatból és nem venné fel a katonait ? Mit tehet ? A „segítőkész" válasz egyszerű volt: „- Ecsém, ezt elbasztad ! Ha nem mégy el a katonai szolgálati helyedre és nem veszed fel ott a szolgálatot, katonaszökevény leszel és katonai börtönbe kerülsz ! Be kell vonulnod, de biztos lehetsz benne hogy lakást nem adnak és ha azonnal kéred is a leszerelésedet, az legalább egy év, addig meg folyamatosan szivatni fognak." – Kösz, gondolta Gazda, ehhez képest csak van más eshetőség is ? Érdemesebb a praktikus gondolkodású emberek társaságát keresni, különösen kiélezett helyzetek egyszerű megoldhatóságához. A megyei rendőr-főkapitányság személyzeti vezetőjével közösen aktivizálták magukat a szervezet kulturális bizottságában. Ebbéli ismeretségre alapozva Gazda hozzá fordult tanácsért, hisz amikor igazolást kellett bemutatni a tervezői névjegyzékbe vételhez, akkor is ő állította azt ki, amiben csupán annyit igazolt, hogy Gazdát a rendőrség szakmai végzettségének megfelelő beosztásban foglalkoztatta, immár hat éve, azaz több mint öt. Nem azt igazolta, hogy építészeti munkát végzett, hanem hogy végzettségének megfelelő beosztásban, ami jogos volt, hisz olyan irányultságú nyomozói beosztáshoz szükséges volt polgári diploma. Egy lehetőséget látott a tanácsadó; „- Mond azt, hogy vallásos lettél." – 1988-at írtak, amikor a belügyi szolgálat ellentétes

volt bárminemű vallásos elköteleződéssel. (Az 1989-es un. rendszerváltást követően már nem !)

Gazda bármennyire is örök idealista, azért -akár mérnökként is- a földön jár, Bika csillagjegye is oda köti, miközben az építészet némiképp -mint az alkotó embereket általában- egy kicsit a föld fölé is emeli. (Úgy tartják; a mérnök a földön jár, az építészmérnök, egy kicsit a föld fölött.)

Földönjáró mivolta tisztában volt azzal hogy ez a „szabadulási" folyamat már elindult és akarta is, hogy a megkapott tervezési jogosultsággal a magán szférában kezdhesse régi vágyát teljesíteni; épületeket tervezni. Szüleit is tájékoztatta a változási tervről, persze a katonai galibát elhallgatva. Csak annyit mondott hogy otthagyja a rendőrséget és szellemi szabadfoglalkozásúként építészeti tervezést fog végezni. Szülei abban az időben a kettőjüknek nagyra sikeredett családiházukat nyaranta kiadták amiből lett annyi plusz bevétel, hogy Gazdának adtak 100 eFt-ot autóvásárlásra, meg az induláshoz szükséges eszközök beszerzésére. Az érettségi kapacsán már említett öreg zsigulira és némi mérőeszközre, írógépre, rajzfelszerelésre, fényképező gépre + nagylátószögű objektívre el is fogyott az amúgy majd' két éves nyomozói fizetéssel felérő adomány.

Emlékezetében élt egy sokak által megítélt, afféle világias katolikus pap híre. A Balatonparton élt, egyházközsége jó távol, külföldi turistákat látott rendszeresen vendégül méretes nyaralójában, tagja volt az amatőr focicsapatnak, önkéntes vízirendőr volt (mert hogy így használhatott motorcsónakot). Legtöbben szélhámosnak tartották. Egyszer egy bizalmasabb világi barátja megkérdezte: „- Nem vagy te véletlenül párttag is ?" – persze viccből, de mit lehetett tudni ?

Gazda megosztotta I. Feleséggel a kialakult helyzettel kapcsolatos elképzelését és felkereste a papot, annak balatoni nyaralójában. Nem volt teljesen egyenes, de valótlanságokat sem állított. Épp egy vidám társasággal borozgatott a pap. „- Atyám! Szeretném megkereszteltetni a gyermekeimet. – Semmi akadálya – így a válasz – De nekünk nem

volt egyházi esküvőnk – folytatta Gazda – Azt is megoldjuk – jött a kedélyes válasz – De én nem vagyok megkeresztelve – folyt tovább a problémafelvetés – Azt is megoldjuk. Mikor ? Szombaton jó lesz a templomomban ? – Talán inkább vasárnap, hisz ma csütörtök van és ugye kell még két tanú-, illetve keresztszülő is, kéne egy kis idő – akadékoskodott Gazda – Jó, akkor legyen vasárnap mise előtt. Gyertek Feleségeddel, hozzátok a gyerekeket meg a két keresztszülőt, akik esküvői tanuk is lehetnek." – és derűs mosollyal elbocsátotta Gazdát, folytatva a borozgatást német vendégeivel.

Gazda „működése" mint ha vezetőszálon zajlott volna, mint nemegyszer sem addigi, sem későbbi életében. Valahogy mindig volt benne bőven hitetlenség, csipetnyi szkepticizmussal, hisz pogány ateistaként, materialista gondolkodóként leginkább kételkedett, de ösztönei a sors elrendezéseire való ráhagyatkozást is természetévé tette. (Minderről persze csak jóval később lett tudatos.) Igazi gondolkodó volt, folyton járt az esze, így alig-alig érte rögtönzésre késztető helyzet. Nem egyszer azzal gyanúsították hogy elhamarkodottan hoz döntéseket, miközben a gyanúsító nem tudja, hogy hány-, de hány variációt végigjátszott már elmében.

Szóval végre kellett hajtani a nagy „megtérés" játszmát. Úgy tíz évvel fiatalabb-, egykori munkatársnőjét és annak hason korú férjét kérte meg tanúnak és keresztszülőnek, még ha nem is megveszekedett katolikusok, de tisztes hagyománykövetőként óvatos vallásgyakorlók voltak. Vasárnap reggel felkerekedett a népes „násznép" az öreg zsigulival s meg sem álltak a vidéki templomig. A sekrestyében találkoztak a pappal, aki előbb megkeresztelte Gazdát. „- Mi legyen fiam a keresztneved ? – kérdezte a keresztelő – Legyen József, apám is az – így a Gazda – A Bátyám is – Akkor legyél János" – és lefolytatta a keresztelést ott a sekrestyében. Ezt követően I. Feleséggel és a két tanúval együtt -akik immár a keresztszülei is voltak- az oltár elé vonultak. Ott zajlott le a házasság szentségének föladása/fölvétele. Vissza a sekrestyébe és a két gyermek keresztelése következett, ugyanazokkal a keresztszülőkkel. Kettős rokonságba is kerültek a fiatal házaspárral. Szokásosan rendben lezajlott minden és

elbúcsúztak a paptól aki egy darabon követte őket a parókiára menet. Hogy aztért ne menjen minden teljesen zökkenőmentesen, az autóhoz érve vették észre, hogy azt úgy zárták be, hogy bent maradt az indítókulcs. Ezen már csak nevetni lehetett. „- Atyám ! Kérhetnénk még egy kis segítséget ? Kinyitná az autót ?" – persze közös derültséggel, mire a pap csak annyit válaszolt -szintén nevetve- hogy arra nincs fölkenve. Nem volt mit tenni Gazda elővette rendőrségen megtanult zsigulinyitó tudományát és egy darab drótot letörve a közeli kerítésből, kiügyeskedte az elefántfül ablakot, azon át meg már nyitható volt a régi szerkezet. Mindenki meg volt elégedve.

Mindegy is hogy Gazda hogy viszonyult ehhez az egész színjátékhoz, én jól tudtam már, hogy elindult. Elindult egy új útra. 33 éves volt. Akkor ennek Gazda még nem tulajdonított jelentőséget, mint ahogy annak sem hogy a katolikus keresztségben a János nevet kapta, de én ismerem a keresztény kultúrkört -is- és tudom hogy János az apostolok egyike, a legfiatalabb, aki megírta a János-evangéliumot és amiben saját magát csak úgy nevezi „a tanítvány" és Ő volt az egyetlen aki nem vértanúhalált halt (persze az öngyilkos Júdáson kívül). A Gazdát -rendtartásuk szerint teljesen szabálytalanul- megkeresztelő papot gondolhatták sokan szélhámosnak, de hogy érző s ezáltal értő lelkész volt az biztos. A híres „krisztusi"-kor nem azt jelenti, hogy valaki elindul a kereszténység útján (hisz maga Jézus sem volt keresztény, mint korában senki !) Maga a 'krisztus' szó a zsidó messiás tükörfordítása; kiválasztott, felkent. Félre téve minden keresztény elfogódottságot, a messiás szó egyik alap jelentése; segítő, azaz aki segíti az egyént a lelki fejlődésben, de semmi képpen nem feltétlenül a keresztény kultúrkörben ! meg persze ott is.

ELMEBAJ

Gazda az egyházi procedúra után akkurátusan megírta megtérését parancsnokának, egyben lemondását párttagságáról és hétfőn tiszta szívvel, alázatos határozottsággal elindította a hegyről a lavinát. Annak rendje módja szerint az el is indult. Volt nagy zavarodottság

minden érintett részéről, azt sem tudták mit tegyenek. Közvetlen felettese első cselekedete, azonnal elvenni Gazda fegyvereit és lőszereit (hisz; - Biztos megbolondult !" – gondolhatta) Parancsnoka pedig felhívta a rendőrorvost, hogy írja ki Gazdát egy hónapos beteg állományba idegkimerültséggel. A rugalmas rendőrorvosnő meg is tette, bár elég gyanakodva méregette a betegállományba-vétel során. Hitte is, nem is. Nem volt kezdő. A hír futótűzként terjedt el az egész főkapitányságon, szinte minden szolgálati ágban. Kulcsait leadta és szépen hazament betegállományba. I. Feleségnek elmesélte a történteket és megkönnyebbülten felkereste a keresztelő papot ismételt köszönetnyilvánítással és adomány felajánlásával, amit az határozottan visszautasított. „- Fiam ! Amikor felkerestél engem kéréseddel én nem kérdeztem semmit. Most sem kérdezek. Láttam hogy bajban vagy. Megtettem amit tudtam, amit soha senkinek nem tennék meg. Menj Isten áldásával." – és maga részéről lezárta az ügyet. Gazda nem is sejtette, hogy milyen útra terelődött.

Egy hét múlva építési irodavezetős ivócimbora kollégája kereste fel lakásukon. Részletesen elmesélte, hogy a rendőri vezetés élve a miniszteri áthelyezési paranccsal, azonnal lemondott szolgálati viszonyáról. A honvédség meg nem vehet át egy klerikális elmeháborodottat. Azonnal visszavonták a honvédelmi miniszter átvevő parancsát. Le kéne számolni, csak hogy betegállományban nem lehet senkit leszámoltatni. Parancsnoka rátelefonált a rendőrorvos nőre, hogy a beteg meggyógyult. A doktornő meg volt annyira nyakas, hogy ha ő azt írta hogy egy hónap betegállomány, akkor a beteg nem gyógyul meg egy hét alatt. A főkapitány közbiztonsági helyettesének kellett ráparancsolnia a doktornőre, hogy a beteg meggyógyult, írja ki munkaképesnek és azonnal leszámoltatják ezt a szégyenfoltot. Így lett. Az utóhangok még eljutottak Gazdához, hogy a derűsebb kollégák nem győzték csodálni furfangos tettét, mert hogy ilyen könnyű és gyors leszerelési manőver senkinek eszébe nem jutna. (Nem Gazda volt az ötletgazda !) Régi szólás, hogy a rendőrségi állományba nehéz bekerülni, de még nehezebb kikerülni onnan. Volt aki azt mondta, hogy ő majd meztelenül kiáll a főbejárati galériára és őt is leszerelik, de a realistábbak megnyugtatták, hogy biztos

bolondok házába zárnák. Ugyanez a vetkőzést képzelgő harcoskodott még azon, hogy Gazdát azonnal ki kell zárni a pártból. Skandalum ! De nem lehet kizárni, mert már írásban benyújtotta kilépési szándékát. Egy szóval; némi kis vallásosság mikre nem képes, akár még a színlelt is.

Akadt még egy apróság, a szolgálati lakás kérdése. Lévén hogy szolgálati jogviszonya megszűnt, azon joga is a múlté, hogy jogosult volna szolgálati lakásra. Annyira azért már volt Gazda is tapasztalt, hogy a humánus szocializmusban, már csak nem raknak utcára egy kétgyerekes családot. Nem is rakták. Rosszhiszemű jogcím nélküli lakásfoglaló lett, ami un. súlytó lakbér megfizetési kötelezettségével járt, azaz a rendes lakbér háromszorosa, ami még mindig messze kevesebb volt, mint a privát szféra járatos albérleti-, lakásbérleti díja. Csak hogy ez a gondolatsor lecsenghessen, a rendszerváltást követő első belügyminiszter -többek között- hozott egy olyan rendeletet, hogy aki öt éves hivatásos szolgálati viszonnyal rendelkezik, az megvásárolhatja az általa lakott-, önkormányzati tulajdonú-, belügyi bérlőkijelölési jogú-, szolgálati lakást. Gazdáék töredék összegért megvásárolhatták az amúgy ugyancsak teljes felújításra szoruló épületben lévő másfélszobás kis lakást.

SZABADÚSZÓ

Gazdának volt egy titkos vágya, szeretett volna -többek között- szellemi szabadfoglalkozású lenni, miközben fogalma sem volt arról, hogy az mi, vagy mit jelent. Biztos vonzotta a 'szellemi' és a 'szabad' a szóösszetételben s láss csodát beteljesült. A megkapott tervezői engedéllyel az illetékes hivatalhoz fordult és ebbe a kategóriába sorolták. 1988 nyara volt. Egyedüliként a megyében kizárólag építészeti tervezésből tervezte gyakorolni munkáját s eltartani családját. Mindenki valamifajta másodállásként, vagy kiegészítő tevékenységként végzett magántervezést, még akkor is ha jelentősen nagyobb jövedelemre tett szert tervezésből, mint a főállásából.

Miként a tervezőiroda feladásakor lett „pályaelhagyó" úgy a rendőrség utáni magán „prakszist" is ferde szemekkel figyelték egykori munkatársai. Senki nem hitt benne. Persze fogalmuk sem volt Gazda készségeiről, képességeiről és diplomáját sem úgy vette. A középiskolai rossztanulóból szakmája alapjait alaposan elsajátító mérnökember lett, még ha csak üzemmérnöki bejegyzéssel is oklevelében. Nemsokára azért ez is megoldódott, mert a rendszerváltás -sok minden más mellett- az oktatásügyet is érintette. Megszűnt az üzemmérnök megnevezés, helyette a főiskolát végzettek is mérnökök lettek, ki építészmérnök, ki építőmérnök és így tovább, azért nem elhanyagolható különbségtételként meghagyva az egyetemet végzettek okl. -azaz; okleveles- előtagját. Gazda főiskolája főigazgatójához fordult -követve a szabályt- az építészmérnöki cím viselése engedélyezéséért s mivel ennek akadálya nem volt, így jogszerűen és engedélyezetten használhatta immár az építészmérnök megjelölést. Tisztábbá vált a helyzet, így nem keltett senkiben bizonytalanságot hogy kiféle-miféle is az az üzem(i)mérnök ?

Új volt a tervezői piacon, ismeretségek és kapcsolatok hiányában így nem válogathatott a munkákban. Kezdetben un. „C" kategóriába sorolták, ami meglehetősen sértette szakmai önérzetét a főiskolai, valamint a tervezőirodai komoly és szép feladatok után, de tudta hogy valahol el kell kezdeni. Ez a besorolás meglehetősen bekorlátozta a vállalható feladatokat. Főleg épületátalakításokat, -felújításokat, -bővítéseket tervezett, vagy típusterveket adaptált, de garázst, kerítést, kriptát, állattartó helyet is. Azért az átalakítás-felújítások között akadtak igen komoly szakmai kihívások és szép építészeti feladatok is. Abban az időben un. zsűri értékelt minden elkészített tervdokumentációt és zöld lapon kiadott vélemény volt a támogatott, megfelelő, sárga lapon az átdolgozásra javasolt, míg piros lapon az elutasított, nem javasolt. Egy-egy sárga lap becsúszott, de azok -lévén hogy az építészetben rengeteg a szubjektív elem- hol elfogadva, hol tudomásul véve átdolgozásra került munkák lettek. Volt azonban a zöld lapos értékelés esetén még egy 'dicséretes' megjegyzési lehetőség is, amiben szintúgy része volt a -hivatalosan- kezdő tervezőnek. Próbálkozott újsághirdetéssel, saját autóján reklámfelülettel,

szórólapokkal, szülei családiházának utcai homlokzatán hirdető táblával, hisz ott volt irodája az egykori kisházban, ami a nagyház elkészültével kihasználatlanná vált. Gyakorlatilag eredménytelenül. Egy idősebb kollégája mondta: „- Az építész nem hirdet, dolgozik és az egyik munka majd meghozza a másikat." – csak hát a családot is el kellett valakinek tartani, mert közben I. Feleség főállású anya lett - jövedelem nélkül- kisfiúk gyakori betegsége miatt, ami megér egy kis kitérőt.

A boldog anyuka nagy-nagy szeretetben dédelgette kisfiát a három évig tartó gyes ideje alatt. Mikor a gyermek óvódaérett lett, anyának meg vissza kellett mennie a könyvesboltba dolgozni, szinte nem telt el hét, vagy két hét, hogy a kisgyermek meg ne betegedjen. Örökké arcüreg-, homloküreg-, torok gyulladás. Irány a gyerekorvos -akivel jó barátságba kerültek- de a hagyományos orvoslás nem nagyon tudott mást mint antibiotikum, antibiotikum. Otthon a gyermek két nap alatt meggyógyult, tünetmentes lett, majd egy heti óvoda után újabb antibiotikumos kezelés, egyre nagyobb dózisokban. Anyuka többet volt gyermekápolási táppénzen, mint munkában. Megpróbáltak egy éves fizetés nélküli szabadságot, beteg gyermek gondozása címén, csak hogy az valóban fizetés nélküli volt, Gazdára nagyobb anyagi felelősséget terhelve. Egy év újabb gondtalanság, csak hogy jött az un. iskolaelőkészítő nagycsoport, amit kötelező járni és kezdődött elölről az egy hét ovi, egy hét otthon. I. Feleség munkahelyének feladása, az óvodában pedig csak papíron járt a gyermek, valójában inkább hébenkorban. Nagy sokára derült ki -s ezért tartottam érdemesnek idehozni- hogy a kisfiú és az egyik óvónéni ősellenségekké váltak. Ki nem állhatták egymást. De hát az óvónéni volt az erősebb kutya olyan terrorban tartva a gyermeket, hogy az csak a betegségekbe menekülve tudott kisiklani. Bár a gyermek megszenvedte a helyzetet, de a végére a vezető óvónő is megtudta a körülményeket és elbocsátották a pszichikai terroristát. Az igénybe vett természetgyógyászati vizsgálat pedig kiderítette, hogy a gyermek immunrendszere a hatalmas antibiotikum-adagoknak köszönhetően, gyakorlatilag leállt. Nem volt természetes védelme, helyre kellett azt állítani, amihez a hagyományos

orvoslás nem ért, hisz döntően gyógyszer- és betegség-alapú, nem az egész-séggel foglalkozik.

Időrendileg ide illik, hát essen szó ama Kinizsi egyfúrósról. Egyik reggel a megyei napilap címoldalon közölte, hogy elfogták a betörő rendőrt. Részletekbe nem bocsátkozva, kiderült hogy Gazda egykori nyomozó barátja a bűnös és bizony már 12 éve végezte „szabadidejében" a betörések sorozatát, köztük a híres egyfúrós kasszanyitást, a Kinizsi típusnál. Bizonyára már olyannyira feszítette a titok, hogy mikor letartóztatták teljeskörű beismerő vallomást tett valamennyi elkövetett gaztettéről. Még azokról is, amikkel nem is gyanúsították. A hosszú történet pikantériája, hogy a legtöbb betörést abban az időben követte el pénzintézetek, postafiókok, hivatali-, szövetkezeti pénztárak sérelmére, amikor még a bűnügyi technikán dolgozott és a legtöbb ügyben maga is helyszínelt. Így nem szúrt szemet az sem, hogy esetenként az ő újlenyomatait is megtalálták a tetthelyen, de hisz eljárt mint jogszerűen intézkedő technikus. Legszélsőségesebb eset az volt, amikor szervezetszerű vezetője -aki kriminalisztikai „tudományos értekezéseket" publikált a szakfolyóiratokban, mindenféle elképzeléseiről a Kinizsi egyfúrós személyiségével, módszerével stb. stb. körülményeivel kapcsolatban, meg hogy már nemsokára leleplezik- épp egy betörésnél talált rögzített cipőnyomot vizsgált. A betörő rendőr/technikus mellé állt, felemelte cipőjét, annak talpát mutatva: „- Jé ! Az enyém is pont ilyen." – mint később elmesélte majd szét durrant a visszafojtott nevetéstől. A mindent tudó „mesterdetektív" csak épp a mellette álló sorozatbetörőt nem fedezte fel. Már mindent tudott az elkövetőről -mármint önmaga szerint- miközben a cselekmények csak folytak zavartalanul évről-évre. A betörőt leszerelték, ellene lefolyt a bírósági eljárás és -lévén, hogy hivatásos rendőrtisztként követte el cselekedeteit- súlyos börtönbüntetést kapott, amit tisztességgel le is töltött. Gazda néha meglátogatta a börtönben, leveleivel igyekezett bíztatni, hogy ne gondolja magát mindenki általi számkivetettnek. Egy részlet Gazda „elmerengések" című verséből:

„…volt mikor mondtam börtöntöltelék barátomnak rosszabb már nem lehetek

hát leszek jó hogy megbotránkoztassam a világot de ez sem lett mentes ferde tekintet verte úttól bár kit zavar ha megsejtem hogy mi a más mi az ami a főcsapás szakadék jó mert áldás van azon…"

Mielőtt nyájas olvasó elítélné Gazdát „megengedő" hozzáállása miatt -bár nyilván nem ilyen súlyúakat, de- bőségesen tapasztalt a bűnüldözők által -sorozatban- elkövetett bűncselekmény kategóriába tartozó helytelenkedéseket, büntetlenül. Nem mellesleg a betörő-rendőr magánszemélyek sérelmére sosem követett el semmit. Amikor részegsége miatt magát lebuktatta, akkor is egy pártirodát tört fel, ami persze nyilvánvaló bűnössége alól nem menti fel !

Kellet legalább három négy év, hogy egyik tervezési munka meghozza a másikát, de mint korábban már utalva lett rá Gazda a korlátozott vállalási lehetőségek ellenére, valamint korábbi munkássága alapján három év magántervezés után (természetesen a kötelező gyakorlati idő -amiben volt kivitelezés, tervezés- és színvonalas munka okán) vezető-tervezői jogosultságot kapott. Nem érzett még olyan boldogságot mint amikor szívére szoríthatta az ezt igazoló oklevelet. „Üzem(i)mérnök"-ként építészeti vezető tervező ? Még az okl. építészmérnökök sem sokan részesülnek ilyen szakmai elismerésben, megtiszteltetésben. (a majd kétszáz, különböző kategóriájú tervező közül 12-en voltak a megyében) Gazda realitásérzéke azonban tudta, hogy ez nem dicsőség, hanem lehetőség a magasabb szintű építészeti feladatok ellátásához. Az elrendezések pedig ismét mellé álltak. Másnap (szó szerint) felkérést kapott egy bakonyi település faluházának megtervezésére, amit csak vezető-tervező vállalhat, végezhet. Ugyanott új postafiók, iskolabővítés, új tornacsarnok tervezése következett. Majd jöttek a főépítészi felkérések és a nagyobb horderejű, komplex munkák. Gazda bírta és vette az akadályokat. Hogy az íróasztal másik oldaláról is szemlélhesse a tervezési kihívásokat, évekig végzett egymás után két településen is építéshatósági feladatokat, a magántervezés mellett. Egy bakonyi és egy balatonparti településen. Azonos feladat, egészen más környezetben.

ÉBREDÉS

I. Feleség egyik korábbi könyves munkatársnője aktív tagja volt egy vaisnava (Visnu-hívő) magyarországi közösségnek. A szervezet szerzetes tagjai járták az országot előadásaikkal. Mikor Gazdáék városában volt egy ilyen program a munkatársnő elhívta I. Feleséget, aki olyan lelkesedéssel érkezett haza mint még sosem. Szavakkal igazából nem tudta kifejezni érzelmi túlfűtöttségét, de szerencsére néhány könyvet is hozott magával melyekből Gazda tájékozódhatott, hogy mi is történhetett. Legfontosabb ezek közül a Bagavad Gíta volt, amit a hinduk bibliájaként is emlegetnek. (A földi lakosság kb. 75 %-a tartja magát vallásosnak. Ebből minden hatodik hívő -több mint egymilliárd ember- a hinduizmus követője.) Gazda belelapozott és meglátta benne azokat a képeket, amikkel középiskolás korában találkozott. (Lásd; a „KÖZÉPGAZDA" fejezet közepe táján) Ezek szerint 15 évesen ez a könyv volt a kezében. Bő húsz év kellett ahhoz, hogy megérjen rá.

Már derengett neki, hogy miért vágyott ő 'szellemi' és 'szabad' „státuszra" mert így hogy szabadúszó volt, aki maga osztotta be idejét és mint gondolkodó ember a szellemi táplálék az éltetője, minden adott volt ahhoz hogy komolyabb tanulmányokba kezdjen.

Azt már megtudtuk hogy Gazda nem volt vallásos, sőt. Az „alibi" keresztséget is megismertük. Magányos tervezési munkái közben a rendszerváltással elérkezett kereskedelmi rádiózás pedig -főleg éjszaka- alternatív stúdióbeszélgetéseket is produkált, melyek közül Gazda legszívesebben a pszichológiai, szociológiai, a vallási típusú, vallásközi és filozófiai témájúakat hallgatta. Eltökélte, hogy úgy tudna valamit kezdeni a vallási irodalmakkal, ha minden irányzatot áttanulmányozna, azokat szintetizálná és kihámozná belőlük a maga értelmezését, csak hogy ebben Isten sehol sem szerepelt. Majd amikor átrágta magát a Bagvad Gíta -számára- unalmas bevezető szakaszain és a lényegi párbeszédhez érkezett, azt vette észre hogy neki, annak minden szava evidencia. Az úgy van ! Hogy lehetne másként ? Innentől aztán ahogy I. Feleség érzelmei révén, Gazda értelme által

kapcsolódott a vaisnavizmushoz. Együtt kezdtek kapcsolatot kiépíteni a közösséggel. Eljártak rendezvényeikre, különböző programjaikra, nyári táborokba, leginkább a két gyermekkel közösen. A le-destruktív-szektázott kis közösséget sok támadás érte a nyilvános fórumokon, melyekre Gazda -személyes pozitív tapasztalatai alapján- írásbeli cáfolatokkal reagált.

Bevezető „tanítómesterük" (mert hogy a hagyomány így nevezi azt a személyt aki valakit valamilyen szellemi úton elindít) könyves munkája mellett foglalkozott talpreflexológiával. Barátságuk odáig terjedt, hogy Gazda szüleihez is meghívták a hölgyet s ha már ott van ugyan vizsgálná meg az addigra már nyugdíjas és sok betegséggel terhelt Nagypapát. Amikor a talp reflexiós pontjain masszírozáskor érzékenység jelentkezik, akkor lehet tudni, hogy az illetőnek a reflexiós pontnak megfelelő szervénél valami nincs rendben. Folyt a vizsgálat és az öreg egyre csak sziszegett, el-el húzta volna lábát majd minden pont érintésekor. Mikor vége lett a vizsgálatnak a hölgy csak annyit mondott: „- Jóska bácsi ! A fülének és az orrának semmi baja." – ebből következik, hogy mindenütt baj volt. Azt hogy már hegyekben gyűltek a különböző orvosi és kórházi zárójelentések mindenki tudta. Azt is hogy a hagyományos orvoslás nem tud mit kezdeni a beteggel. Szerencsére az akkor épp körzetiorvosi/ háziorvosi feladatokat ellátó orvos természetgyógyászati hajlamokkal is rendelkezett így tett még egy próbát a család, hátha van valami jobbító lehetőség. Elvitték az összes korábbi leletet, az orvos pedig annyit mondott hogy kell pár nap az iratok áttanulmányozására, de addig azt javasolja, hogy ne egyen a beteg húst. „- Megpróbálhatjuk." – törődött bele az öreg, aki megveszekedett húsevő volt, borivó, mikor mennyi volt. Három napig elhagyta a húst, de már nem jelentett semmit, negyed napra agyvérzést kapott és egy órán belül eltávozott a mentőautóban, hiába sietett az.

Gazda Édesanyja -aki elkísérte férjét utolsó útjára- megkérte a mentősöket, hogy mivel csak a szomszéd település területén távozott el férje, ugyan vissza vinnék-e a lakóhely szerinti temető ravatalozójába ? Megették. Mikor az özvegy hazaért, csak annyit

mondott Gazdának: „- Apátok elment, én nem maradok ebben a házban." - majd mindig praktikus gondolkodása folytán még hozzátette: - Menjünk le a temetőbe, öltöztessük fel Apátokat míg a merevség be nem áll. - összeszedték az eltávozott ünneplő öltözetét és kettesben lementek a temetőbe. Csend volt, sehol senki. A halottasházban csak az elhalt teste feküdt a padlóra terített fólián, könnyű nyári viseletben, nyitott szemmel. Gazda megértette, hogy az a test hiába mindenben Édesapja földi maradványa, Ő -mármint lényegi lényege, igaz valója- már nincs ott. Megértette, hogy nem a testtől van az élet. Lecsukta az elhalt szemeit és szépen felöltöztették, majd elköszöntek Tőle.

Érdekesség képpen -ami nem ritkaság- a volt könyves munkatársnő, amint megismertette Gazdáékat e szellemi irányzattal elhagyta a szervezetet s született református létére a ferencesekhez húzta a szíve. Neki ennyi feladata volt a vaisnavizmussal.

Az új ismeretek, az új társaság első, látványos hatása az volt hogy Gazda és I. Feleség vegetáriánusok lettek. Egyik napról a másikra és mint később világossá vált azért nem volt és lett semmi egészségügyi gondjuk a váltásból, mert egy több évezredes étkezési tradícióba kapcsolódtak, tehát nem kellett azon gondolkodni hogy mit- s hogyan egyenek, hanem azt készítették és fogyasztották, amit a vaisnava konyha ajánlott. Egy hét után a két gyermekük is a szülők pártjára állt. Bárminemű kényszerítés nélkül, maguk döntöttek így, a nagyobb 15, a kisebb 5 éves volt. Mi kell még, Gazda szabadúszó, maga oszthatja be az idejét, nincsenek ostoba fölöslegességeket cserfelő munkatársak, I. Feleség főállású anya, gyermekek a szülők pártján, ateista húsfaló és mértéktelen borivó Nagypapa eltávozott (nincs vita az evésből) és érdeklődésük vezérfonala egy ugyancsak több évezredes szellemi tradíció. Gazda érdeklődését pedig olyannyira kielégített a vaisnava irodalom, hogy eszébe sem jutott bármely más világvallás, vagy szellemi irányzat tanulmányozása. Minek a' ?

A tervezői praxis beérett, egyik munka hozta a másikat, egyszerűen, de gondtalanul megéltek. Jutott idő a megszeretett szellemi út

követésére. Nem csak a programokra jártak el, de Gazda és I. Feleség igyekeztek aktívan részt vállalni a szervezet működésének előmozdításában, segítésében. A közösség nagy terve volt egy biofarm szerű, amúgy vallási- és kulturális központ létrehozása. A gyakorló építészeti szakember jól jött a keresőknek, személyesen járták be a végül kiválasztott somogyi kis település határát. Idő közben Gazda megözvegyült Édesanyja eladta a családiházat és az un. „apai-részt" a három testvér kapta. Gazdáék komoly elhatározással a létesítendő farm falujában már ki is néztek egy öreg kisházat, hogy időnként ott tartózkodva még tevőlegesebben tudjanak hozzájárulni a közösség boldogulásához. De valami megakadt. Kezdték megtapasztalni egy régi vaisnava TanítóMester azon megállapításának megnyilvánulását, hogy „A szervezetszerűség a lelki élet halála !" Nyitott szellemű emberekként elkezdtek tájékozódni és hamarosan kiderült, hogy nem csak ez a szervezet gyakorolja a vaisnavizmust Magyarországon, mert hogy Gazdának a filozófiával semmi baja nem volt, miközben az egyházszervezetszerüség számtalan -jogos- kritikai észrevételt megérdemelt.

ÚJ ÚTON

A lelkiekbe bevezető társaság bárminemű bírálatát mellőzve, a számukra új kisközösséget keresték fel Gazdáék a csongrádi tanyavilágban. Szomorúságukra, annak Lelki Vezetője nem sokkal az előtt távozott el -fiatalon- autóbalesetben. Így a vaisnava tradíció szerint az addigi beavatott hívek vezető nélkül maradtak.

A családias közeg meleg barátságosságával, őszinte egyszerűségével egyértelművé tette hogy Gazda és I. Feleség nem való a nagy szervezetbe. A házaspár kapcsolódása a szellemi úthoz mit sem változott, de a „széles" út helyett a „keskeny" ösvényt választották, nő az érzelmi oldalát, míg a férfi az értelem területét. Így ha új is lett az út, a szellemi alapok változatlanok, a megelégedett követés töretlen. A lelki életben történő előmenetelüknek sem volt akadálya, mert ugyan az alapító Lelki Tanítómester eltávozott, de volt;

tanítvány(ok) elfogadására felhatalmazott szerzetes utód tanítványa. Rendszeressé vált a tanyára látogatás és aktív segítése a szerény, de annál bensőségesebb programoknak.

Talán elgondolkodtató lehet olvasó számára, hogy Gazda és családja mindig örömmel ment és jött akár hétköznapokon, akár nagyobb összejövetelek alkalmával, miközben volt olyan baráti házaspár akik mindig valami elégedetlenséggel tértek haza. A különbség ottlétük során annyi volt, hogy míg Gazda és I. Feleség folyton azt kereste mit segíthetnek (fürdőszoba-, WC takarítás, mosogatás, konyhai kisegítő munkák, vagy akár főzésben segédkezés, netán abban főszerep vállalása -természetesen az alapanyagok finanszírozó beszerzésével együtt- ...) addig a másik pár nagy-nagy igyekezettel hallgatott minden előadást, követte a templomszobai szertartásokat. Erre különösen Gazda nem fordított nagy figyelmet. Ha pl. program közben észrevette, hogy eleredt az eső, azonnak kimet összeszedni a vendégek lábbelijeit, felmosta az előteret, hogy mindenki jól érezhesse magát. Mindig sok természetbeni adománnyal mentek, I. Feleség kiváló főztjeivel egyetemben, aki későbbi lelki nevét is ezért kapta, hisz mint az Ind történetben Damajanti, Ő is örökké gondoskodni igyekezett mindenkiről, különösen vágyott Lelki Tanítómesteréről.

Külső körülményeiben mit sem változott Gazda, de helyenként már vegetáriánussága is zavart keltett régi környezetében. „- Mire való ez a különcködés ?" - vetették fel nem egyszer. Nem magyarázkodott, csak mosolygot. Neki megfelel így.

Szakmai előmenetelének egyik jelzésértékű megnyilvánulása volt az is, hogy egykori munkáltatója, a nagy vegyi gyár marketing főosztálya vendégelőadónak hívta országos propaganda körútjuk meg-támogatásához, amivel az általuk előállított hőszigetelőanyagokat és hőszigetelő rendszereket kívánták népszerűsíteni. Gyakorlatilag minden megyeszékhelyen előadásokat tartottak, amelyben Gazda képviselte a -független- építési szakmát. Ez a jól sikerült „bemutatkozás" már előre vetítette későbbi kapcsolatukat, Gazda pedig gyakorolhatta magát előadástartásban.

A megkezdett lelki élet magántervezői munkálkodásában sem okozott zavart. Olyannyira nem, hogy még azzal is megpróbálkozott, hogy a műegyetem építészmérnöki karán megméresse magát. Két évet tudott beilleszteni szakmai- és magán életébe, de kénytelen volt belátni, hogy sok. Nem csak időben és anyagiakban, de szellemileg sem volt már olyan friss, hogy új szakismereteket sajátítson el egyetemi szinten. Realitásérzete és tárgyilagos belátó képessége megnyugtatta, hogy nem szükséges építészmérnöki címe elé az „okl." megkülönböztető jelző. Már É/1-es tervező volt évek óta, így azon a területen sem nyújtott volna számára előbbre lépést ha egyetemi diplomát szerez. Dolgozott szorgalmasan, de azért vállalásaiban két megkülönböztetést tett; nem vállalt építészeti tervezést ügyvédek és vendéglátósok részére. Mire ez a különbségtétel ? Mindkét réteg erkölcsi alantasságáról szerzett olyan fokú tanúbizonyságokat, hogy még a kapcsolatot is kerülte velük. Ennyi hóbortot megengedhetett magának.

A lelki gyakorlatokban is történt előmenetel. I. Feleség érzelmi túlfűtöttsége és lelkesedése hamar odáig jutott, hogy a már említett eltávozott Lelki Vezető örököseként munkálkodó szerzetest, tanítványául történő elfogadásra kérte fel. Ez a rend a vaisnava tradícióban.

Itt is megfigyelhető az elrendezések gondoskodása (nem szerencse, vagy véletlen !), hisz a lelki beavatás nélküli fejlődés épp oly bajos, mint a magányos gyakorlás. Az eltávozott Lelki Vezetőről maradt fenn egy anekdota; amikor egy régen látott keresővel találkozott újra, megkérdezte hol járt eddig ? - mire az úgy válaszolt, hogy szükségét érezte magányba vonulásnak, magányos meditációnak - a Mester derűsen csak annyit válaszolt: „- Nagyon rossz társaságba keveredtél." - indulat-, vagy gúny lecsekélyebb jele nélkül. Gazda és I. Feleség nem kerültek rossz társaságba, sőt. A beavatásra való törekvés a nagy közösségben is felmerült, de vagy nem voltak még készen a tanítványságra, vagy a lehetséges Tanító nem ott volt. Mikor hírét vették a kisközösségnek s hogy azokat Lelki Vezetőjük segíti, gondolták már csak -kíváncsiságból- azért ott is tájékozódnának. Ám

ekkor következett be a Mester eltávozása, de tanítványok elfogadására felhatalmazott szerzetes utódja ott volt, tehát a lehetőség adott. Úgy tartják a keleti bölcseletek, hogy „Ha kész a tanítvány, megjelenik a Mester." Ilyenkor ha Tanítvány (be)avatást kér s ha a TanítóMester elég komolynak és érettnek találja a jelentkezőt tanítványul fogadja. Ebből Gazda sem akart kimaradni, nem kivagyiságból, de úgy gondolta, hogy úgy az ifjú Tanítónak, mint I. Feleségnek megerősítőleg hat az ő nyitottsága is. Leendő Lelki Tanító Mesterük hajlandóságot mutatott elfogadásukra. Némiképp jellemzi a két jelölt habitusát, hogy amikor a szerzetes közölte velük az avatási szertartás időpontját I. Feleség meghátrált. Nem szerette a -neki- túl gyorsnak számító döntések meghozatalát. Ezzel szemben Gazda arra az álláspontra helyezte magát, hogy az általuk szeretett és nagyra becsült kis közösség Lelki Vezető nélkül maradva, megerősítést kapna és látnák, hogy a tanítványi lánc nem szakadt meg, sőt fejlődik tovább. Így Gazda lett az ifjú Mester első beavatott tanítványa, aminek a vaisnava tradícióban nagy jelentősége van. (Pl. Tanítómester eltávozása esetén első tanítványa léphet az újabb tanítványokat elfogadhatók sorába. Így halad a tanítványi lánc a Legfelsőbbtől az idők végezetéig. Az alászálló tudás Mesterről Tanítványra terjed s él örökké.)

Gazda a Balarám lelki nevet kapta (be)avatása során, aminek a TanítóMester meglátása szerinti addigi jelleme, vagy követendő életmintája a motiválója. A bensőséges ceremónia során Gazda érzékelte, hogy a jelenlévő régi beavatottak megnyugvással fogadták a változások alakulását. Mesterük ugyan eltávozott, de az őrzött és továbbörökített ősi szellemisége töretlen. A névadás mellett két Tanítói instrukciót kapott: „"- Őrizd meg az erődet (értsd: lelki erő) és a derűdet !" – Balarám híven igyekszik megfelelni a „megbízásnak". A szertartást követően elhangzott még egy személyes kérés is Lelki Tanítómesterétől: „- A család mindig legyen rendben." – ami sok fejtörést okozott Gazdának, különösen későbbi válásukat követően, de ne szaladjunk ennyire előre.

Szakmai munka folyt, család rendben, lelki gyakorlatok szorgalmasan

végezve. Gazda és I. Feleség figyelmesen és nagy igyekezettel, kitartóan szolgálta úgy Balarám Mesterét, mint a tanyasi kisközösséget. A következő avatási szertartásra I. Feleség lelkileg is felkészült, így két újabb hittestvérével együtt ő is elfogadásra került, a Damajanti nevet kapva. Mester segítése, programok előkészítése, lebonyolítása, majd Gazda által önállóan is folytatott előadások a vegetáriánus életvezetésről, bensőséges körben a vaisnava hagyományok lelki dolgairól. Csak az nem tűnt fel a két lelkes igyekvőnek, hogy mind eközben gyermekeik mellőzéstől szenvedtek. Rendes ellátásuk terén nem volt hiány, de a szülői figyelem meggyengült.

Nem lehet pontosan tudni, hogy mi történt, de I. Feleség az AnyaOroszlán erejével távolodott el Lelki Tanítómesterüktől, mikor az a gyermeknevelési kérdésekben is szeretett volna tanácsokat adni. Gazdának sem volt észrevételektől mentes szolgálatkészsége, különösen azt követően, hogy Mesterük eltökélte egyházalapítási szándékát. Ezzel Gazda nem értett egyet. Részben egyéni meggyőződésből, de attól a régi vaisnava TanítóMesteri kijelentéstől sem érintetlenül, hogy „A szervezetszerűség a lelki élet halála !" Ezt Gazda azon meggyőződéséből gondolja, hogy „hit" dolga két személyre tartozik: hívőre és Urára. Senki nem mászhat előbbre a lelki úton mások hátán. A közösen végzett lelki gyakorlatok sem okoznak kollektív mennybemenetelt és megtisztulni is csak az egyén tud, még oly sok segítség ellenére is. A szervezetszerűség meg hasonlatos a „közös lóhoz" is. Azt sem nézték jó szemmel, hogy Lelki Vezetőjük, határozottan próbált elkülönülni egykori társaitól a tanyák lakóitól és erre kérte saját tanítványait is. Úgy gondolta, hogy Általa a tanítványi lánc egy újabb láncszeme jött létre, ami ugyan kapcsolódik a korábbi Tanítóhoz, de annak tanítványaitól független. Meggyengült a hittestvéri „szeretet". Ebben biztosan az is közrejátszott, hogy a Mester nélkül maradtak felkérték egykori Lelki Vezetőjük szerzetestárs hittestvérét kisközösségük szellemi támogatására. Lehetett ez „két dudás"-effektus is, miközben az egykori hittestvérek nem igazán lelki vezetőként tekintettek Gazdáék Tanítójára. Ők bizonyára egyenraguként gondoltak egymásra, holott a vaisnava

tradíció egyértelműen hierarchikus. A csoportos lelki életben-, miként a természetben, nincs demokrácia. A vaisnava hagyomány pedig az, ha eltávozik egy TanítóMester, akkor az Ő beavatott Tanítványai -ha arra alkalmasak- tanítókká válhatnak. Így terebélyesedhet a lelki fa, de erre az „árvák" nem mutattak hajlandóságot.

Én magam -mint Gazda valódi kiléte- inkább kíváncsian szemléltem a dolgok alakulását, mint sem hogy ferde szemmel néztem volna rá. A lényegalkotó lél különben is legfeljebb ha orientálhat, a cselekvő az a Gazda és annak körülményei.

KÖLTÖZÉS FALURA

A jutányosan megvásárolt, egykori szolgálati lakás inkább kolonc volt mint sem felhőtlen gondtalanság. Öreg a ház, energetikailag gyenge, elöregedettek a víz-, gáz-, villany-, csatorna vezetékek. Eljárt az idő a nyílászárók felett. Fel kéne újítani, de alaposan. Miből ? A családiház örökléséből-, majd eladásából jutó összeg elment autócserére, meg az aktív lelki életre. A magántervezés-, meg egyéb szakmai vállalások eltartották a családot, de megtakarítás nem képződött. Gazda egy huszárvágással kitalálta: - Adjuk el a városi lakást és keressünk reális lehetőséget vidéki-, kertes családiházas megoldásra. Kisebbik gyermek kiskorú, nagyobb ugyan nagykorú, de ha beiratják valamilyen iskolába, nappali tagozatos diákként olyan eltartott marad, akit figyelembe vesznek az un. szoc.pol. juttatás során. Osztás-szorzás. Gazda építésszakmai képességei és vállalkozókedve a saját kivitelezésre a lehetséges pénzeszközökkel együtt elég lehet. A lakás eladása gyorsan sikerült egy éves bentlakással. Elkezdődött a keresés. Egyre tágult a kör a megyeszékhely körül, már-már 50 km-t is meghaladóan, de mindig minden drága. A vegetáriánus családnak, ahol I. Feleség főállású anya és szándék van a minél nagyobb mértékű önellátásra Gazda Édesanyja nem tanácsolhatott mást, mint hogy menjenek át a mezőgazdálkodásra alkalmas szomszéd megyébe, ahol az árak is alacsonyabbak. Megfogadták a tanácsot és hamarosan találtak is egy kedvükre való jól átalakítható és felújítható öreg falusi

portát, amit meg is tudnának finanszírozni. Csak hogy „ember tervez…" az ugyan nem lakott ingatlan eladásában a négy örökös nem tudott közös nevezőre jutni. Telt az idő. „B"-terv. Telekvásárlás, új ház építése a reális költségkereten belül ! Ez simán indult. Ugyanabban a faluban jutányos áron sikerült megvásárolni egy -, még belterületi egy holdas erdőt, amire családiház építhető. Adás-vétel rendben, Gazda villámgyorsan megtervezte a leendő házat (hisz fejben már rég kész volt) engedély rendben, nagylány alapítványi nyelviskolában nappali tagozatos tanuló, indulhat a pénzügyi fejezet is. Már megint csak az elrendezésekre lehet hagyatkozni, de mire elindult az új építés projekt, addigra elhunyt az a gáncsoskodó örökös, akinek az ellenkezése okán nem jött létre az öregház vétele. Újat kellett építeni, úgy van az rendjén. Új élethez, új életformához, új ház dukál.

A kis birtoknak annyi hátránya volt, hogy lévén szélső telek, a fél falu oda hordta évek óta a szemetet. Állt rajta egy tíkom-tákon marhatartó fészer -mint kiderült csurig bolhákkal- meg az egyik szomszéd fél gazdaságának mindene, kazlak, bálák, mezőgazdasági eszközök, stb. Volt mit el- és kitakarítani, de szívesen csinálta az egész család és még a szomszéddal sem sikerült össze veszni, sőt kölcsönösen segítőkész-, jó viszonyba kerültek.

Mire lejárt az eladott lakás egyéves bérlete, találtak a faluban megfelelő kiadó lakást, kisgyermeknek megfelelő iskolát, Gazdának meg mindegy hol tervez, tárgyalni-, felmérni-, egyeztetni-, menni mindenhova kell, az is mindegy honnan. Így hát el a városból és a korábbi lelkigyakorlatos kapcsolatok is megszakadtak. Nem haraggal, nem indulattal, de jobb távolról szeretni. Így járt a Lelki TanítóMester is.

Lévén hogy falusi lett a család, első „teendő" - Kutya kell ! - de milyen ? A kisfiú huskyt szeretett volna, a nagylány egy bobtailt, I. Feleség kintre egy pulit, a lakásba egy yorkshier terriert. Mikor a család megkérdezte Gazdát, hogy Ő milyen kutyát szeretne, csak annyit mondott: - Hát ha már lesz négy kutyánk, nekem nem kell több. - Az

ügy pedig úgy végződött, hogy másnap bementek a közeli megyeszékhely kutyamenhelyére és elmondták; szeretnének egy fiú kutyát és legyen minél fiatalabb. Egy ilyen volt, amit három napja adtak be, abból lehetett választani. Persze, hogy azt választották, egy hat hetes keverék kicsi kant. Különösen a két gyermeknek, de a szülőknek is sok öröme telt a kutyás léttel való ismerkedéssel, barátkozással. Kedveskedésként másnap megajándékozták a kiskutyát virslivel. A kisfiú kínálta az egész virslit, amit a kiskutya nagy mohón egyben rántott ki a gyermek újai közül s lenyelt. Volt ám ijedelem. Mi lesz ezzel a kis jószággal egy műbeles virsli egészben történő lenyelésétől ? Gyorsan elvitték a helybeli állatorvoshoz, aki megnyugtatta őket hogy nem lesz semmi gond, de ha már ott vannak érdemes volna a szükséges védőoltásokat beadni a kis jószágnak. Később tudták meg a falubeliektől, hogy az állatorvosnak a disznónál, kecskénél kezdődik az állat. Baromfi, kutya, macska csak van, de mit sem ér. Mikor szegény kiskutyát beoltotta egy a marhákhoz-, lovakhoz használatos hatalmas tűvel, csak úgy rottyant szegényke bőre. Azután, hogy azt követően rendes állatklinikára vitték a kiskutyát soros védőoltásra, megtapasztalhatták, hogy azért vannak helyek ahol a kutyának is van becsülete és létezik kíméletes-, apró injekcióstű is. A kiskutya ugyan kapott nevet a menhelyen, de a család mindjárt új névvel illette, ami a „Vadon szava" kalandos regény főhőse után a Buck lett, magyarosan; Buksi, kicsit vicceskedőn: Bucksi. A kutya nagy szeretetben és teljességgel neveletlenül lett a család tagja. Nagykorára teljesen össze volt zavarodva szegény, mert a családban kutyaként embernek képzelte magát, „emberként" meg hát -mi tagadás- mégis csak kutya volt.

A falusi létet komolyan gondolták, oly annyira hogy Gazda néhány helyi „írástudó" bíztatására elindult a polgármester-választáson. Nem szépítve a dolgot, de tény hogy öt jelölt volt és végül negyedik „befutó" lett, a nyertes helyi kocsmáros/boltos-, a második volt polgármester-, a harmadik elszármazott régész után s megelőzve egy helyi -végül is- „nagyságot". Jóakaró szomszédjuk felvilágosította Gazdát, hogy azért szerepelt ilyen csekély eredménnyel, mert pártját fogta a cigányoknak. A falu határozottan „kétosztatú" volt; parasztok

(ahogy a cigányok nevezték őket) vs. cigányok, akik úgy 15-20 %-át tették ki a lakosságnak, vissza-vissza térő kölcsönös feszültségekkel, konfliktusokkal. Gazda -örök idealistaként- azt képzelte, hogy javítani lehet a helyzeten. Nem lehetett, nem lehet. (Víz nem vegyül az olajjal)

Az un. rendszerváltás úgy zajlott le Gazdáék feje fölött, hogy abból szinte semmit nem érzékeltek. Nem volt részükről nem csak vallási-, de politikai aktivitás sem. Mind eközben azért tudták, hogy sok változás történt pl. a gazdaságban is. Az egykori nagy vegyi vállalatból kivált -szinte elsők között- a hőszigetelőanyaggyártó részleg. Akiknek a termékeit egykor Gazda is népszerűsített. Az új szelek odáig fújtak, hogy a kisvállalat marketingese meggyőzte a cégvezetőt, hogy építész ember is kell a megfelelő piaci szerepléshez, ha már az építésnek gyártanak anyagokat. Megkörnyékezték Gazdát. Már megint föl kell említeni azt a bizonyos „pályaelhagyósdit" mert hogy az egykori tervezőirodai kollégákat is megkereste a cég, de azok munkatársai önérzetesen hárították el; - Csak nem képzelik, hogy egy építész elmegy egy építőanyaggyártóhoz dolgozni ? - pöffeszkedtek nemlétező nagyságukban. Gazdában fel sem merült efféle rátartiság, sőt látta a lehetőséget, ami azután bő évtizedes ottani munkavégzéssel be is igazolódott, hogy olyan színes és gazdag szakmai- és szakirányú munkát máshol sem végezhetett volna. (Csak a teljesség igénye nélkül: Szakírás, többek között nívós szakmai folyóiratokban. Szakelőadás, egyetemektől, szakképzőkön át, kereskedői és kivitelezői körökben.

Közreműködés -elsők közötti- energetikai- és színező számítógépes programok fejlesztésében. Szaktanácsadás reklám és marketing területen, kiállításokon. Fejlesztések, vizsgálatok, minősítésekben való előkészítés, közreműködés. Anyagpróbák. Reklamációkivizsgálások, szakértések.

Arra az időre esett két év egyetemi óraadói munka építőanyagismeretből. Oktató- és bemutató filmekben előadó, tanácsadó, társszerkesztő. Konferenciaelőadások. Tervezési- és kivitelezési segédletek szerzője. Szakkönyvírás homlokzati hőszigetelésről, országosan elsőként. Több országos szakmai szervezetben képviselet. … - hol jut ilyen kihívásokhoz egy irodai tervező ?)

A munkaviszony mellett folyt még óvatosan a magántervezés és -I. Feleség nem teljeskörű megelégedésére számottevő igyekezettel- a saját ház építése, ami azért jó három év alatt beköltözhetővé vált.

Bejárós munka (reggel 1 óra, délután 1 óra ami azért arra jó volt, hogy a reggeli ráhangolódást a délutáni áthangolódás követte), család, házépítés és közben elkezdődött a jász ősiség körüli kalandozás. Bizonyára lassan, de minden haladt a maga útján -rendben (hisz ha nem úgy lett volna, akkor máshogy történik)- ám I. Feleség beépített ellenséggé/ellenlábassá vált. Semmi nem volt jó, Gazda bármit csinált. Szükség volt Lelki TanítóMestere ajánlásának gyakorlására. „Őrizd meg az erődet és a derűdet."

2000

Mire beköltözhetővé vált (persze nem készre) az új kis családi ház addigra három helyen is lakott a család. Elsőre egy év, majd néhány hónap az un. „nebeszéljünkróla" ház annak negatívumaival, majd viszonylag konszolidáltan az építkezéstől alig pár házzal arrébb. Mindhárom esetben némi belső felújítás volt szükséges, de hamar otthonossá tették az átmeneti lakhelyet.

A falubeliek biztos hogy csodabogárnak tartották a családot, ahol kiderült vegetáriánusságuk azért, máshol a mérnök családfő ellenére annak sk. munkavégzése ahelyett hogy sok pénzt keresett volna és abból felfogadott volna falubelieket, főleg az egyre szaporodó munkanélküliek közül, de a vallásossághoz való viszony is idegen volt a helybelieknek. Nem volt nyilvánvaló a család lelkiségi törekvése, de hogy csak érzékelhető legyen egyesek felvilágosodottsága, egy példa. Gazda fölvetette -tréfának szánva- egyik szomszédasszonyuknak (aki nem is tartozott a legműveletlenebbek közé a faluban) hogy ha Ő nem keresztény, akkor hova fogják temetni ? A középkorú asszony

őszinte csodálkozással reagált: „- Olyan nem létezik hogy valaki se nem katolikus, se nem református !(?) - lévén hogy csak ilyen kezelésben álló temető volt a faluban.

A felfogadható munkaerőről is csak két adalék. A harmadik lakhatási bérlemény szomszédságában élt egy ugyancsak lecsúszott, eredendően városi elektroműszerész, aki kecskéivel élt egy fedél alatt, mély alkoholizmussal, erős nyomorúságban. Gazda gondolta segít rajta és pénzért ad neki némi egyszerű munkát. Árkot kellet kiásni az épülő háztól a leendő szennyvízszikkasztóig, úgy jó húsz métert. Megállapodtak az összegben és a „kecskés" nekifogott nagy igyekezettel, de első nap csak felével végzett. Késő délután elkérte a bér felét, mert hogy nincs pénze ennivalóra. Megkapta. Két napig -persze- nem jelent meg munkára. Hamar kiderült, hogy előző napi útja nem haza, vagy a boltba vezetett hanem a kocsmába és gyorsan alkoholra váltotta a kapott összeget. Saját bevallása szerint is számára fontosabb az ital, mint az étel. Azért a munkát befejezte, de amikor még feladatot kért és Gazda a szikkasztó gödrének -általa már megkezdett- ásására kérte föl, azt nem bírta teljesíteni. Egyszerűen úgy két méter mélyről már nem tudta kidobálni a kiásott földet.

Másik -kicsit hasonszőrű- történet. Mivel Gazda egyedül valóban lassan haladt az építkezéssel fölfogadott két „kőművest" (az egyik végzettségét tekintve is az volt, de az amúgy szakács ügyesebb). Gazda egyértelműsítette hogy a család nem biztosít számukra ételt -ahogy az szokás a faluban- lévén hogy vegetáriánusok, és alkohol sincs. Tudomásul vették. Két napig rendben mentek a dolgok a megalkudott napidíjért, amit délután a munka végeztével Gazda naponta rendben ki is fizetett. Harmadik nap délben elkéredzkedtek egy kis időre, amiről kiderült hogy a kocsmába kellett szaladjanak, gyorsan legördíteni némi alkoholt, mert hát így nem lehet dolgozni! Az étkezés kicsit egyszerűbb volt, mert reggelizve érkeztek és délutánig kihúzták ebédszünet nélkül.

Viszonyítás képpen vegyestáplálkozásúak számára. Gazda már vagy egy évtizede volt vegetáriánus és ezzel az étkezési gyakorlattal volt a

két „szakember” segédmunkása. Egész nap keverte a habarcsot, hordta kezük alá a téglát, meg ami kellett s amikor épp nem volt dolga, maga is falazott. Folyamatosan bírta a tempót a szakikkal.

Még egy epizód a két „mesterember” szakmaiságáról. Az épülő házikó un. túlnyúló oromfalas volt, macskalépcsővel fedve. Egyik „mester” egyik oldalról, másik a másikról kezdte a lépcsőzet falazását. Szépen haladtak, ám nem ért össze a tetején a két oldal. Szentségelés, egymásra mutogatás, de hát a munkát így nem lehetett befejezni. A megoldás az lett hogy pár sort visszabontottak és addig ügyeskedtek, míg optikailag összecsalták az eltérést. A hiba forrása az volt, hogy egyik oldalon 35 míg a másikon 36 sor tégla lett beépítve, persze hogy nem találkoztak rendben.

A nagylány időközben elvégezte az egyéves angol nyelviskolát és az ott-, valamint a gimnáziumban szerzett nyelvtudásával au pair állást vállalt egy három gyermekes angol családnál Angliában. (lakhatásért, teljes ellátásért és némi zsebpénzért napi négy órás házimunkát kellett végezzen) Két éves vállalásnak indult, de három lett belőle, egyrészt

mert a család és különösen a gyerekek nagyon megszerették, másrészt itthon nem igazán lett volna megfelelő munkalehetősége. A fiú gyermek meg élvezte a falusi szabadságot. Ügyesen beilleszkedett a zsiványok közé, olyannyira hogy esetében sorra elmaradtak a megalázó beavatási ceremóniák, amivel minden gyüttmentet alázni illett. Pedig nem volt, fizikailag „versenyképes" de intelligenciájával megtalálta mindenkivel a hangot. Csak azt kellett eltitkolja, hogy vegetáriánus. Rendben elvégezte a felsőtagozatot, pl. a nyolcadikat kitűnővel és sima felvételt nyert a megyeszékhely, akkor országosan tizediknek rangsorol gimnáziumába, amit eredményesen abszolvált.

SZERELEM

Gazda és I. Feleség viszonya szinte zavarmentes volt, ahol tudták kerülték egymást. Az asszony bezárkózott az időközben szépen rendbe tett erdős bírtokra -hónapokig ki sem mozdult- élvezte a csendet, a természetet, madarakat, rovarokat, növénytermesztést és tisztességgel ellátta a családot. Az eredendően -szándékosan- kétszobásra és lakó-konyhásra tervezett családiház hátsó un. kamra helyiségében Gazda leválasztott egy kis zugot dolgozószoba gyanánt, de hamarosan oda is költözött. Mindenki élte a maga életét. Alig fordult elő vita, senki nem lépte túl a többiek tűréshatárát. Gazda változatlanul bejárós volt, így 11-12 órát távol. Legtöbbször örömét lelte változatos munkájában, a fizetés -ha nem is érdem szerint- de fedezte a család kiadásait. A ház is elkészült, hitel nélkül.

2005

Kötelezettségeinek teljesítésén túl, Gazdának ami ideje volt azt a jász ősiség és őstörténet kutatása, vizsgálata, értékelése, okfejtése töltötte ki. Hol versben, hol elbeszélő költeményben, megint máskor filozófiai fejtegetésekben, esszékben írta meg ebbéli gondolatait. Próbálkozott jász kapcsolatokat is kialakítani, kevés sikerrel, de mégsem eredménytelenül. Családnevük a jászságban még ma is elterjedt, annak leszármazási ágának kutatására pedig szerencsés véletlen folytán (már tudjuk, hogy egyik sincs !) rábukkant egy családfakutatóra aki már más ó-rokon felkérésére félig-meddig kész volt a családfa felállításával. 1668-ig lát vissza az írásosság.

Ekkorra már Gazda is megismerkedett az internet nyújtotta információszerzés lehetőségeivel és így talált egy jász elszármazottra, aki egy -jász kérdéskörtől teljesen független !- szellemi iskola vezető embere volt. Az „iskola" honlapján működő Fórumon aktív bajkeverésbe kezdett amit a tagok jól viseltek. Okoskodott „kötözködött", osztotta az észt, de értelmesen így sem sértődés, sem harag nem merült fel a felek között. A fórumon azonban nem csak eltökélt filozófikus férfiak levelezték egymással, de feltűntek különböző indíttatású hölgyek is. Így talált egymásra Gazda és későbbi II. Feleség. Mivel jelen írás nem kíván sem romantikus szerelmi regény lenni, sem lírikus édelgő, ezért távolságtartó tárgyilagossággal írható le az, amit a kezdetek kezdetén Gazda szerelemként élt meg. Első házasságában megélt bő évtizedes érzelmi elhagyatottság és megkerülhetetlenül az 50-es férfiak ezirányú nyitottsága is elvezetett oda, hogy kitört a szerelem.

Ma már biztosan mondható, hogy Gazda a szerelembe volt szerelmes, tekintve hogy akkori elmondása szerint az un. igaz szerelmet sosem élte/érte meg. Lehet hogy erre Gazda személyisége nem is alkalmas, így hát semmiképpen nem mást-, vagy másokat hibáztatott, csak az emberi történetben felmagasztalt hatalmas érzéssel kapcsolatban Gazdának nem lettek személyes megélései. Mindig sündörgött ő a lányok/hölgyek körül, de pl. testi kapcsolat csak két feleségére korlátozódott egész életében. Később II. Feleség föl is vetette: „- Tudod meddig voltál Te szerelmes ? Akár hat napig

is." - mire Gazda csak annyit reagált, hogy: „- Volt az három is." - és elmosolyodott.

Maradva a tárgyilagosságnál; II. Feleség szintén házasságban élt, egy gyermekkel KeletMagyarországon. Állítása szerint -legalább is részéről- rossz házasságban, boldogtalanul. Hiába tartott évek óta szeretőt, az sem oldotta meg lelki bajait. (Állítása szerint, az Ő kultúrkörükben az a feleség aki nem tart szeretőt, nem egészséges - fura egy -keresztény- erkölcs !)

Egyéb iránt meg keresett. Ezért is tévedt ama bizonyos szellemi iskola honlapjára. 33 éves volt. Ez az életkor pedig nőknél épp úgy fontos válasz(tó)-vonal, mint férfiak esetében. Ahogy Gazda 33 évesen színleg felvette a keresztséget, II. Feleség született- és gyakorló reformátusként -alkati beállítottságánál fogva- a misztikum felé hajlott, amit meg is talált az ezotériában. Tényleg viharos volt a kapcsolat kialakulása és kapcsolatba-, majd idővel házasságba torkolása. A keresés mellett tüzelte II. Feleséget a menekülési szándék is. Lakókörnyezetében sok cigány élt és hiába szocializálódott társaságukban, tanárnőként hiába foglalkozott velük (is) 12 évig, érezte hogy nem tud -a szó jó értelmében- fölébük kerekedni, nem tud rájuk jobbító hatást gyakorolni. Ahogy mondta; 12-13 éves korig a cigány gyermekekkel kiválóan lehet együttműködni. Érdeklődők, képességeikhez mérten hajlandóak tanulni, igyekezni. Azután mikor beindulnak a hormonok, mint akiket kicseréltek. Gazda ezt jól ismerte kutyáik életviteléből. Nem alaptalan a párhuzam. Mikor pl. a kutyáknál (is) elkövetkezik a párzási időszak, az addig kedves, békés, együttműködő jószág eszét veszti. (Erre a párhuzamra majd még visszatérünk.)

Szóval menekült -volna- hátrányos helyzetű szülőföldjétől, kisgyermek kora óta vágyott a Balatonhoz, szabadult volna házasságából, méltatlan szeretőjétől, és kisfiát is szerette volna kimenekíteni a cigányok közül. Döntse el az olvasó hogy mi lehetett II. Feleség részről az erősebb kényszerítő erő, az előbbiek

teljesülése/teljesítése, vagy a tiszta szerelem ? A megfejtés oka fogyott, mert mindketten belementek a változtatásba.

Had álljon itt egy kis misztikus kitérő adalék is. Kereső életszakaszába jutott -leendő- II. Feleség, számára megoldhatatlannak vélt bajai orvoslása céljából kártyavető asszonyhoz fordult. Az ügyes jósnő kérdések nélkül szemléletesen és hitelesen írta le a hozzá forduló személyi körülményeit, teljesen ismeretlenül. Majd mikor gyermek kérdéshez ért, annyit mondott hogy II. Feleségnek két gyermeke van. „- De nekem csak egy gyermekem van ! ?" - így a fiatalasszony. - Igen van egy fiad és egy kislány várja az apukáját ! - II. Feleség egyet biztosan tudott; nem akar gyermeket szülni akkori férjétől ! De akkor ki -lesz- a kislány apja ? - a keresés a lelki érdeklődés mellett az anyasági késztetés megoldására is terelődött. Elkezdett „apát" keresni. Hogy, hogy nem ekkor ismerkedett meg az internetes fórumon -ami minden volt csak társkereső oldal nem !- Gazdával, aki egy 32 éve működő házasságban élt, két felnőtt gyermekkel, jó 400 km-re Tőle, öregedő, pocakos, kopasz, szemüveges, egyáltalán nem jómódú ember. Semmi nem szólt mellette, csak a szerelem. Közös akarattal belevágtak és az események igencsak felpörögtek. Személyes találkozás. Rendben. Pár nap múlva két napos szökés a házasságból egy létező konferencia ürügyén, de az együtt töltött órák alatt kislányuk is útjára indult.

Nem volt sokáig húzódó rejtőzködés, vagy kettős élet, mindketten felvállalták házastársuk, gyermekeik és szüleik előtt a nagy változtatási szándékot, hogy Ők együtt kívánják folytatni az életet házaspárként, egy közös kislánnyal (is). Katasztrofális volt a fogadtatás. Csak vázlatosan; I. Feleség vonat elé ugrott (egyik lábát elvesztve élte túl), II. Feleség akkori férje idegösszeomlásos tünetekkel tért ki a hitéből, praktizáló ügyvédként. II. Feleség Édesanyja, aki mélyen keresztény vallásgyakorló volt, megátkozta a jövendő gyermeket és kiprédikáltatta a templomban, hogy imádkozzanak közösen megbolondult lánya visszatéréséért. Gazda felnőtt gyermekei elfordultak apjuktól. Gazda Édesanyja teljesen összetört, az Ő családjukban nem szokás elválni.

Gazda számára az egész helyzet fogadtatásával kapcsolatban egy tapasztalása volt; bárkinek elmondta a történteket, hozzátéve hogy 52 évesen megszerelmesedett, ez utóbbi közlésre senkinek nem volt ellenérve. Természetesen jöttek a sablonok; „vén kecske…" „ kapuzárási pánik…" „Megbolondultatok…" stb. stb. de ezek szerint a társadalmi közmegegyezésben a „szerelem" kifejezés mindent visz, még akkor is, ha józan ítélethozók azt is hozzá tették; „a szerelem elmúlik."

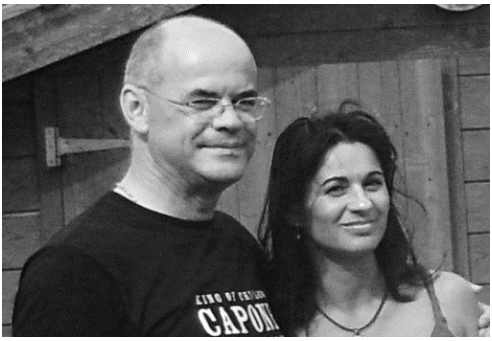

2007

Még egy kis misztikum. A leendő új Anyós halálát kívánva átkozta el a kis jövevényt. Mikor II. Feleség első ultrahangos vizsgálaton járt, az orvos két embriót észlelt. A következő vizsgálat során már csak egyet, megjegyezve hogy ha korábban nem látta volna a kettőt nem venné észre, hogy egyikük megállt a továbbfejlődésben. A sors eleget tett az Anyós átok-szitokjának is, de az új pár kislányvárásának is, Aki a viszontagságos viszonyok ellenére szépen fejlődött.

II. Feleség, Gazda „irodalmiságát" -mint magyar tanárnő- örömmel fogadta, de gyanakvó ferde tekintettel szemlélte a jász elköteleződést. Ugyan gyakorló református volt friss ezoterikus beütéssel, látszólag mégsem zavarta Gazda vaisnava előélete és azon felnőtt jász ősbölcseleti beállítottsága, ahogy vegetáriánussága és szinte teljes absztinenciája sem (NO hús, -hal, -tojás, -alkohol, -kávé, -cigaretta, -tea, -cola, -vörös és fokhagyma, -gomba.)

II. HÁZASSÁG

A válás sosem szerepelt Gazda elképzelései-, de eszményei közt sem, ám a sors … Az első erős indulatok lecsillapodtak, ki-ki viselte belső fájdalmait, vélt és valós sérelmeit. Mindkét házaspár elindította a válást, ami Gazdáéknak gyorsan lezajlott, hisz a két gyermek már nagykorú volt. Kézen fogva, szinte vidáman jöttek ki a bíróságról, bár még erősen bicegő, de mű lábát lassan megszokó I. Feleséggel. A másik házaspárnál is hamar egyesség született, de a kiskorú fiú miatt némiképp hosszadalmasabb lett a jogi procedúra. Gazda 16 millióra ítélte közös tulajdonú családi házukat, amit I. Feleség elfogadott. Fele árára svájci frank alapú hitelt vett fel lakhatáshoz segítendő az elárvult asszonyt. Hasonló volt a helyzet másik váló félnél is, csak ott az elhagyott férj kicsinyenként adogatta II. Feleségnek a járandóságát. Az új házaspár a falusi házba költözött, de az új asszony semmi képpen nem szeretett volna ott lakni, ezért Gazda munkahelye szerinti-, Balaton parti településen kerestek és gyorsan találtak is egy két és félszobás lakást. Az épületátalakítás révén keletkezett társasházban gyakorlatilag új lakóegységhez jutottak egy éves fizetési türelmi idővel. Így alig egy hónapos együttélés után saját lakásba költözhettek, a falusit pedig áruba bocsátotta Gazda. A körülményekhez képest az is hamar vevőre talált (egy éven belül) csak hogy a képzelt 16 milliós ár helyett 13-ért, amiből lejött több mint félmillió az ingatlanügynökségnek és a beköszöntött devizaválság miatt az egy éves törlesztéssel és az egyösszegű végfizetéssel végül 11 millióba került a felvett 8. Hitelviszonyok fel, ingatlanárak le. A mintegy tízéves fáradalomból 2,5 millió forint maradt, amit be tudtak forgatni az új lakásba. Ez lett Gazda jutalma a piactól, na meg bátyja kedveskedő „bókja" „- Ecsém ! Te aztán tudsz élni, svájci frank alapú hitel.„ - és mindenki tudta mire gondol.

Az idő gyógyítgatta a sebeket, amit sokan kaptak a hírtelen szerelem következtében. Hogy mindezt a kis jövevény kavarta ? Még az is lehet. Bika jegyüként várták, amit Gazda jól ismert, hisz Ő is az. A huncut kislány azonban kosnak született meg s így a már kitűzött esküvő is halasztódott -egy évet- április 12-ről következő év április 11-re, naná

hogy a költészet napjára. Magyartanár irodalomkedvelő II. Feleség és amatőr költő/író Gazda ebben jótékony elrendezést vélt felfedezni.

JÁSZ ŐSBÖLCSELET

Gazda irodalmisága akárhogy is értékelhető, de azon eltökéltsége, hogy a jász ősök múltját próbálta megénekelni legalább is figyelemre méltó.

Kutatása módszerének, lévén hogy az általános módszerek számára (régészet, nyelvészet, történetírás, archeogenetika…) vizsgálandó „leletek" nem állnak rendelkezésre, más eljárást kell(ett) keresni, azzal próbálkozni.

A „más eljárás" természetesen kutató-függő. Ebből következik, hogy más kutató más következtetésekre/eredményekre juthat s jut(na) is (ha beleártaná magát a Jász szellem gyökerei keresésébe/kutatásába).

A tudományos vizsgálódás nélkülözhetetlen elemként tekint a forrásokra, forrásművekre, valamint azok forrásmegjelöléseire. Ez természetes, ha van forrás ? És ha nincs ? Akkor nem létezik adott „probléma"(kör) ? A „probléma" adott és meg kell keresni a kutatáshoz a lehetséges módozatokat.

Általánosság szintjén nem mellőzhető az un. „Lényeg-elv" (amit Gazda alkotott meg és a tudomány előtt nem ismert, ezáltal nem is alkalmazott) az un. vissz(a)hatás törvény (kiterjesztetten és általánosságban ismert karma-törvény) felhasználása, az ős-emlékezet létének elfogadása és annak felszínre juttatási módjának gyakorlása.

Jász-specifikusan pedig (legalább) a (személyes) genetikus jász kapcsolat a kutató részéről, (ami az ős-emlékezet terén nélkülözhetetlen !) melynek hiányában nem érhető el a szükséges és elégséges érzékenység. A genetikus jász kapcsolat Gazda esetében már nem volt kérdéses.

Lényeges körülmény, hogy figyelembe vegyük a kutató egyén „elme-szűrőjét". Elme-szűrő alatt értsd: -miként mindenki más- minden egyén elméje (~ gondolkodó-képessége/gondolkodása) más módon dolgozza fel -akár ugyanazon- információkat. Az elme szűrője egyénenként eltérő minőségű/finomságú. Szűrés alatt értsd: az átáramló információk-, észlelések-, tapasztalatok-, benyomások … kutatót érdeklő elemei fennakadnak, számára érdektelenek átesnek, bár az intuitív meglátás kialakulásában azok is szerepet játszanak !

Az ős-emlékezet alatt értendő azon tézis, miszerint a -többek között- minden egyén lényegalkotó elemét képező (végtelen számú egylényegű-, mégis egyéni) minden egyes lél -forrásához hasonlóan- eredendően: örök + teljes tudású + boldog. Azonban ez a teljes tudás abban a pillanatban befedettségre jut amint a -lényegalkotó- lél anyagi létformát ölt magára. Az anyagi létforma azután élete folyamán folyamatosan újabb és újabb fedő rétegeket vesz magára, vagy kap ami a fedőréteg „vastagsága/vaskossága" függvényében zárja el a teljes tudás felszínre jutási lehetőségét. A fedőréteg vékonyítása következtében az ős-emlékezet -ha csak felvillanásokban is, de- képes érvényre jutni.

A 'szellemiség' leginkább gondolatiságot, eszmét, meggyőződést, gondolkodásmódot, lelkületet, vélekedést, életfelfogást, viselkedést, nézetet, mentalitást … is jelent, azonban ha látókörünkbe vonjuk a Lényeg-elvet is, akkor -nagyjából- egyértelmű, hogy a szellem leginkább a lényegalkotó lél szellemiségét képezi (a személyes lél személytelen kisugárzásának minősége).

A Jász szellem kapcsán felmerülő „szellem" nem tanulható ! Vagy van, vagy nincs. Minden Jász birtokosa, egyénenként más-más burokrengetegbe zárva.

A szellemiséget legtöbbször összekötik hittel, vallással. Az ős jász hittel-, vallással kapcsolatban elengedhetetlen megemlíteni, hogy arról az ős-eredeti szellemiségről kell beszélni, ami megelőzte Mohamed, Jézus, Mani, Buddha, Zaratusztra, Mózes, Ábrahám tanítását, azaz az

Iszlám-, a Keresztény-, a Judaista-, a Manicheista-, a Buddhista- és Zoroaszter szellemiségtől független, tehát az ilyen nézőpontokból való „megfejtés" eredménytelen (volna).

Említésre érdemes még az a megfigyelés, hogy a földrajzi viszonyok szellemiség(ek) irányultságára is hatást gyakorolnak.

Szóval Gazda ezen az úton indult és haladt mindaddig, amíg - számára- megnyugtató magyarázatokat nem talált a jász ősbölcselet terén. Persze úttörőnek számító munkálkodása magával hozta a magányos tevékenységet is. Sem jász-, sem család körben nem talált támogatókra. Azonban a jász makacsság társulva a bika jegyűek konokságával nem hogy csüggesztette volna, de folyamatosan erősíti Gazda elszántságát.

II. VÁLÁS

A második házasságra az érintetteknek nem lehet különösebb panaszuk, hisz maguk keresték sorsukat így hát viseljék is megnyugvással.

Az apás szülés után II. Feleség már a kórházban vegetáriánus életvitelre váltott, pedig Gazda sosem állt elő ilyen igénnyel, vagy elvárással. Kellemes lakásuk és békés életvezetésük hagyott időt elmélkedésre. Gazda munka melletti szabadidejében jász elkötelezettségét ápolta, míg II. Feleség egyrészt választott szellemi iskolájában aktivizálta magát, másrészt levelező tagozaton marketing-kommunikációs tanulmányokat kezdett, mégsem elégítette ki az anyaság és a többi. Próbált barátkozni, ismeretségeket kötni, különösen a három éves gyes lejárta után, amikor rátört a feleslegességérzet. Sokáig nem tudott elhelyezkedni de azért kitartóan próbálkozott.

Időközben Gazda munkáltatója megszüntette státuszát s így újra szabadúszó lett, első időben megbízásos alapon bedolgozva régi

cégének, ami biztosította a folyamatos, megfelelő jövedelmet, majd mire az mérséklődött, addigra kialakult szakértői praxisa. Otthon dolgozott így a fiatalasszony szabadon próbálkozhatott kapcsolat-építésekkel. Ha komolyak nem is lettek, de alkalmat nyújtottak arra, hogy a házastársi hűség szentségét kissé szabadon értelmezze. Mikor ez Gazda előtt már egyértelművé vált felhagyott a testi kapcsolattal. Nem volt sem vita, sem számonkérés, csak tartózkodás, amit II. Feleség később úgy értelmezett hogy előbb volt a tartózkodás és azt követte a félrejárás, holott a dolog fordítva történt. Ám Gazda aki immár ugyancsak IdősGazda korba ért nem akart majd 90 éves Édesanyjának újabb traumát okozni egy ismételt válással, hát viselte a körülményeket, persze belső sérelmekkel. Nem beszéltek róla. Tudomásul vette a helyzetet. Változatlanul dolgozott, hasznos szerepet vállalt gyermeknevelésben háztartásban és alkotói tevékenységét sem hanyagolta úgy szakmai téren, mint ösbölcselet terén. Azonban mikor már igen csak „elszemtelenedett" II. Feleség, akkor bejelentette, hogy vége.

Egyik régi munkatársnője mondta egyszer, hogy egy dolgot irigyel tőle: azt hogy mindenhez tud ideológiát gyártani - ami valóban megfelel a valóságnak, hisz ha valamit nem tud megváltoztatni, akkor kialakít egy olyan ideológiát amibe az akár nemtetsző dolog is belefér. Így II. Feleség kikerült a -tudatos- 'emberek' kasztjából és IdősGazda értékrendjében az 'állatok' közé lett sorolva. Az állatok -mint ösztönlények- pedig nem hibáztathatók ösztöntevékenységeikért. Itt térhetünk vissza a kutyás példázathoz, amikor is megemlítésre került hogy amikor pl. a kutyákra ráérik a párzási időszak, akkor tűzön-vízen áthágva mennek megveszekedetten míg kielégüléshez nem jutnak. Ilyenné vált II. Feleség, aki érdemtelenné vált a II. házasság szentségére.

IdősGazda az iskolai nyáriszünet elején (megvárva hogy nevelt fiúk nyárra apjához menjen) elköltözött s mire kislányuk megkezdte az első osztályt, addigra az némiképp -ha sok-sok sírás árán is, de-beletörődött a szülők különválásába. Igyekezett mindig olyan

közelségben maradni az elhagyottakhoz, hogy ha a kislány szükségét érzi apa rendelkezésre állhasson.

A válás közös megegyezésükre való tekintettel és a gyermekelhelyezés tárgyában is egyértelmű közös nevezőre jutásra figyelemmel egyszerűen lezajlott. Elhagyott II. Feleség mély bánata jellemzésére csak annyit, hogy kicsit sürgette a válóperes tárgyalást, mert már várta egy udvarló (utána még vagy három-négy, míg újra „megállapodott"). Első férjével nagyjából egyidősek voltak, IdősGazda 19 évvel idősebb II. Feleségnél, akinek harmadik férje 15-el fiatalabb az asszonynál.

EGYEDÜL

Ami csak formalitás, hisz IdősGazda -mint életében mindig- sosem érezte magát egyedül. Adminisztratíve egyedülálló lett, de volt legalább négy nő az életében akiket gyámolítani, segítenie illett/kellett. Édesanyja, hetven fölötti megözvegyült unkanővére, I. Feleség (akivel sikerült normalizálnia helyzetüket) és természetesen a kicsilány. E mellett végezte továbbra is színes szakmai munkáját (szakírás, szakanyagok készítése, előadástartás, szakértés, tanácsadás …) és a jász ősbölcselet írásosságának bővítését, rendezését. Internetes honlapot hozott létre (Jász-ság.hu) írásai elérhetősége érdekében és saját kiadásban -igaz csak 1-1 mutatványpéldány erejéig- papíralapon is „megörökíttette" azokat. (Jas upanisad, Bizalmas Tanítás, Jász őrökről, Tűnt léptek nyomdokán) Külön kis könyv készült -ISBN számmal, kereskedelmi forgalomra is- Jász Úr és Tündér címmel, amibe a „nagy" szerelem inspirálta 'értelem és érzelem' kapcsolat került megéneklésre felnőttmese formájában, meg több elbeszélő költemény némi fondorlattal. Ugyanis felvilágosították jóakarói hogy korunk embere nem olvas verseket, különösen nem terjengős elbeszélő költeményeket. Ezért IdősGazda a vers formát novellisztikusra tördelte át, mint ha az egyfajta folyó szöveg volna. A kis könyvecskéből minden jász település könyvtárának 2-2 példányt juttatott el. Hátha valaki megtalálja. Ekkor fedezte fel magának a haiku műfajt, aminél rövidebb szöveges közlési alak nemigen van.

(Három soros, 5-7-5 szótagos, ennyi a szabálya) Több százat írt amt ugyancsak magánkiadásban nyomtattatott ki pár példányban és ajándékozta barátainak, kedves ismerőseinek.

Ha különösebb irodalmi érdeklődésre nem is tett szert, de szakmaiságát két alkalommal is miniszteri elismerésben részesítették. Ez önmagában formalitásnak tűnik (40-45 év szakmai munkálkodás után) azonban értékére helyezi, hogy mindkét alkalommal több szakmai szervezet volt a felterjesztő. (MÉVSZ, MÉASZ, MEPS, MKIK TSZSZ)

Már-már furcsa volna ha IdősGazda egy helyben lakna. Röpke hat év alatt három helyen élt, ami a jelen időre vetítve-, megszületése óta immár a 25. lakhely. (Erre mondják, hogy gombócból is sok)

A formális egyedüllét némiképp realizálódott is, amennyiben előbb gyámolított unokanővére, majd Édesanyja ment el, Aki utolsó éveit IdősGazda lakhelye szerinti IdősOtthonban töltötte megelégedéssel, fia gyakori látogatásai közepette. Talán sikerült kicsit meghálálnia az anyai gondoskodást.

A magány a lelki előmenetel természetes velejárója. Természetes, hogy a korral járva az ember inkább szűkíti személyes kapcsolatrendszerét és mozgásterét sem mint hogy a végtelenségig bővítené. Régi megfigyelés az is, hogy a komoly lelki törekvés a magányosok útja és a keleti bölcselet is hangsúlyozza, hogy az emberi élet harmadik szakasza (úgy 50-75 év között) a visszavonult életrend ideje. Így hát IdősGazdának semmi oka esetleges panaszra, hisz szépen halad a maga útján. Hogy meddig s mire jut ? – azt majd az idő dönti el. Nem készül a halálra, de úgy érzi gond nélkül képes lesz bármikor elengedni az életet, hisz tudja az újabb majd új kalandokat hoz, csak tanuljon belőlük.

Elnézést kérek a kedves olvasótól (ha egyáltalán volt eddig türelme) de egyelőre nincs több mit írni, majd a kor meghozza azt, ami IdősGazda sorsa, de az csak később összegezhető folytatásként.

UTÓSZÓ

Mindig kérdés(es) hogy mi késztet valakit önéletírásra, mi több emlékiratok összeállítására ? Nyílván mindkét „műfajnak" akkor van értelme, ha már van miről írni, de míg az önéletírás leginkább valamilyen aktualitásból születő praktikum is (pl.: valamilyen pályázat) addig az emlékirat inkább egyfajta összegzés. A praktikumon túl persze -ha nincs rá szükség- a hiúság az egyik mozgató, a másik azon gondoskodás, hogy ne más írja meg valaki élettörténetét.

(A hiúságról csak annyit, hogy minden ember -még a legszerényebb is- birtoklója, de legmeghatározóbb késztetésként a 'gondolkodó'-típusú személyek esetében jelentkezik. Ez olyan természetes, mint 'uralkodó'-nak a hatalomvágy, 'nyerészkedő'-nek az anyagi javak gyarapítására való törekvés, vagy az 'élvezkedő'-nek a testi/lelki élvezetek hajszolása, mert hogy ez a négy vágykésztetés motiválja az embereket. Mindenkiben mind a négy jelen van, de hogy kiben melyik a meghatározó az beállítottságától -jellemétől- s ezáltal érdeklődése irányától és tevékenységét motiváló körülményektől függ.)

Az „Egy lél emlékiratai" azt a -szokatlan- megoldást választotta, hogy a főhős lényegi lénye szájába adta a mondanivalót. Ez már önmagában provokatív, hisz az emberek többsége nem hisz a lélben (köznyelvileg ~lélek, de a lél több is meg más is !) és nem keresi mi is neki-, vagy másoknak lényegalkotója. (A materialista megközelítés egyébként mindkettőt -lelket és lényeget- egyaránt a testnek tulajdonítja, mint ha annak volna valamiféle terméke/folyamodványa, a lél meg nem is létezik - szerintük.)

A személyes visszaemlékezés akkor lehet hasznos, ha valakinek életműve értékelésre kerül és kíváncsi kutató azt szeretné kideríteni, hogy miért is-, és miért úgy tette az alkotó azt, amit tett.

Persze ebben az emlékiratait megíró azon ambiciózus elképzelése is benne van, hogy hátha van abban valami értékes-, netán érdeklődésre számot tartó amit élete során a főhős összerakott. Ezekre próbál rávilágítani a további három melléklet, meg ott van a „Nyakamon a kötél" BBB vers záró gondolata: „…de majd ha elmégy hagyj valami nyomot."

1. MELLÉKLET

2020-ban a BPH (British Publishing House) építés-szakmai és írói működése elismeréseként beválasztotta a „Magyarország sikeres személyiségei" enciklopédia. Az egészségügyi korlátozásokra való tekintettel telefonos interjú alapján a BPH az összeállított életrajzi adatokat követve az alábbi információk közreadását gondolta.

Életrajz jóváhagyva **21.12.2020**

A megjelentetéshez

Magyarország sikeres személyiségei (5. kiadás)

N: Név, **T**: Cím, **Pseudonym**: Művésznév, **O**: Foglalkozás, **B**: Születési hely, **P**: Szülők, **MS**: Családi állapot, **Ch**: Gyerekek, **GrA**: Híres felmenő, **E**: Iskolai képzettség, **Ca**: Karrier, **CO**: Cégrészesedés, **WaCW**: Publikációk, **CaSA**: Civil és társadalmi munkásság, **Aw**: Kitüntetések, **Me**: Tagságok, **Ach**: Eredmények, **LS**: Nyelvismeret, **H**: Hobbi, **PMM**: Életének meghatározó pillanata, **OA**: Egyéb tevékenységek, **RoS**: A siker titka, **Web**: Weboldal,

Borzák Balarám Béla

O: építészmérnök, iü. építési szakértő

B: Sárbogárd, 1955. 04. 26.

P: Borzák József, Mester Mária

MS: elvált

Ch: első házasságából: Bianka (1976) Bence (1986). második házasságból: Tündér Izabella (2008)

GrA: apai ágon jász származású a családja, a Borzák família igazoltan 1668 óta jelen volt Jászapátiban, nagyszülei onnan

érkeztek a Dunántúlra; anyai nagyapja, Mester István parádés kocsis volt Seregélyes térségében

E: Sárbogárdi Általános Iskola (1961-66), Kálozi Általános Iskola (1966-67), Balatonfűzfői Általános Iskola (1967-69), Jáky József Útépítési és -Fenntartási Szakközépiskola, Székesfehérvár (1974), Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola (1982), Rendőrtiszti Főiskola, másoddiploma (1985), építészeti vezetőtervező (1991)

Ca: Székesfehérvári Közúti Építő Vállalat, művezető (1974–1975), 22. sz. Állami Építőipari Vállalat, műszaki előkészítő (1975–1978), Nitrokémia, Balatonfűzfő, mély- és magasépítő tervező (1978–1982), Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság, népgazdasági és társadalmi tulajdonvédelmi osztály, nyomozó (1982–1988), szabadúszó építésztervező (1988–1998), Nikecell Kft., Balatonfűzfő, alkalmazástechnológus (1999–2011), közben két évig óraadó a Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karán, főépítész három évig Alsóörsön és két évig Bakonynánán, 2005-től igazságügyi szakértő, majd 2011-től szabadúszó építési szakértő

WaCW: Építésszakmai kiadványok: Dryvit kézikönyv (három kiadás), Hőszigetelési megoldások, Tervezési segédlet, Útmutató hőszigetelő rendszerek kivitelezéséhez, Kivitelezési útmutató EPS és WOOL hőszigetelő rendszerekhez, Téglakő Tervezési Segédlet, Építem a házam 2. – Állnak a falak! (társszerző), MÉVSZ THR Műszaki Irányelv (társszerző), MÉVSZ THR Kivitelezési Irányelv (eredeti szerző), MEPS Hatékony hőszigetelés polisztirollal; Szakcikkek: Magyar Építéstechnika: THR-ek kivitelezése (12 részes sorozat), Kivitelezési hibák (10 részes sorozat), THT: Miért fontos a hőszigetelés, FIRE Press: A homlokzati tűz-terjedés kérdésköréhez, bautrend: THR normák 1-2., Építés Spektrum: A homlokzati hőszigetelések tulajdonságai, Újabb érvek a hőszigetelés mellett, Kockázatok és mellékhatások, Mi is a baj a homlokzaton?, Pára, penész, hőszigetelés, Ezermester: Miből építsünk házat, Csend legyen...; Filozófia, vallásbölcselet: Jas upanisad – Jasopanisad – MINDEN-tudat (jász ősvallás és őstörténet); Szépírás: „elmerengések” – versek, „Hamis torzók” – versek, esszék, „Álmodott világ” – versek, „Tűnt léptek nyomdokán” – tanulmányok, esszék, versek, „Jász Úr és Tündér” – felnőttmesék, „Minden napra egy haiku” – haikuk; Előadások: építés-szakmai ismeretátadás (elsősorban hőszigetelés témakörben)

Aw: Miniszteri Elismerés (Nemzetgazdasági Minisztérium 2016, Innovációs és Technológiai Minisztérium 2018) – ezeket azért tartja értékesnek, mert több szakmai szervezet javaslata alapján kapta

Me: Fejér Megyei Építész Kamara, Igazságügyi Szakértői Kamara, Épületszigetelők, Tetőfedők, Bádogosok és Ácsok Magyarországi Szövetsége

H: jász vallásbölcseleti és őstörténeti kutatás

PMM: már tizenegy éves korában érdekelte a házépítés, de mivel a környékben nem volt építészeti jellegű iskola, ezért választotta a székesfehérvári Jákyt, ahol sokat foglalkoztak az épületek szerkezeteivel is; az érettségi után rájött, hogy leginkább a tervezéshez van affinitása, és Balatonfűzfőn, a Nitrokémiánál már mély- és magasépítő tervező volt, ebben az időben végezte el levelező tagozaton az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolát, így egyrészt azonnal tudta alkalmazni a tanultakat, másrészt olyasmit csinálhatott, amiről éppen szó volt főiskolai tanulmányaiban; ezt követően olyan munkahelyet keresett, ahol lakást is biztosítottak az alkalmazottaknak, így került a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitánysághoz, ahol civil ruhás nyomozóként mint építészmérnök kapcsolódott be különböző, az építőiparhoz kötődő ügyekbe, a megyében ezt a vonalat vitte; sokat tanult ezekben az években a terepen, és másoddiplomát szerzett a Rendőrtiszti Főiskolán, mindez jó alapot jelentett a későbbi igazságügyi szakértői tevékenységhez; 1988-ban hadnagyi rangot elérve szerelt le, mert szeretett volna újra építészeti tervezéssel foglalkozni, és egy évtizeden át szellemi szabadfoglalkozású tervezőként több mint háromszáz különböző jellegű épület építészeti tervezési munkáját végezte el, elsősorban Veszprémben és környékén, valamint a Balaton-felvidéken; nagy célja volt régóta az É1-es minősítés megszerzése, aminek birtokában bármit tervezhetett, és 1991-ben sikerrel járt, megkapta a vezető építésztervezői engedélyt, ennek révén is lehetett később Alsóörs és Bakonynána főépítésze, levezényelhetett településfejlesztési terveket, elláthatott hatósági feladatokat; a kilencvenes évek végén megkereste a Nitrokémia marketingrészlege, hogy építészként segítsen a Dryvit homlokzati hőszigetelés népszerűsítésében, és a cégből kivált Nikecell Kft.-nél mint alkalmazástechnológus ismertette meg a piacot a speciális építési termékekkel, rendszerekkel; megtisztelő felkérést kapott egykori iskolájától, a már a SZIE-hez tartozó Ybl Miklós Építéstudományi Kartól, hogy építőanyag-ismeretet tanítson, 2011-től aztán ismét szabadúszó építésztervező

és igazságügyi szakértő; még 1991-ben ismerkedett meg a hindu vallásfilozófiával, azon belül a Visnu-hívő ágazattal, és két évvel később lelki tanítómesterétől kapta a Balarám nevet, amit Krisna bátyja viselt, és ezt anyakönyveztette is, azóta benne van a hivatalos okmányaiban; ekkoriban kezdett érdeklődni a jászság történelme, vallása, kultúrája iránt, és megszülettek első elbeszélő költeményei, esszéi, tanulmányai, valamint a japán haiku versformában mintegy 400 verset írt, a Jász Úr és Tündér című könyvéből valamennyi jász település könyvtárának ajándékozott 2-2 példányt

RoS: magát a gondolkodó emberek közé sorolja, és azt vallja: a siker titka a saját „küldetés" gyakorlása akár hibákkal is, mintsem más(ok)ét végezni netán hibátlanul; azzal foglalkozik, amivel kell, hogy foglalkozzon

Web: jász-ság.hu

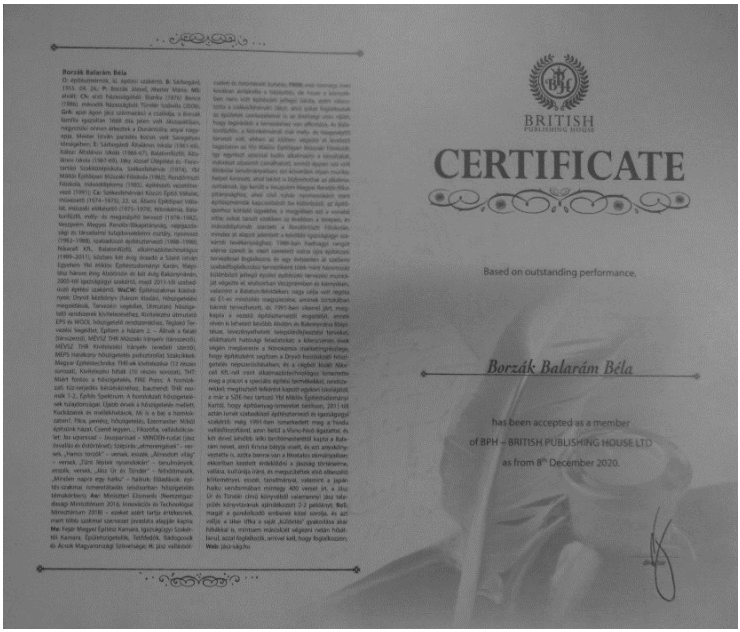

az elismerő oklevél

2. MELLÉKLET

Az évente megjelenő Jászsági Évkönyv szerkesztőségébe az alábbi családtörténeti összeállítást küldte el, gondolva hogy ha az 1. MELLÉKLET szerint, úgy szakmai- mint írói munkásságát figyelemreméltónak tartják, arról miért ne értesüljenek a jászok is.

Borzák Balarám Béla

Egy elszármazott Borzák család

Személyes gondolatok arról hogy jász eleim, miként kerültek a Jászságból a Dunán-túlra, miért nem tértek vissza és honnan veszem azt, hogy közöm van a jász ősökhöz.

Borzákok – amíg Szabari Pál amatőr családfa-kutató visszalát

Ős 1 - Borzák Gergely 1668. Pilény - Felesége: Barna Ilona 1675. Házasságkötés:1701. I. 9. Apáti

Ős 2 - Borzák Mihály -redemptus- 1709. IX. 22. Apáti - Felesége: Nagy Katalin 1712. 10. 17. Hk: 1729. I. 8

Ős 3 - Borzák István 1758. V. 19. Apáti - Felesége: Molnár Klára 1761. VIII. 08. Hk: 1784. XI. 9.

Szép - Borzák János 1792. VII. 17. Apáti - Felesége: Horváth Klára 1792. VII. Hk: 1810. XI. 28.

Ük - Borzák József 1817. X. 3. Apáti - Felesége: Bugyi Julianna 1819. XI. 30. Hk.: 1838. XI. 5.

Gyermekeik:

Borzák János 1842. XII. 12. ~ Gonda Ilona 1845. HK 1863. IV. 28.
Borzák József 1845. VI. 20. ~ Rusvai Katalin 1847. Hk.: 1866.
Borzák Mihály 1846. X. 4. ~ Gecse Terézia 1850. Hk.: 1869. XI. 3.
Borzák Gábor 1848. III. 11. ~ Vincze Katalin 1854. H.: 1871. VI. 11.
Borzák Erzsébet 1849. XII. 7. ~ Császár Pál 1847. Hk.: 1870.
Borzák Katalin 1851. IX. 26. ~ Kálmán Joakhim 1849. Hk.: 1876.XI.25.
Borzák Julianna 1853. II. 15. ~ Bugyi János 1852. Hk.: 1877. XI. 19.
Borzák Balázs 1864. II. 3. ~ Kalmár Erzsébet 1866. Hk.: 1884. XI. 12.
[1]

Déd - Borzák József 1845. VI. 20. Apáti - Felesége: Rusvai Katalin 1847. Hk.: 1866.

Nagy - Borzák József 1882. IV. 14. Apáti - Felesége: Antal Julianna 1887 VII. 3. Hk.: 1906. X. 22.

Akik még a Jászságban éltek, majd Édesapámtól számítva folytatódott a Dunántúli élet.

Édes - Borzák József 1927. IX. 20. Tatárszengyörgy - Felesége: Mester Mária 1927. II. 22. Hk.: 1946.

[1] „…nagyon életrevalók voltak. Mind a nyolc házasságot kötött. Kutatásaim során ilyenre egy esetben sem emlékszem." – írja Szabari Pál órokon családfakutató – akinek ezúton is megkülönböztetett köszönet jár áldozatos munkájáért!

Gyermekeik: Mária 1947. 09. 07. Szolgaegyháza, József 1949. 10. 13. Szabadegyháza, Balarám Béla 1955. 04. 26. Sárbogárd

Mikor már igen csak felnőtt koromban, úgy 40 évesen, 1995 körül komolyan elkezdtem kutakodásomat őseim és eleink felöl, nagy örömömre még egyetlen élő apai ágú -tehát jász származású- Nagynénémtől (Borzák Katalin Jászapáti 1920) örökbe kaptam pár hivatalos (amúgy számomra történelmi) dokumentumot.

Apai Nagyapám keresztlevele

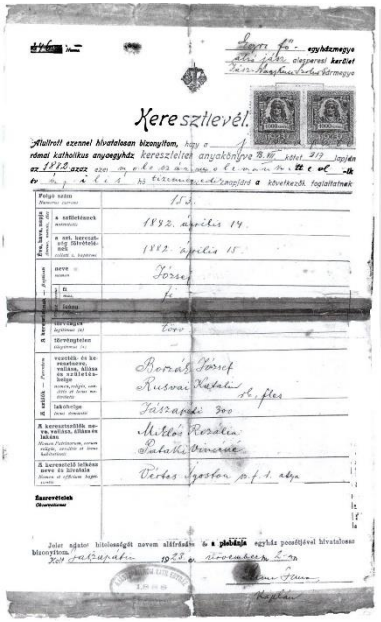

Apai Dédnagyapám keresztlevele

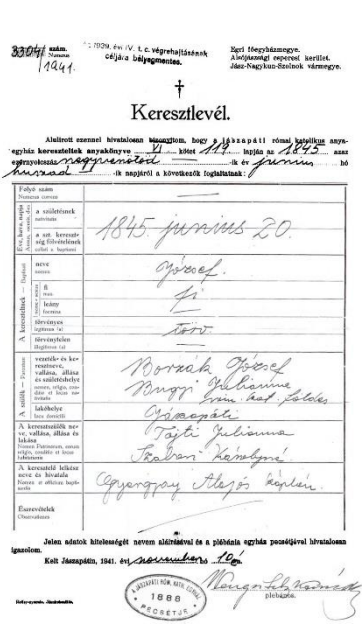

Jászsági Nagyszüleim házassági anyakönyvi kivonata

Házassági anyakönyvi kivonat.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VM. vármegye. város.

Folyószám	A házasságkötés helye, ideje (év, hó, nap)	A vőlegény családi és utóneve, állása (foglalkozása), vallása, születési helye és ideje, lakhelye	A vőlegény szülőinek családi és utóneve	A menyasszony családi és utóneve, állása (foglalkozása), vallása, születési helye és ideje, lakhelye	A menyasszony szülőinek családi és utóneve	A házasságkötést tanúk családi és utóneve, lakhelye	Házasságkötési kijelentések. Aláírás előtt esetleges megjegyzések. Aláírások.
12	Jánosi 1906 okt. 21.	ifj. Borzák István r.-kath. nőtl. Jászapáti 1882 évi. 24 lakik: Jászapáti	id. Borzák József Puvori Katalin	Antal Juliánna r.-kath. nőtl. Jászapáti vallás 1887 évi. lakik: Jászapáti - szülők	Antal János Andrási Angyal	Borzás Gábor Jászapáti. Puvori Károly Jászapáti	Isédon Pál anya Tanúvezető. Házasnak ítéltetnek.

Utólagos bejegyzések. — Kiigazítások.

Bizonyítom, hogy ez a kivonat a Jászapáti járásbíróság anyakönyvi kerület házassági anyakönyvével szószerint tartalmilag megegyezik.

Kelt ... 1914 évi ... hó ... 7.

anyakönyvvezető

12. r. sz. ... kir. állami nyomda, Budapest, 1914. — 6578.

16. sz. minta az A. 13. 115 1-főv. 10 drb ára 12 fillér.

id. Borzák József 1914-ben

Borzák Józsefné sz.: Antal Julianna - 1951. márciusában

Borzák Katalin (Kató) 1939-ben

Mikor már a 2.000-es évek elején fölkerestem apai Nagynénémet, Katót érdeklődve eleink felöl, volt egy olyan kérdésem, hogy miért jött el Nagyapám a jászságból? A válasza az volt, hogy Dédnagyapám (Borzák József 1845. Jászapáti, apja: Borzák József) halála után -szokás szerint-, annak három fia között osztották meg a jászapáti tanya-birtokot. Így 7 hold esett Nagyapámra, ami túl kis terület volt egy család fenntartásához -mondta Nagynéném- Ezért Nagyapám eladta az örökölt tanyabirtokot és a Tatárszentgyörgy-

höz tartozó Baracs pusztában vett helyette 17 holdat. Lehetett értékarányos a dolog, ezt nem tudom megítélni. Úgy mondta Nagynéném, hogy a jó jászsági földdel szemben a baracsi homok gyengébb volt. Édesapámtól azt hallottam, ahhoz hogy egy jól működő tanya, egy családot eltarthasson legalább 5 hold föld kell. Apám sokáig mezőgazdálkodó ember volt, értett a földhöz, így jobban hajlok arra, hogy nem a 7 hold volt a kevés, hanem valami más okának kellett lenni a „földcserének" az elvándorlásnak.

Édesanyámtól hallottam -aki fiatal asszonyként vagy hét évig élt közös háztartásban apai Nagyszüleimmel- hogy Nagyapám orosz fogságban volt az első világháborúban. Miután hazatért, mint politikailag gyanús elemet -bár sosem lett/volt kommunista- rendőri (csendőri) ellenőrzés alatt tartották. Ezt Nagyapám, mint **büszke**[2], jász tanyás gazda igen röstellte régi környezetében. Ez (is) közre játszott az elvándorlásban. (?)

Az elszármazott jász család Dunántúli élete a Veszprém megyei (Tótvázsony) Kövesgyűr pusztán kezdődött, majd; Felsőörs, Lovas, Litér, Balatonfűzfő Máma-tető, majd Fejér megye, Szolgaegyháza (későbbi Szabadegyháza) Hippolyt-puszta, Baráka.

„Egy tél, egy nyár, cselédnek több nem jár!" Hangzott a regula. Szabad jász vér Nagyapám, sosem tudott cseléddé válni.

Édesanyámtól hallottam, hogy Nagyapám -ha cselédsorsra jutott is- mindig a könnyebb munkát kereste, ha lehetett a gulyát őrizte az uradalomban. Én nem úgy gondolom, hogy a könnyebbet kereste, hanem a pusztai, nomád, pásztor vére mozgatta. A marhák társaságában hallgatni a csendet, nézni a végtelent, mint jász őseink a keleti pusztákban, egyedül, nem keveredve a zsibongó cseléd néppel. Nem a dévajkodás, nem a szereplés hajtotta, csak a föld és a jószág szeretete. **Kevés beszédű**, nagy

[2] Kivastagítással jelölöm a továbbiakban azokat a jelzőket, jegyeket, jellegeket, amelyeket a jász karakterisztikum alkotóelemeként értékelek.

gondolatú ember volt, aki **sosem bírta a cselédséget, szolgaságot**.

A Jászságban a jász ember természetes. Más vidéken idegen[3]. Így a Dunán-túlra került Borzák família is -figyelmes szemlélő számára- határozottan kitűnt mások közül. Betagozódtak, de eltértek. Magyarság ide, magyarság oda, a jász az jász.

„Antal Julis" - mindig e-képp hívta Nagyapám Nagyanyámat. Házasságukban a régi regula uralkodott, miszerint férj az asszonyt tegezte, miközben feleség magázta urát. Akkor is, mikor hazagyalogolva az orosz fogságból, lefogyva, rongyosan, szőrösen, mocskosan baktatott az Apáti tanya felé és felesége -nem ismerve meg- elment mellette. Visszafordulva csak ennyit szólt: „- Antal Julis !" - persze Nagyanyám teljes meglepődésétől övezve.

Id. Borzák József inkább hosszabb volt, míg Antal Julis inkább alacsonyabb és szélesebb. E testi sajátosságok gyermekeikben keveredtek, míg Kató magas volt, Julis alacsony, Imre délceg, Jóska köpcös. Egy fészekalja is tud más alkatot teremni.

Nagyanyámnak nem volt erőssége a lakásszépítés, ám a konyhában a semmiből is mindig tudott ízletes és tartalmas ételt főzni. A hagyományos jász konyhát követte. Sokféle zöldséges leves (krumpli, borsó, lencse, karalábé, zöld-, fejtett- és szárazbabok, karfiol) hozzájuk pogácsák. Gyümölcsleves, legkiválóbban az aszalt szilvából s mikor már nagyon semmi nem akadt, hát jött a felséges zupa, a köménymagos rántott leves pirított kenyérkockával. Fűszerezés sóval, borssal, fűszerpaprikával, néha köménnyel, majorannával. Ott voltak a tészták, mákos-, diós-,

[3] A történelmi időkben nem véletlenül jelölték a jász embert filiszteus megnevezéssel, leginkább a hivatalos feljegyzésekben, oklevelekben, mert hogy a 'filiszteus' egyik jelentése annyi, mint idegen. Tehát semmi közük a bibliai filuszteusokhoz, de ahol feltűntek, ott idegenek voltak. Magyarországon majd kétszáz évig nem jelent meg a jász megnevezés.

darás csík („cigánygyerek az anyjával" - ahogy Apám nevezte) túrós-, krumplis-, káposztás kocka, hol frissen nyújtott-, hol meg előre leszárított házi tésztából. Vagy a kőttek (kelt tészták) bukták, kalácsok, csigák, kakaósan, vagy fahéjasan, vagy épp sósan paprikásan. Süteményszámba ment a csöröge (fánk) jól meg porcukrozva. Persze húsos ételek is voltak, de biztos pont az a minden szombati paprikáskrumpli (akkor még nem volt szabadszombat). Ha valami meg sótlan volt hát így szólt Antal Julis: "„- Tán még só kék!"

A főzésen kívül még 70 éves kora fölött is szívesebben ment az udvarra tuskót hasogatni, mint sem a lakást csinosítgatni.

Nagyapám és Nagyanyám öt gyermekkel jött el a Jászságból. Heten születtek, de csak öten érték meg a felnőtt kort. Viktória (Vittus), Julianna (Julis), Katalin (Kató), Imre (Aki mindig is Imre maradt) és József (Édesapánk), aki Apja 45-, Anyja 40 éves korában született; „ - Ne hogy már a kutya szaladjon el a nevemmel !" - ahogy Nagyapánk mondta.

Vittus rendkívül **határozott** -mint a-féle elsőszülött- lány létére a legmarkánsabb személyiség volt. Nem véletlen, hogy férje sem tudott mellette dominálni, de házasságuk így volt rendben. „Nyúl vitte a vadászpuskát" és ez emberének is megfelelt. Veszprémi-, városi népek lettek meglehetős szegénységben.

Julis vitte leginkább tovább személyes életében a paraszti életformát. Zichyújfaluban éltek. Gazdálkodtak, Julis néném hetente kenyeret sütött az udvari kemencében, szappant fűzött a hulladék zsírokból, falusi viszonylatban szinte önellátók voltak, miként egy tisztes tanyás gazda.

Kató sudár, nagylábú, nagykezű, nőies nő volt. Legtöbbször férfi munkatársait is ledolgozta úgy erőben, mint igyekezetben. Fiatalon megözvegyült és két gyermekét (Miklós és Izabella) egyedül nevelte fel. Nyugdíjazásáig segédmunkásként dolgozott a Fűzfői

lőporgyárban. Balatonalmádiban élt és sokévi-, kemény munkával vásárolta meg-, majd bővítette a kis Öreg-hegyi házat. Szinte kőbányát nyitott telkén és az általa kitermelt kőből építkezett s adott el, amiből jutott a házra. A „lebányászott" telekrészt gondosan rekultiválta, gyümölcs-fákkal, szőlővel telepítette be.

Borzák Imre 1942-ben

Imre mindig **megbízható** segítsége volt szüleinek. 1942 márciusában sorozták be Felsőörsről s került ki az orosz frontra. Mikor Jóska öccse (Édesapánk) elkísérte a veszprémi vasútállomásra, búcsúzóul annyit mondott: „- Vigyázz öreg szüleinkre, mert én nem jövök vissza." - megérezte. A Hadtörténeti archívum adatai szerint teljes aknatalálat végzett vele a Don-kanyarban.

Két Borzák is a haza áldozata lett. Nagyapám orosz hadifogsága, majd itthoni gyanúba keverése okán, Nagybátyám csatatéri elestével. Amíg a történelem visszalát jász mindig kivette részét a hadi cselekményekből, hol maga védelmében, hol barát megsegítésében, mikor meg uralkodó véderejeként. Egykori szabadságáért is vérrel fizetett.

Mikor a család 1945 után a földosztáskor újra saját földhöz jutott, Nagyapám ismét szabad gazda lett, véget ért a cseléd sors. **Kitartó-**, **szorgalmas** munkával pár év alatt a Fejér megyei cseléd közegben „kulák-hajlamú"-nak nevezték gyarapodásuk miatt. Hódolhatott végre a két „**szerelem**nek" ami a **föld** és a **munka**.

A környező népek közül nem csak igyekezetével tűnt ki, de -szinte- minden vonatkozásban **eltér**t az ottaniaktól Nagyapám. **Tartása, viselkedése, gondolkodása, mentalitása**.

Szüleim fiatalon, alig 19 évesen házasodtak össze. Ismeretségük mindennapos eset volt, hisz Mariska marokszedője volt a kaszás Jóskának aratáskor. Egy nagy pusztai gazdasági épület végében kapott a megszaporodott család egy helyiséget. Megvolt az egyszerű esküvő, szerény lakodalom mikor este Nagyapám odaszól az ifjú férjnek: „- Na Jóska! Mentünk az istállóba. „ - mert hogy rend szerint a férfiember a jószág mellett alszik nem a házban, ami az asszonyok, az öregek és gyerekek szálláshelye. Apám határozottan: „- Nem azért nősültem meg, hogy a marhákkal aludjak !" - s ellenszegült.

Nem indult feszültségmentesen az együttélés. Az akkoriban már élemedett korunak számító 64 éves Nagyapánk addig egyértelmű feje volt a családnak, de jött az ifjú „családfenntartó" s követelte a jussát. Ha együtt maradnak, akkor az Ő szava lesz az első. Nem tudni hogy s mint, így lett. Az öregnek mindig megmaradt a becsülete, de a nagy döntések Jóska kezébe kerültek.

Borzák Józsefné Mester Mária 1950-körül

Fiatalasszony Édesanyánk jó viszonyba került Apósával és Anyósával, megszokta cseléd-sorban az alkalmazkodást. Egyszer azért csak furdalta a kíváncsiság és megkérdezte Anyósát: „- Ha az ember kint alszik az istállóban, hogy lettek a gyerekek ?" - Szemérmetes Antal Julis hamiskás mosollyal csak annyit mondott: „- Ki lehetett oda menni."

A „cseléd-soron" „kulák-hajlamúnak" titulált Nagyapánkon kívül, a kapott új földeken senki nem termesztett dinnyét, vagy dohányt, mely utóbbit nem csak azért választotta a jó gazda mert jól fizetett, hanem azért is mert egész évben adott munkát a családnak. Így aztán mindig volt vágni való dohány a háznál.

Mikor 1946-ban Édesanyám (Mester Mária 1927. 02. 22. Seregélyes – Apja: Mester István, Anyja: Zsoldos Erzsébet) a Borzák családba került, Nagyapám bagót rágott. A földes lakásban hol itt hol ott csattant egy-egy köpet a padlón, amit az öreg jól megszokottan kent szét a talpával. Háztartáshoz szokott, uradalomban szolgálóskodott Édesanyám, mint gondos háziasszony nem szívlelhette ezt a rossz szokást, így hát minden helyiség sarkába tett egy-egy kartondobozt, benne hamuval hogy oda köpködjön az öreg. Másik katasztrofális gond volt, hogy Nagypapa éjszakára is pofazacskójában hagyta a jól megrágott bagót, így a ki-ki csorduló nyál úgy megfogta az ágyneműt hogy azt tisztára mosni nem lehetett. Ám a makacs jó öreg, fiatal menye figyelmeztetéseire és szavára hallgatva elhagyta a bagót. Áttért a

pipára, amit szívesen pöfékelt megfáradva a sámlira ülve békességben. Ha csak Antal Julis körül nem zsongta. Nem volt Nagyanyám sem bőbeszédű, de mégis cserfes és férjével kapcsolatban mindig akadt mondanivalója. Amikor már elsokalt, csak annyi hangzott: „- Ölég legyen!" - s ölég lett. Ha meg hangos volt Nagyanyám szava, hát: „- Antal Julis! Már megint nagybetüvel beszélsz !" - mire a jó asszony csendesebbre váltott.

Szaporodott, szépen gyarapodott a Borzák család, de Apám érezte, hogy a gyermekek jövője[4] már nem lehet a pusztai élet. Családfőként úgy döntött, hogy beköltöznek Sárbogárdra, a közeli mezővárosba. Nagypapa a pusztában maradt. Ott volt szerelme a föld, a jószágok, neki nem kívánkozott elköltözni.

Apám 18 évesen lépett be a Magyar Kommunista Pártba. Elege volt a nyomorúságos cseléd életből, hitt az igazságos közösségi létben. Hitt a közbírtokban.

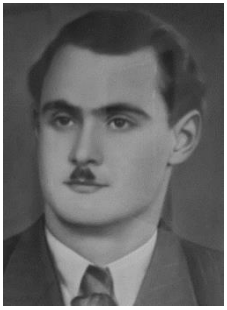
ifj. Borzák József 1950 körül

[4] Mária; kitűnő érettségivel a Debreceni TudományEgyetemre került. József; hivatásos katonatiszt lett, tábornokként ment nyugdíjba. Béla; építészmérnök, építészeti vezetőtervező, igazságügyi szakértő két miniszteri szakmai elismeréssel (2016-ban és 2018-ban) és egy irodalmival (2020-ban) a British Publishing House Ltd. részéről. Meghálálták az Apai előrelátást.

Szorgalmas, nagy munkabírású, határozott kiállású fiatal-emberként aktív szerepet vállalt -többek között a TSz.-szervezésben.

Mikor Nagyapám „bolond Fia" mindent beadott a szerveződő TSZ-be az öreg már nem találta a helyét. Nincs föld, nincs jószág, mit ér az egész?

Ugyan a család után ment Sárbogárdra, de hamarosan 71 évesen, agyvérzésben eltávozott. Nem tért vissza a jászságba.

Antal Julianna -Jászapáti elszármazott- Nagyanyánk még jó ideig élt a családban, békében, szeretetben, de öregségére agyérel-meszesedés következtében állandó felügyeletre szorult, így került idősek otthonába és ott távozott el, 83 évesen.

Korábban kérdeztem Kató Nagynénémet: - Miért nem tértek vissza Nagyapámék a Jászságba? - Azon a vidéken, ahol a földosztás érte Nagyapádékat -mondta- cseléd népek éltek. Azok generációk óta az uradalmi cseléd életet szokták, nem a mozgást, a **szabadság**ot.

Apám hamar bekerült az aktív pártmunkások közé és komoly karriert futott be rövid idő alatt, mint káder. Egyéni gazdálkodóból, hat elemivel és a 7. és 8. általánossal, huszon-évesen a járási pártapparátusban osztályvezető, majd járási rendőr-kapitány, TSz. elnök helyettes, később TSz. elnök. Azután 39 évesen szembe került a járási pártvezetőkkel. Megkerülve a szolgálati utat -járási-, megyei mezőgazdasági vezetést- egyre a TSz. jobbulásán fáradozott. A ferdetekintetű felettesek le akarták váltani, aminek a módja a Közgyülési szavazás (lett volna). A TSz. tagsága azonban nem szavazta meg annak az Elnöknek a leváltását, aki együtt zsákolt velük, saját föld, -lakás nélküliként, családjától távol élve, szolgálati kismotorral járta -ha kellett-hajnaltól napestig a határt. Nem volt más lehetőség a felettesek előtt, mint egy mondvacsinált hanyagkezeléses bírósági eljárás,

majd pártfegyelmi, elbocsátás. Ekkor a nyakas jász vér azt mondta vezetőinek: „- Nem csak a falut, nem csak a járást, de még a megyét is itt hagyom !" Fogta családját és elköltöztünk Veszprém megyébe, Balatonfűzfőre, gyermekkora színterének környezetébe. Mivel szakmával nem rendelkezett, így segédmunkásként helyezkedett el három műszakos munkarendben a lőporgyárban. Ettől kezdve már nem vállalt semmi közösségi tevékenységet. Bezárkózott. **Meg sosem alkudott. Csak a munka**. Telket vett, (8 év alatt önerősen) házat épített. Segédmunkás lett nyugdíjazásáig. Nem tért vissza Fejér megyébe, ahonnan házas emberként elindult, nem kereste Jász gyökereit sem. Csalódottan (talán bizonyos meghasonultsággal) 1991-ben a rendszerváltás után agyvérzésben meghalt.

Azt mondja a magyar nyelv, hogy „vér-szerinti rokon", „a vér nem válik vízzé", „vér-vonal", „test-vér", „fi-vér", „nő-vér", stb. Én magam „0"-s vércsoporthoz tartozom (ami csak két „0" vércsoportú szülő után lehetséges!). [5]
„A mozgás minden gyógyszert pótol, de még nem találtak fel olyan gyógyszert, ami a mozgást pótolná !" - szól az ajánlás.

Azért gondoltam fölemlíteni ezeket a dolgokat, mert keresve jász eleink történetét, hamar és egyértelműen kitűnik, hogy pásztor, nomád életet élő, vándorló népcsoport voltak. Mozgás-hiányban bizonyosan nem szenvedtek. Táplálkozásuk pedig, igazodott életvitelükhöz.

---

[5] Azt mondja a vércsoport szerinti étkezési tanács és tapasztalat, hogy a „0"-s vércsoportba tartozó ember igazi húsevő. Mint a pásztornépek, akik vándorló, nomád életük során jellemzően a gulya, a nyáj, a ménes jószágainak húsát fogyasztották, meg vadat, halat. (sertést nem !)
Idézek egy vércsoport szerinti étkezéssel foglalkozó írásból: „A „0"-s vércsoportúak a húsevők, de nekik sem ajánlott a disznóhús, ami egyik vércsoportnak sem jó. A jótékony húsok (marha-, bárány-, vadhúsok) is csak nyersen, vagy pácolva, szárítottan lennének jók, sütve-főzve már nem! … Halak közül is van néhány jótékony … de ezek is csak frissen, nyersen, szárítva, vagy pácolva fogyaszthatók."

Bennem már életrevaló meghunyászkodási képesség is van (ideig-óráig), hisz Édesanyám tősgyökeres magyar cseléd családból származik. Édesapámhoz hasonlóan **higgadt**, jámbor embernek ismernek, de tudom magamról, hogy igen-igen **robbanékony**, **lobbanékony**[6] a természetem. Édesanyám szokta mondani: „Tisztára olyan vagy kisfiam, mint szegény Apátok."

Édesapámmal kapcsolatban jutott eszembe egy történet. Még kis gyermek volt, amikor az volt a szokás, hogy az uradalomban -ahol laktak-, mikor megfejték a teheneket, a gyerekek mentek kis bögréjükkel és kaptak a friss tejből. Egy alkalommal kevés volt a tej és a kis Jóska nem kapott. Igen ám, de jött az intéző úr hasonló korú fia, neki pedig adtak. Na a Józsika úgy vágta kis bögréjét az istálló falához, hogy minden zománc lepattogott róla.

Önmagamból kiindulva -hisz önmagát csak-csak ismeri az ember (?)- mindig elégedetlenkedek, legalább is belül, örökké zsörtölődök a világgal. Bosszantanak az emberi gyarlóságok. Fájlalom a szellemi restséget, a tunyaságot, a butaságot, az önzést, a másik kihasználását, -félrelökését, -letaposását. Pedig hát ez vesz bennünket körül; tetszik, nem tetszik. Teszem a dolgom, de ahogy korosodok egyre többet kritizálom, bírálom az emberiséget. Tudatlan környezetrontásáért, a hagyományos életmodellek lerombolása miatt, erőszakosságáért, önzéséért, az elesettekkel szembeni érzéketlenségéért, a „soha semmiből nem elég"-ért, a másság el nem fogadásáért és sorolhatnám még sokáig, de most a vér a téma, az ősök vére.

Harminc év után tértem vissza arra a településre, ahol Édesapám pont annyi idős volt ottlaktunkkor, mint én visszakerülésem idején. Sokan azt hitték -akik Apámat ismerték- hogy Ő jött vissza. De hát az nem lehet, hisz harminc év közben eltelt. Igen, a vér.

---

[6] A higgadtság és a robbanékonyság, lobbanékonyság bármennyire is ellentétes tulajdonságok jól megférnek egy személyben, ha együtt járnak a fegyelemmel !

Nem csak külsőleg, de szokásokban, gesztikulációban, hanglejtésben, viselkedésben, mozdulatokban, betegségi hajlamokban, -tünetekben, szinte Apám másolata vagyok. Úgy hallottam Édesapám volt így Nagyapámmal, csak Nagyapám nyugodtabb volt. (Mégis agyvérzésben hunytak el mindketten. Csendben, gyorsan engedtek el mindent.)

Had álljon itt még végezetül két kutyás történet jász elszármazott Nagyapámmal kapcsolatban:

Míg együtt élt a kibővült Borzák család a 'Szógaház'-i (Szolgaegyházai, későbbi Szabadegyháza) pusztában, mindig volt kutyája az öregnek. Fura neveket kaptak, de hát a gazda sem volt odavalósi. Sebaj volt az egyik. Nyakörvet sosem látott. Szabadon kódorgott a portán s a-körül. Egyszer az egyik szomszéd egy szép tenyész-gácsér megtépázott tetemét dobta a Borzák család ajtajába. Sebaj eljátszotta. Nagyapám felmérte a bajt s hurkot vetett a kutya nyakába. Vállára ásót. Elballagtak a közeli kiserdőbe, ahol felakasztotta a kutyát, majd miután kimúlt elásta. Sebaj. Nomen est omen.
Ezt az akkor még kisgyermek nővérem és bátyám (Mária 5, József 3 év körüli) leste ki, Tőlük tudom.
A kutya megszegte a törvényt; „Házi jószágot nem bántunk !" a **szigorú** gazda rögtönítélő bíróként az ítéletet is azonnal végrehajtotta.

Egy másik alkalommal öreg Borzák a helyi bognárnál járt. Megkérdezte az iparost, hogy tud e fazárat csinálni. - Persze - mondta a mester. - De olyant biztos nem tud amilyen nekem van. - így Nagyapám - Csak mutassa meg Jóska bácsi, hogy milyet szeretne, csinálok én olyant. - válaszolt magabiztosan a bognár.
- Fazár ! Gyere be ! - szólt ki a hamiskás öreg kutyájának. …
Szigorú volt Nagyapám, de mindig ott matatott **benne a derű**.

Földrajzi értelemben Magyarország nem nagy, mégis e kis hazában a különböző vérségi nemzetségek tagjai erős -gyakorta összetéveszthetetlen- különbségeket mutatnak.

EPILOGUS

A több mint húsz éves külső- és belső kutakodás során olyan fokú elköteleződés alakult ki bennem, hogy már nem is tudni; a jász szellem nem enged, vagy én nem bírom elengedni azt ? A családtörténeten messze túlnyúló érdeklődés írásossága meghaladja a négyezer oldalt, amiben műfajilag a versektől, az esszéken-, filozófiai-, vallásbölcseleti- és őstörténeti értekezéseken-, meséken-, archaizáló elbeszélő költeményeken át a szutráig és a haikuig is terjednek a jász vonatkozású szövegek.

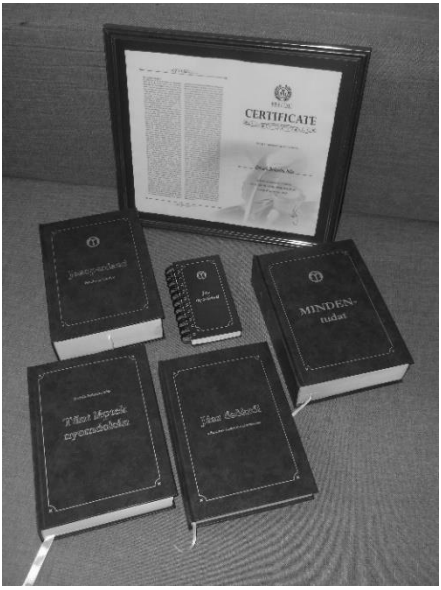

Jász vonatkozású írásosságom könyv alakban
a BPH – British Publishing House elismerésével

Mikor megkaptam Szabari Pál családfakutatótól a visszakövethető Borzák leszármazási vonalat, az öröm versre inspirált.

Borzák-hadrul és Jász-ságrul

Borzák hadnak erős ága, önemzetség dicső jásza,
gyökérzettűl növend bogig, ezerhatszáz-hatvannyolcig.

Jász ősöknek kemény fia, török uralomban fogant, szultán alatt
„magyar" földön, mégis jász vér mindörökkön.

Gergely atyánk vérvonalán; Mihály, István, János után, négy
Józsefen keresztül át jutottunk el imé hozzám.

Borzák Balarám Bélához, ki sosem lakta Jászságot,
szíve mégis korral járva, nem gondolhat más hazára.

Oda húzzák gondolati, hol találta gyökérzetit,
oda mert hogy merült múltba, jászok ékit kutakodva.

Megálmodta történetit, minek híre nem hirdetik,
nincsen nyoma sehol annak, mit keleten ősök hagytak.

Van itt jász hír szépszerivel, mégis álmom ott veri el,
éje felit ahol nyitja, kapuzatát a krónika…

Jász eredetem már világosodott, de nyomasztott az a gondolat, hogy jász és magyar vérkeveredés mit okoz(ott) személyes sorsomban.

Két vér egyben

szabad s cseléd két vér egyben
tüzel mozgat egyre csak
szárnya szegett a csapongás
szolga vérem fojtogat

küzd a két vér folyton folyvást
felül nem jut végleg egy
mikor melyik kerül lentre
hely és idő dönti el

levetkőzni mint lehetne
mint is kéne törni meg
harci szellem szárnyszegését
rég kinőni kellene

cseléd elfér jól a mélyben
ott sem fölül lenn lapul
kéznél ne hogy ő legyen ha
szükséget lát gazda úr

szolga szívben nagy gondolat
messzelátás nincsenek
van féltése testi képnek
nem volt hírnév hírinek

bezárva sem zörget rácsot
magát helyén húzza meg
többre sem vágy szerény létnél
ezt mindenki tudja meg

szabad lángol eszme fénylik
cseléd szűköl féltiben
sziporkázó elme táncát
reszketegség törte meg

de a szabad bezárt vulkán
hevül feszül szüntelen
hol itt hol ott tüzet felver
füstje fojtón fenyeget

távlat szabad szívben csillan
való cseléd vériben
kinek fény kell szabad vágyó
ki biztont vár szolga lesz

Majd az egyéni „sorson" lírikusan túllépve kérdés; - Miként kapcsolódik jász és magyar.

Jász-magyar

Színpompázó tiszta rétben, árnyas liget hűs terében, vizek partján lápvidéken, szilaj népek ottan éltek. Ott élt jász és magyar együtt, vítták közös történelmük, össze sosem keveredtek, ügyeltenek véreikre. Jász fi lovon, íj a vállán, aki támad halál vár rá, érti minden dolgok csínját, kerülgeti víg csalitját. Víg a csalit madár daltól,

fészkit rakó galambpártól. Turbékolnak, mondják egyre, hű társak ők egy életre.

Jászfi vágyik a magányra, de talál egy magyar lányra. Arca fehér, lova hevül éjkék haja szélbe repül. Jászfi dermedt szíve rezdül, vajh mit remél hideg fejtül, tudja; - Magyar éget tűzzel, hódít erős szenvedéllyel!

Sudár lány is íjat visel, de az puzdrájában figyel. Íj és nyíl nélkül is talál, jászfi szíve majdhogy megáll. Gondol ifjú Tátos szóra -mikor agg oktatta jóra- Vigyázz fiam magyar lányra! Életveszély a varázsa!

Mozdult volna, de már késő, szeme csillan, szíve vérző. Meg van, meg a puszta hőse, oldhatatlan megkötözve. Mondta Tátos, jó öregje: - Jász a magyart ne keresse! Tartsa magát erőst távol, ne hogy megégjen a lángtól!

Jász tanítás nem szól arról, amit láthat a magyartól. Jász a csöndes, nyugodt, békés, magyar éli szenvedélyét. Hogyha mégis egybekelnek jász és magyar keverednek, magyar lángol fenn lobogva, jászvér int a nyugalomra. Hisz a magyar beolvasztó, más népeket mind feloldó, ilyen éjkék hajú lányka, varázslatos vad világa.

De a sors mit elrendezett, ember ellene nem tehet. Végzetes lett e találka, szívet rabolt magyar lányka. Jászfi csöndben, békén tűrte, sorssal szembe nem szegülhet, hiába az okoskodás, szív ha csordul, ész az megáll. Így lettek ők rendelt párban, együtt szálltak sík pusztában, együtt testben és lélekben, dús legelős szép rétekben.

Kavarodott két jó lélek, értelem az érzelemmel, MINDEN legfőbb két gyermeki, létét külön nem élheti.
Jász és magyar eggyé válva, magyar él csak erős lánggal, jász meg tűri sorsát békén, uralkodik szenvedélyén.

3. MELLÉKLET

Az 1. és 2. MELLÉKLET megosztásra került Borzák Tibor újságíróval, aki érdemesnek tartotta a témát a Szabad Föld éves Kalendáriumában egy írás keretében közre adni és az alábbiakat állította össze:

Jász vér, jász büszkeség

Negyvenévesen kezdte mélyebben érdekelni a múltja, vagyis az, hogy apai ágon jász származású. Családtörténeti kutatásai egészen az 1660-as évekig vitték vissza, érdekes históriákra derült fény. Borzák Balarám Béla mindmáig behatóan foglalkozik a jász ősiséggel is.

Hideghónaljúak. Leggyakrabban a jászokat illetik ilyen jelzővel, ami Kunszabó Ferenc író értelmezésében azt jelenti, hogy a jászok figyelembe vesznek mindent és mindenkit, akit s amit figyelembe kell venniük, meghallgatnak minden véleményt, de nemigen lelkesednek semmin, azaz nem izzad meg a hónaljuk az izgalomtól. Most elgondolkodhatnak, akik jász származásúak, mennyi igazság rejlik a fenti megállapításban. Ha valaki, akkor ezen írás főszereplője kellő önismerettel rendelkezvén megadhatná a választ, de azt illetlenség lenne tőle megkérdezni, hogy mennyire izzad a hónalja. Viszont a jászokkal kapcsolatos kutatásairól szívesen beszél.

– Sok ember, mikor nagyjából élete első felén túljut, valami oknál fogva jobban kezd érdeklődni a gyökerei iránt, különösen ha a szülőhelye és élőkörnyezete eltér őseinek földjétől – állapítja meg a mezőföldi származású Borzák Balarám Béla, aki mindig tudta, hogy apai ágon jász elszármazott, de mivel a családban nemigen foglalkoztak ezzel, negyvenéves koráig ő sem tulajdonított ennek a ténynek különösebb jelentőséget. – A jászok, illetve az elődeim iránti érdeklődést Gyárfás István történész gondolatai keltették fel bennem, aki A jász-kunok története című, 1870-bem publikált művében ezt írta: „Egy boldogabb kor borongós emlékéből

származik talán az emberben azon hajlam, azon vágy, melynél fogva múlékony napi életét, őseinek életével az idők kezdetéig összekötni törekszik." Ettől kezdve nem volt megállás, amit csak tudtam, elolvastam a jászokról, tanulmányoztam az ős-jászok vezérlő elveit, pusztai-nomád életét, a jász zászló heraldikáját és jelentéstartalmát, a jász élettér földrajzát és vízrajzát, valamint elmélyültem a saját családom történetében is. Húsz év alatt több mint ötezer oldalnyira duzzadt a témára vonatkozó írói ténykedésem.

Borzák Balarám Béla igazából csak akkor gondolkodott el munkássága érdemességén, amikor 2020 decemberében hívást kapott a BPH – British Publishing House Ltd. angol kiadótól, hogy szakmai és írói teljesítménye alapján beválogatták a „Magyarország sikeres személyiségei" enciklopédiába. Keveseknek adatik meg olyan aktív és sikeres pálya, mint neki. Negyvenhat év során sokféle területen kamatoztathatta tudását, egyebek közt foglalkozott mély- és magasépítési tervezéssel és kivitelezéssel, vezető tervezőként több mint 300 épület fűződik a nevéhez, dolgozott építéshatóságnál, hőszigetelőanyag-gyártónál, volt főépítész, egyetemi óraadó tanár, építési-, majd igazságügyi szakértő, immár több mint 500 szakértéssel, előadásokat tartott, szakcikkeket publikált. Kétszer részesült Miniszteri elismerésben (2016, 2018).

– Amikor elvégeztem a székesfehérvári útépítő középiskolát, levelező tagozaton folytattam a tanulmányaimat, mivel húszévesen megnősültem és hamarosan megszületett a lányunk, Bianka – meséli balatonfűzfői otthonában az elsőgenerációs értelmiségiként építészmérnöki diplomát szerző férfi, aki később Bence, második házasságából pedig Tündér Izabella apukája lett. – Munkám során folyamatosan a komplexitásra törekedtem. Sosem csak az adott probléma érdekelt, hanem annak sokrétűsége is. Szerintem csak úgy adható megközelítőleg értelmes válasz minden kérdésre, ha azt nem szűkítjük le egy kihívásra, hanem megpróbáljuk beilleszteni a nagy egészbe. Ez a „nagy egész" messze túlmutat a szakmaiságon, hiszen társadalomban élő és gondolkodó emberként felelősséggel tartozunk álláspontunk helyességéért, mások megsegítéséért.

Kanyarodjunk még vissza a főiskolás évekhez, mert azok is meghatározóak voltak. Amikor tervezéstanára, Beszédes Kornél

kiosztotta a hallgatóknak az államvizsga-feladatokat, Bélának azt mondta: „Látom Borzák, maga egy gondolkodó ember, ezért ezt a feladatot magának adom, mert én sem tudom, hogyan oldanám meg!” Nos, egy ilyen kijelentés nem csak óriási szakmai kihívást jelentett számára, hanem a személyiségében addig fel nem fedezett alapállásnak való tudatos megfelelésre is ösztönözte. (Zárójelben megjegyzendő: a diplomamunka ötös lett!)

– Nálam is voltak fiatalkori írói próbálkozások, de érdemben csak jóval később, negyvenévesen éreztem késztetést arra, hogy a gondolataimat ne engedjem elszállni, hanem írásban is rögzítsem. Mérnököktől gyakran hallottam, milyen jó az építészeknek, mert az íróasztal fiókjának is dolgozhatnak. Nincs ez másként az író ember esetében sem. Az író-építész ember pedig az a fajta a mérnökök között, aki – ellentétben más mérnökökkel – nem csak a földön jár, de időnként pár centivel a föld fölött is. Egyszer vettem egy nagy levegőt, és megmutattam a személyes indíttatású verseimet, a jász ősiséggel kapcsolatos elbeszélő költeményeimet és rövid tanulmányaimat a hagyományőrzésre és értékmegtartásra érzékeny Auerbach Sándor újságírónak. Ha nem is minden műfajban, de folytatásra ösztönzött. Ahogyan Beszédes tanár úr iránymutatása, úgy az irodalmi kritikus biztatása is megerősített abban, hogy a jász gyökereket kutatni, követni, megörökíteni érdemes, mert az a puszta érdeklődésnél jóval távolabbra mutat.

Miközben az építészmérnököt megérintette a hinduizmus (innen származik a Balarám utóneve), ami nem csak szellemi kaland volt számára, hanem olyan kitekintés az addig ismeretlen emberi kultúrtörténetre, ami összeölelkezett a Keleti-, Turán-alföldi (Baktriai) jász eredettel. Tovább gazdagodott irodalmisága nem csak felnőttmesékkel, de a jász ősbölcselet rekonstruálásával is. A Jasopanisad, azaz Bizalmas Tanítás és a MINDEN-tudat a jász ősiség szellemi műveltségi gyökérzete, ami több mint ötezer évre nyúlik vissza, az Ábrahámita tanítások előtti időkre.

– A múltba való tekintés nem mellőzheti a családi leszármazás felderítését sem. Szabari Pál családfakutató jóvoltából kiderült, hogy a Borzák-had (ahogy a népes családokat nevezik a jászok) az írásos dokumentumok alapján az 1668-ban született

Borzák Gergelyig vezethető vissza – tér ki felmenőinek ismertetésére a 66 esztendős Borzák Balarám Béla. – A jász történelemben majdhogynem a legbecsesebb „fegyvertény" az 1745-ös redempció (jász–kun önmegváltás), amikor súlyos anyagi terhek árán megváltották jászok és kunok korábbi önállóságukat, önrendelkezésüket. Az ebben anyagilag szerepet vállalókat hívják redemptusoknak, akik máig tartó megbecsülést élveznek a hagyománytisztelő jászok körében. Borzák Gergely két fia, Borzák Mihály (aki a családi leszármazás-kutatásban az „ős 2") és Borzák Márton is redemptus tisztséget nyert áldozatvállalásával.

Borzák Gergelyig visszavezethetően beszélgetőpartneremet Borzák József nagyapjáig, és hitvese, Antal Julianna nagyanyjáig a leszármazási ága Jászapátihoz kapcsolja. Aztán a nagypapa eladta az Apáti-tanyát, s a Pest megyei Baracs-pusztára költöztek, majd egy szerencsétlen aszályos év következtében földönfutóvá váltak. (A hitelből vásárolt vetőmagot a szél a baracsi homokkal együtt elfújta, nem volt termés, nem volt miből visszafizetni a hitelt, a tanyát „eldobolták a fejük fölül", vagyis elárverezték.) Következett a majd' három évtizedes cselédsors, immár a Dunántúlon. A független jász tanyás gazdának alig volt viselhető a szolgaság, de tisztességgel bírta s hiába volt az „egy tél, egy nyár – cselédnek több nem jár!" urasági regula, a sok vándorlás után Fejér megyében tudtak megállapodni, és az 1945-ös földosztáskor újra saját birtokhoz jutottak. Az új önállóság azonban mit sem ért, amikor a „bolond fia", Béla édesapja, Borzák József – azonosulva a szolgaság nélküli közösségi berendezkedéssel – mindent bevitt a téesz-be. Elhagyták a seregélyesi pusztát, s így az újabb generáció (Mária, József, Béla) már iskolázottan lett értékes tagja a magyarságnak. Dióhéjban ennyi az ősi família története.

– Nem tudni miért, de a jász vér bennem mozdult meg – mondja végül vendéglátóm. – Csak engem fogott meg s nem enged az elkötelezettség, hogy segítsen megvilágítani minden jász számára; büszkeségük nem légből kapott. A büszkeség önmagában nem valami dicsőséges, de ha az tartalommal töltekezik, akkor követhető, jogos és méltó erőt adó a jász fönnmaradásban. Több mint húsz éves törekvésem gazdag, színes és tartalmas irodalmiságát eredményezte a jász ősiség körüli kalandozásnak. A hagyományőrzés értékes része

a magyar kultúrának s azon belül a különböző nemzetségek önmaguk önmeghatározásának. Immár nem csak (hamisan) „nosztalgikus" gondolatok, de úgy a családtörténet, mint a jász ősiség feltárt emlékei megerősítettek abban, hogy gyökereimet jó helyen kerestem és jogosan találtam meg.

B. T.

Biztos halálban is barát.

Az ős-jászok évszázadokig ökörszemmé váltak rétisasból. Mikor eljött a jelen kor az egykori vitézi fennen szárnyalást fel kellett cserélni a rejtőzködő életmóddal. Megmaradt mindig az éltető vizek mentén, dús legelőkön kóborolt s kitért a hadakozók elől. Jó lovaik mindenen átsegítették s ha rájuk támadtak nyilazó erényeik végét jelentették a támadóknak. Akár százszoros túlerőt is lenyilaztak s vonultak tovább nyomtalan. Látható volt a ős-jász történetben, hogy akár a biztos halálban is a barát mellé álltak.
(Részlet Borzák Balarám Béla Mi a jász? című írásából)

Borzák Tibor újságíró a 2. MELLÉKLET olvastán, személyes levelében csak annyit írt: „Regény kell !" – s e felszólítás késztette arra IdősGazdát, hogy egyfajta emlékiratban foglalja össze eddigi élettörténetét.